

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

MESLEKİ GELİŞİM

MESLEK AHLAKI VE AHİLİK

Ankara, 2016

- Bu bireysel öğrenme materyali, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan çerçeve öğretim programlarında yer alan kazanımların gerçekleştirilmesine yönelik öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	2
1. MESLEK AHLAKI.....	2
1.1. Meslek ve Ahlak Kavramları	2
1.2. Meslek Ahlakı.....	6
1.2.1. Meslek Ahlakının Önemi.....	7
1.3. Meslek Ahlakı İlkeleri	8
1.3.1. Doğruluk.....	8
1.3.2. Yasallık.....	8
1.3.3. Yeterlik.....	9
1.3.4. Güvenilirlik.....	9
1.3.5. Mesleğe Bağlılık.....	9
1.4. Meslek Ahlakına Uygun Davranışların Meslek Erbabına Katkıları	9
UYGULAMA FAALİYETİ	11
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	12
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	14
2. AHİLİK	14
2.1. Türk Toplumunda Geçmişten Günümüze Meslek Kuruluşları	14
2.2. Ahiliğin Tarihsel Gelişimi	17
2.2.1. Ahiliğin Ahlaki ve Mesleki Temelleri	31
2.2.2. Ahilerin Eğitim ve Dayanışmaya Verdikleri Önem	31
2.2.3. Ahilik İlkeleri	31
2.2.4. Ahiliğin Görgü Kuralları	34
2.2.5. Ahilikte Eğitim Sistemi	35
2.2.6. Ahilikte Törenler (Sınıf Geçme).....	35
2.2.7. Ahilikte Yardımlaşma.....	37
2.2.8. Ahiliğin Günümüze Yansımaları.....	38
2.2.9. Ahilik ve Demokrasi.....	39
2.2.10. Ahilikte Kişisel Gelişim	40
2.2.11. Anadolu Kadınlar Birliği	44
2.2.12. Ahiliğin Siyasi İşlevi	44
2.2.13. Ahi Birliklerinin Etkinliğini Kaybetmesi	44
2.3. Geçmiş ve Günümüzün Mesleki Değerleri	45
UYGULAMA FAALİYETİ	49
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	50
ÖĞRENME FAALİYETİ-3.....	54
3. TÜRK TOPLUMUNUN DEĞERLERİ VE AHİLİK KÜLTÜRÜNÜN TÜRK TOPLUMUNDAKİ YERİ	54
3.1. Değer Kavramı	54
3.2. Millî ve Manevi Değerlerimiz.....	54
3.3. 15 TEMMUZ 2016	67
3.4. Ahilik Kültürünün Türk Toplumundaki Yeri.....	79
3.4.1. Ahilik Kültürünün Toplum Düzenindeki Yeri.....	79
3.4.2. Sosyal ve Ekonomik Hayatta Ahilik.....	80

3.4.3. Ahilik Kùltürünün Meslek Hayatına Katkıları	84
3.4.4. Ahilik Teşkilatının Diğer Özellikleri.....	85
UYGULAMA FAALİYETİ	88
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	89
MODÜL DEĞERLENDİRME	92
CEVAP ANAHTARLARI.....	94
KAYNAKÇA.....	97

AÇIKLAMALAR

ALAN	Tüm Alanlar Ortak
DAL/MESLEK	Tüm Dallar Ortak
MODÜLÜN ADI	MESLEK AHLAKI VE AHİLİK
MODÜLÜN SÜRESİ	40/14
MODÜLÜN AMACI	Öğrencinin/bireyin meslek ahlakı, ahilik ilkeleri, millî, manevi ve insani tüm değerlere uygun davranışlar sergilemesine yönelik bilgi ve becerileri kazandırmaktır.
MODÜLÜN ÖĞRENME KAZANIMLARI	<ol style="list-style-type: none">1. Meslek ahlakına uygun davranışlar sergileyebileceksiniz.2. Ahilik ilkelerine uygun davranışlar sergileyebileceksiniz.3. Millî, manevi, ahlaki ve insani tüm değerlere uygun davranışlar sergileyebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Laboratuvar/sınıf Donanım: Etkileşimli tahta, bilgisayar, İnternet, yansıtım cihazı, kaynak dokümanlar vb.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Bireysel öğrenme materyali içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili Öğrencimiz,

Çağımızda yaşanan gelişmeler; mesleklerin, ticaretin ve ekonominin çeşitlenmesinin nedenlerinden biri hatta en önemlisidir. İş piyasasının araçlarının çeşitlenmesi, sanal ortamın sıklıkla kullanılması, yüz yüze iletişimi zayıflatmıştır. Bu hızlı değişim, yapılan işte ve üretilen malların kalitesinde insan unsurunun ne denli önemli olduğunu ortaya koymuştur.

İş ve meslek hayatındaki bozulmalar, güven eksikliğine dolayısıyla toplumsal sorunlara neden olmaya başlamıştır. Millî, manevi, ahlaki ve insani tüm değerlere sahip meslek elemanlarının yetiştirilmesi; esnaf ve sanatkârlar arasındaki güven ve iş birliğinin canlandırılması; nezaket, sevgi, saygı vb. değerlerin iş hayatında hayat bulması toplumsal ihtiyaç hâline gelmiştir.

Meslek örgütleri -Ahilik teşkilatı başta olmak üzere- Türk toplumunun meslek hayatının yanında sosyal ve kültürel hayatını da düzenlemiştir. Ancak meslek ahlakına yönelik değerler zamanla yıpranmış ve bu durum, günümüz toplumunun iş piyasasında ahlaki sorunları da beraberinde getirmiştir.

Para kazanmanın yegâne amaç hâline geldiği günümüz iş dünyasında millî, manevi ve insani değerlere bağlı meslek elemanı olmak önem kazanmıştır. Ahlaki ilkeler çerçevesinde işini yapan meslek erbabı diğer meslektaşlarından her zaman bir adım öne çıkmaktadır.

Ahilik kültürü, meslek ahlakının tarihimizdeki en önemli örneğidir. Bu kültürün yapı taşları olan sevgi, saygı, yardımlaşma, hayırseverlik, iş birliği, doğruluk, dürüstlük ve güvenilirlik gibi değerlerin tekrar hayat bulması; yaygınlaşması iş ve ticaret dünyasına dinamizm kazandıracaktır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

ÖĞRENME KAZANIMI

Meslek ahlakına uygun davranışlar sergileyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Gruplar oluşturunuz. Bir mesleğin özelliklerini, o mesleğin erbabıyla görüşerek araştırınız.
- Araştırdığınız bu meslekleri, meslek ahlakı açısından değerlendiriniz.
- Ahlak ve meslek ahlakı kavramlarını araştırınız.

1. MESLEK AHLAKI

1.1. Meslek ve Ahlak Kavramları

Belli bir eğitimle kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş işe **meslek** denir.

Resim 1. 1: Meslek hayatı

Meslek ve iş genellikle birbirine karıştırılan iki kavramdır. Meslek, yukarıda belirtildiği gibi bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan sistemli etkinlikler bütünüdür. Meslek, belli bir tür alanda etkinlikte bulunabilme gücüdür. **İş** ise belli bir işyerinde sürdürülen benzer etkinlikler grubudur. Bir kimsenin mesleği olabilir ama işi olmayabilir.

Bir işinin olması bireyin mesleği olduğu anlamına da gelmez. İş sahibi olmak hayatını idame ettirmek için ne kadar önemli olsa da asıl olan meslek sahibi olmaktır.

Kişi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mesleğini seçtiğinde yaptığı işte mutlu olmakta, bu olumlu durum hayatının diğer alanlarına yansımaktadır. Kişi kendine uygun mesleği seçmediğinde ise bütün yaşamını etkileyen stresle başa çıkmak zorunda kalmaktadır.

Meslek seçiminde aşağıdaki özelliklerin detaylı bir şekilde araştırılması gerekir:

- Çalışma şartları
- Çalışma ortamı
- Aranılan nitelikler
- İş bulma olanağı
- Meslekte ilerleme
- Kazanç
- Mesleğin geleceği
- Mesleki değerler

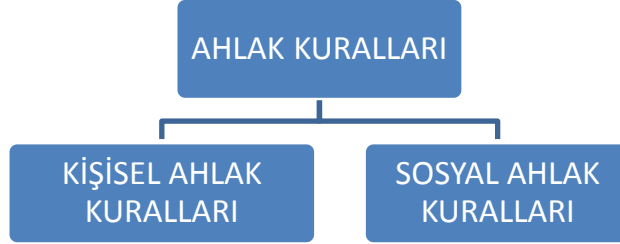

Şekil 1.1: Meslek seçimini etkileyen unsurlar

Ahlak kelimesi Arapça “tabiat”, “huy”, “karakter” anlamına gelen “hulk” sözcüğünden türemiştir. **Ahlak**, toplumda iyilik ve kötülük hakkında oluşan değer yargılarına göre yapılması veya yapılmaması gereken davranışlara ilişkin kurallar bütünüdür. Bu kurallar manevi niteliklidir ve insanın kendi içinde tutarlı olmasını hedefler. Ahlak **“Bireylerin törelere uygun davranışlarını düzenleyen töre bilim”** olarak da tanımlanmaktadır. Toplumsal düzeni sağlayan yazılı kurallara **hukuk** denir. Ahlak ise toplumun kültürüyle iç içe olan ve kişiye vicdani sorumluluk yükleyen yazılı olmayan kurallardır.

“Güzel ahlak; cömertlik, bağışlayıcılık, sabır ve tahammüldür.”

HASAN-I BASRİ

Şekil 1.2: Ahlak kurallarının çeşitleri

➤ **Kişisel (Öznel) ahlak kuralları**

Kişinin ferdi olarak benimsediği ama toplum düzenini de dolaylı olarak etkileyen ahlaki kurallara denir. Yalan söylememek, başkalarına kötü düşünceler beslememek gibi.

➤ **Sosyal (Nesnel) ahlak kuralları**

Sosyal düzeyde uygulanan ve toplumsal hayatı düzenleyen ahlaki kurallar bütünüdür. Başkalarına saygılı olmak, dedikodu yapmamak, dürüst olmak gibi kurallar sosyal ahlak kurallarıdır.

ETKİNLİK 1.1: Aşağıdaki hikâyeyi okuyunuz. Hikâyenin ana fikrini belirleyerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

TAKSİCİ HİKÂYESİ

Toplantıya gideceğim. Geç kalma ihtimalim var, bindim bir taksiye. Taksici muhabbetli bir arkadaş. O anlatıyor, ben dinliyorum. Tam iş yerinin önüne geldik... Diyelim ki taksi parası 9.75 TL tuttu, ben 10 TL uzattım. Hani hepimizin yaşadığı sahne vardır ya; taksici üstünü arıyormuş gibi yapar, siz de para üstünü alabilmek için bir ayak dışarıda, inmemek için debelenirsiniz. Tam o sahne... Şoför, para üstü var mı diye aranmaya başladı.

– Üstü kalsın kardeşim dedim. Döndü bana doğru:

– Vaktin var mı ağabey dedi.

– Evet dedim (Tek ayağım hâlâ dışarıda.) Dörtlülere bastı, trafik dört şerit akıyor, indi araçtan. Önde bir büfe var. Gitti oraya, bir şeyler konuşup geldi. Bana 25 kr. uzattı. Belli ki para bozdurmuş.

– Birader dedim, 9.75 değil, 10.50 yazsa ister miydin 50 kuruşu benden?

– Ne alacağım ağabey 50 kuruşu?

– Peki, niye gittin 25 kuruş için o kadar uğraştın. Üstü kalsın demiştim. Döndü bana, attı kolunu arkaya:

– Vaktin var mı ağabey?

– Var.

– Çek kapıyı o zaman. Muhabbetçi bir taksici ile karşı karşıyayız. Beş dakika konuştuk.

– Ağabey biz Keçiören’de beş kardeşiz. Babam rençperdi, günlük yevmiyeye giderdi; artık inşaat falan bulursa çalışır gelir, o gün iş bulamamışsa biz eve gelişinden, yüzünden anlardık. Durumumuz hiç iyi olmadı. Akşam yer sofrasında yemek yedik. Yemek bitince babam bize, durun kalkmayın, derdi. Önce dua ederdik, sonra babam bize sofrada konuşma yapardı. Aha dedim, bizim meslekten, seminerci.

– Ne anlatırdı baban?

– Hayatta nasıl başarılı olunur? O gün inşaata çağırımlarsa eve para getiremiyor, sonra çocuklara hayatta başarı teknikleri anlatıyor.

– Babam işe gidince büyük ağabeyimiz onu taklit ederdi, delik bir çorapla pantolonun ceplerini çıkarır, dört kardeşi karşısına alıp “Dürüst olun, evinize haram lokma sokmayın.” diye anlatırken biz de gülerdik. Annem kızardı, babanızla alay etmeyin. O hem dürüst hem de çalışkandı, derdi. Yan evde iki kardeş var, onların babası zengin. (...) Adamda her numara vardı, kumar falan oynatırdı. Bizim yeni hiçbir şeyimiz olmadı, hep o ikisinin eskilerini kullandık. O amca mahalleden geçerken biz beş kardeş ayağa kalkardık çünkü bize bahşış verirdi. Babam eve gelince ayağa kalkmazdık. Çünkü hediye, para falan hak getire. Ağabey biz babamı kaybettik. Altı ay içinde yandaki baba da öldü. Yandaki baba iki çocuğa 5 katlı bir apartman, işleyen bir iş yeri dövizler ve araziler bıraktı. Bizim baba ne bıraktı biliyor musunuz?

– Ne bıraktı?

– Bakkal veresiyesi ve konuşmalarını bıraktı: Evladım işinizi dürüst yapın, hakkınız olmayan parayı almayın, falan filan... Ağabey, aradan 15 yıl geçti... Diğer babanın iki oğlu şu anda cezaevindeler, ne ev kaldı ne iş yeri. Ailesi dağıldı. Biz beş kardeş, beşimizin Keçiören de taksi durağında birer taksisi var. Hepimizin birer ailesi, çoluk çocuğu, hepimizin birer dairesi var.

Geçenlerde büyük ağabeyimiz bizi topladı ve dedi ki:

– Asıl mirası bizim baba bırakmış. Hepimiz ağladık. Beş kardeş taksiciliğe başladığımızdan beri, taksimetrenin yazmadığı 10 kuruşu evimize sokmadık. Her şeyimiz var Allah’a şükür.

Çok duygulandım, taksiciye veda ettim. Tam ineceğim:

– Dur ağabey, asıl bomba şimdi.

– Nedir bomban?

– Nerede oturuyoruz biliyor musun? O iki kardeşin oturduğu beş katlı apartmanı biz aldık. Beş kardeş orada oturuyoruz.

Ahmet Şerif İZGÖREN

Resim 1.2: Hz. Ali'ye ait özlü söz

➤ **Ahlak felsefesinin temel kavramları**

- Birey** : Toplumsallaşmış insan, toplum içinde yaşayan kişi.
İyi : İnsanın yapması gereken ahlakça değerli davranışlar.
Kötü : İnsanın ahlaken yapmaması gereken davranışlar.
Özgürlük : İrade ile iyi veya kötü davranışlardan birini seçme gücü.
Erdem : İyi olana yönelme, fazilet.
Vicdan : Tutum ve davranışlarımızın ahlakça değerli olup olmadığını yargılama bilinci, iç muhakeme.
Ahlak yasası : Uyulması gereken ahlaki genel geçer kurallar.
Ahlaki karar : Özgür iradeyle ahlak kurallarına uymak.
Ahlaki eylem : Ahlaka uygun davranış gerçekleştirme.

Resim 1.3: Güzel ahlaka ait Hadis-i Şerif

1.2. Meslek Ahlakı

İş ahlakı kavramının bir alt başlığı olarak ele alınabilecek meslek ahlakı kavramı, bir mesleğe bağlı olanların uyması gereken ahlaki ilkeleri ifade eder. Bu yönüyle meslek ahlakı, genelde o mesleğin genel ilkelerini ve standartlarını ortaya koymakta ve tüm dünyada söz konusu mesleği yapanlar için yol gösterici olma niteliği taşımaktadır. Bu yönü ile meslek ahlakı; bir mesleğin, o meslekte liyakat sahibi kişilerce ve mesleğin gereklerine, önemine, onuruna uygun icra edilmesini öngörür.

1.2.1. Meslek Ahlakının Önemi

Meslek ahlakı, belirli bir meslek grubunun ahlak ilkelerini meslek üyelerine emreden, onları belli kurallarla davranmaya zorlayan kişisel eğilimlerini sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, mesleki rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan ilkelere dir.

Ülkemizde meslek ahlakı adına önemli tarihsel bir birikim vardır: Ahilik. Sosyal bir yapı olan Ahilik sistemi, meslek ahlakına verdiğimiz önemin göstergesidir. İş yeri açma kuralları, müşteri ilişkileri, sevgi, doğruluk dürüstlük vb. değerler Ahilik kültüründe tüm dünyaya örnek olabilecek biçimde uygulanmıştır.

İş hayatındaki ilişkilerin düzeyini, kişilerdeki ahlak anlayışı belirler. Özellikle iş yaşamındaki yoğun rekabet ortamı temel meslek ahlakı ilkelerine bağlı olmayı gerektirmektedir.

Bir toplumu ayakta tutan millî ve manevi değerlerin varlığı, bu değerlerin toplumsal hayata ne kadar uygulandığı ile ilgilidir. Meslek hayatı da bu ahlaki ilkeler etrafında toplandığı sürece mesleki değerlere uygun bir şekil alır. Meslek ahlakı başta dürüstlük ve güvenilirlik olmak üzere bazı mesleki değerlerin bütünüdür.

Bir meslek erbabının yaptıkları diğer meslektaşlarını da yakından ilgilendirir. Yanlış bir davranış yalnızca bir kişiyi küçük düşürmekle kalmaz, mesleğe duyulan bütün güveni yok edebilir. Bir mesleğin saygınlığını yitirmesi tüm toplum için bir kayıptır. Çünkü bütün meslekler toplum yaşamı için vazgeçilmezdir. Mesleklerin açıklanmış amaçları doğrultusunda çalışmaları, insanların maddi ve manevi gereksinimlerinin karşılanması için yaşamsal önemdedir. Meslek ahlakı, her meslek üyesinin olabildiğince iyi olmasına dayanır. Meslek ahlakı, verimliliğin artması ve kalitenin yükselmesinde önemli bir paya sahiptir.

Toplumun gözünden düşmüş bir meslek, gelişme potansiyelini de kaybederek meslek üyelerine yarar sağlayamaz hâle gelir. Meslek ahlakı, mesleki bilgi ve uzmanlık nedeniyle meslek erbabına yüklenen ek bir sorumluluktur. Örneğin; kapıda tanıtım ve pazarlama mesleğinin itibarını kaybetmesinin nedeni, bazı meslek elemanlarının meslek ahlakına uygun olmayan davranışlarından kaynaklanmıştır.

ETKİNLİK 1.2: Güzel Ahlak ile İlgili Drama Hazırlama

- Sınıfta dörderli gruplar oluşturunuz.
- Öğretmeninizden de yardım alarak güzel ahlakı temsil edecek bir konu/değer seçiniz.
- Seçtiğiniz konu ile ilgili beş dakikalık bir drama hazırlayınız.
- Prova yapınız.
- Dramayı sınıfta sergileyiniz.
- Sergilediğiniz dramaları arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Bireylerin ahlâk ilkelerine bağlılıkları ekonomik ilişkilerin seyrine yön veren en önemli unsurlardan biridir. İnsanların ahlâk kurallarına uygun davranmamaları, toplumun bireyleri denetleyecek ve yaptıkları yazılı/sözlü, açık/kapalı sözleşmelerin gereklerini yerine getirmelerini sağlayacak düzenlemeler yapmasını zorunlu kılar. İnsanların beyanlarının doğruluğunu belgelemek için noterler, aralarındaki anlaşmazlıkların çözümü için detaylı kanunlar, bu konuların yorumu için avukatlar, söz konusu avukatların yorumlarını değerlendirmek üzere hâkimler ve hâkimlerin yargılarını uygulamak için polisler gereklidir.

Bir toplumda ortak kurallara, devletin yaptırım gücü ve dışsal bir zorlama olmadan kendiliğinden uyulursa söz konusu toplum, yukarıda bahsedilen düzenlemelerin yapılması için ayırdığı kaynakları tasarruf edecek ve bu kaynakları yeni yatırımlara yöneltecektir. Bu açıdan işlem sektörünün küçülmesini sağlayan ahlaki değerler, önemli ekonomik bir işlevi yerine getirmektedir.

1.3. Meslek Ahlakı İlkeleri

1.3.1. Doğruluk

Doğruluk; doğru sözlülük ve güvenilirliğe işaret eden bir kavramdır. Ahlaki davranış, başkaları ile ilişkilerde dürüst olmayı ve içtenliği gerektirir. İçten ve dürüst davranmayanlar, ilişkilerde kendi sonlarını hazırlar ve güven ortamı ortadan kalkar. En zedeleyici davranış biçimi çoğunlukla korku ve güvensizlikten kaynaklanan yalan söylemedir. Kişiler yalandan uzak durarak üstlerine ve altlarına tam bir güven sağlamak zorundadır. İş hayatı içinde doğru davranış biçimlerini uygulamak, dürüst, adil, eşit ve tarafsız olmak, yalan söylememek meslek ahlakının temel ilkelerindedir.

Meslektaşların kurdukları ilişkiler ve kurum dışındaki temasları samimi ve hakkaniyetli olmalıdır, yürütülen bütün faaliyetlerde itimada dayalı bir güven ortamı sağlanmalıdır.

1.3.2. Yasallık

İş hayatında üretilen her türlü malın üretiminde ve çalışanlarla ilgili problemlerin çözümünde yasalara bağlı kalmak da meslek ahlakı ilkelerindedir. İş hayatında üretim alanını ve çalışma hayatını düzenleyen yasalar mevcuttur. Hatta yalnızca devletlerin değil, uluslararası bir takım kuruluşların da bu konuda etkili olduğu söylenebilir.

Uluslararası Çalışma Örgütü ile üretim standartlarını düzenleyen Uluslararası Standartlar Örgütü (ISO) bu türden kurumlardır. Hukuken suç teşkil eden emirlerin yerine getirilmemesi konusunda yöneticiler kesin tavır içinde olmalıdır.

1.3.3. Yeterlik

İş hayatında her gün yeni gelişmeler olmaktadır. Bu gelişmeleri takip etmek, kendini yenilemek, iş hayatına uyarlamak mesleki ahlak ilkeleri arasında önemli yer tutmaktadır. Meslekte sahip olunan mesleki boyut, o işi yapmak konusunda kişiye toplum içinde “uzman” , ”yetkili” veya “yeterli kişi” gibi kimlikler kazandırır. Bir işi yapabilmek için diploma ya da herhangi bir belge almak, gerçekte o kişiye söz konusu işi yapabilme konusunda hak ve yetki verir. Bu nedenle meslek elemanlarının iyi bir eğitimden geçmiş olmaları gerekir. Yeterlik aynı zamanda sorumluluk alabilme, öncelik (inisiyatif) kullanabilme davranışıdır.

1.3.4. Güvenilirlik

Güvenilirlik, uzun bir sürecin sonunda oluşan bir kazanım olarak başkalarının kişiye güven duymasıdır. Kişinin diğer insanlar tarafından iyi tanınması sonucunda kazanılan, kişi lehine bir değeri ve itibarı ifade etmektedir. Güvenilir olmak; bir insan için nasıl önemli ve kıymetli ise çalışma hayatı için de aynı derecede önemli ve kıymetlidir. Güvenilir insan olmanın gereklerinden biri hatta en önemlisi verilen sözde durmaktır.

Güven, insan ilişkilerinin temelidir. Dünden bugüne ulaşmış nice prensipli, ilkeli, başarılı kişi ve kuruluşun ortak özelliği budur. Bu sebeple; günlük kazançtan önce yarın da kendisini yalnız bırakmayacak velinimetleri olan müşterileri kazanmak için özen göstermek ve onların itimadını sarsacak davranışlardan sakınmak, tarih boyunca ticaret erbabının ilkesi olmuştur.

1.3.5. Mesleğe Bağlılık

Meslek ahlakı ilkelerinden biri de kişinin yaptığı işi önemsemesi ve en iyi şekilde yapmaya çalışmasıdır ki buna mesleğe bağlılık denir. Kişinin iş hayatı içinde sürekli kendini geliştirmesi ve eğitim olanaklarından yararlanması işine verdiği önemi gösterir. Yalnızca kendi gelişimini yeterli görmeyip meslektaşlarının mesleki gelişimine katkıda bulunmak da meslek ahlakının içinde yer alır. Mesleğe bağlılık kişinin işini sevmesini ve huzurlu bir ortamda çalışmasını sağlar ve bu da verimliliği artırır.

1.4. Meslek Ahlakına Uygun Davranışların Meslek Erbabına Katkıları

İş hayatında mesleki değerlere uygun davranışlarda bulunmanın sonuçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- İş ortamında saygınlık kazanma,

-
- İş ortamındaki güvenilirlik,
 - İş dünyasında iyi bir imaja sahip olma,
 - Meslek hayatında karşılaşılabilecek problemlerin çözümünde kolaylık görme,
 - Ahlaki değerlerle kalite yönetimi, stratejik planlama gibi alanların yönetilmesine de yardımcı olma,
 - Ahlaki değerlerle kurumların sosyal sorumluluklarını düzenli bir şekilde yerine getirmesini sağlama,
 - Ahlaki değerlerle haksız rekabetin engellenmesini sağlama,
 - İş ortamında kabul görme ve vb.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarını kullanarak meslek ahlakının önemini anlatan sunum hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Sınıf içinde meslek ahlakı ilkelerini sıralayınız.	➤ Araştırma yaptığınız mesleklerin ahlaki ilkelerini grup arkadaşlarınızla sıralayabilirsiniz.
➤ Meslek ahlakının önemini açıklayınız.	➤ Araştırma yaptığınız grup arkadaşlarınızla mesleğin ahlaki boyutunu tartışabilirsiniz.
➤ Sınıf içinde tüm grupların tanıtımını yaptığı mesleklerin değer panosunu hazırlayınız.	➤ Yaptığınız araştırmalardan edindiğiniz bilgileri sınıfta tartışabilir, değerler listesi oluşturabilirsiniz.
➤ Meslek ahlakına yönelik sunum hazırlayarak sınıfta sununuz.	➤ Araştırdığınız mesleğin ahlaki boyutuna yönelik sunum hazırlayabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi meslek seçimini belirleyen unsurlardan biri değildir?
A) Toplumsal değerler
B) Çevre ve aile
C) Hukuk kuralları
D) Eğitim
2. Aşağıdakilerden hangisi ahlak felsefesinin temel kavramlarından biri değildir?
A) Vicdan
B) İyi/kötü kavramları
C) Ahlaki bildiri
D) Erdem/fazilet
3. Aşağıdakilerden hangisi sosyal ahlak kurallarından biridir?
A) Yalan söylememek.
B) Kin duymamak.
C) Riyakâr (ikiyüzlü) olmak
D) Sırada öne geçmemek
4. İrade ile iyi ve kötü davranışlardan birini seçme gücüne ne denir?
A) Ahlaki eylem
B) Özgürlük
C) Vicdan
D) Erdem
5. Aşağıdakilerden hangisi güzel ahlaka uygun bir davranışlardan değildir?
A) Çıkarlarına göre davranmak
B) Anneye babaya hürmet etmek
C) Otobüste büyüklere yer vermek
D) Hasta ziyaretinde bulunmak
6. Aşağıdakilerden hangisi meslek ahlakı ilkelerindedir?
A) Mesleğe bağlı olmak
B) İşe bağlı olmak.
C) Mesleki anlamda yetersiz olmak
D) Kişiye göre davranmak.
7. Aşağıdakilerden hangisi meslek ahlakına uygun davranmanın meslek erbabına katkılarındanıdır?
A) İş ortamında saygınlık kazanmak
B) İş ortamındaki güvenilir olmak
C) İş hayatında iyi bir imaja sahip olmak
D) Hepsi

8. Mesleki değerlerimiz açısından geçmiş ve günümüz meslek erbabı profili arasındaki farkın en önemli sebebi nedir?
A) Tüketimin azalması
B) Ahlaki ilkelerin yitirilmesi
C) Meslek erbabının niteliğinin artması
D) Paranın önem kazanması
9. Aşağıdakilerden hangisi hukuk kurallarını ahlak kurallarından ayıran bir özelliktir?
A) İlahi kaynaklı olması
B) Toplumsal olması
C) Sözlü olması
D) Kanuni yaptırım içermesi
10. Aşağıdakilerden hangisi meslek ile iş kavramları arasındaki farklardan biri değildir?
A) Meslek eğitim gerektirirken iş eğitim gerektirmez.
B) Mesleği olan herkesin işi de olur.
C) İş, sadece belli bir alanda yapılır.
D) İş, benzer etkinlikler grubudur

DEğERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

ÖĞRENME KAZANIMI

Ahilik ilkelerine uygun davranışlar sergileyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- “Ahilik, lonca, Esnaf ve Sanatkârlar Odası” sözcük ve kavramlarını araştırınız.
- Ahi Evran’ın hayatını araştırınız.
- “Pabucu dama atılmak” deyiminin hikâyesini araştırınız.

2. AHİLİK

2.1. Türk Toplumunda Geçmişten Günümüze Meslek Kuruluşları

“Ahi” kelimesi Arapça “kardeşim” manasına gelmektedir ayrıca “yiğitlik”, “kahramanlık” ve “cömertlik” gibi anlamları olan Türkçe “akı” kelimesinden geldiği de belirtilmektedir. Ahiliğin; İslam’ın ilk asırlarında ortaya çıkan genç sanatkâr ve zanaatkârların bir araya gelmesiyle oluşmuş “fütüvvet” anlayışının devamı olduğuna dair görüşler de vardır. Türklerin yerleşik hayata geçmelerinde özellikle esnaf arasında bir örgütlenme biçimi olarak fütüvvet benimsenmiş ve bu da “Ahilik” olarak ortaya çıkmıştır.

İslâm’ın ilk asırlarında ortaya çıkan ve daha çok genç kuşakları çeşitli yönleriyle yetiştirmeyi hedef olan □Fütüvvet Teşkilatı□ uzun devirler Müslüman Türk gençliğine yön vermiş; bu gençliğin çeşitli mesleklerde yetişebilmeleri için gayret göstermiş ve Müslüman Türk gençliğinin mert, yiğit, atılgan, cömert ve becerikli insanlar olmalarını sağlamıştır. Bu teşkilâtlar manevi değerlerle ekonomiye dürüstlük getirmişlerdir. Fütüvvet kelimesi Arapça “fetâ” kelimesinden türetilmiştir. “Fetâ” ise “genç adam” demektir. Fütüvvet Teşkilâtı, bu nedenle genç sanatkâr ve zanaatkârların bir araya gelerek ve aralarından birini önder seçip oluşturdukları kurumdur.

Ahî Teşkilatı ise, Fütüvvet Teşkilatının Türkler tarafından geliştirilen ve özellikle Anadolu’da yayılmış bulunan bir şeklidir. Moğol istilası ve bazı iç isyanlar sebebiyle Müslüman Türklerin birliği bozulduğunda halk tedirgin olmuştur. İşte böyle sıkıntılı bir dönemde halkı birbirine sevdiren ve yeniden birliği kuran manevi liderler ortaya çıkmıştır. Mevlâna, Yunus Emre ve Ahi Evran da bunların ileri gelenleridir.

Fütüvvet ve Ahilik kurumları, İslam kültür ve uygarlığı içinde toplumsal, ekonomik, dinî ve ahlaki birçok yönden önemli roller üstlenmiştir. Ahilik, başlangıçta yardımlaşma, dayanışma ruhunu taşıyan, bozulmuş olan Anadolu birliğini ve toplumsal yapıyı yeniden kuran çok fonksiyonlu bir kurumdur. Ancak bu kuruluşun üyelerinin çoğunun esnaf olması, Ahiliğin sadece esnaf birliği olarak algılanmasına neden olmaktadır.

Ahilik kültürüdür ve felsefesi; asırlardır esnaf, tüccar, sanatkâr ve çok çeşitli ticari işletmecilik yapan insanlara ilham kaynağı olmuştur. Ahilik; iş birliği içinde, mutlu iş ve hayat anlayışı; dürüst, sade, sakin, kendine has insani değerlere sabırlı bir yaklaşımdır. Bu anlamda Ahiliğin gayesi; zenginle fakir, üretici ile tüketici, emek ile sermaye, halk ile devlet arasında iyi ilişkiler kurarak sosyal adaleti gerçekleştirmek ve ahlaki bir toplum düzeni meydana getirmektir.

Çalışmayı, ibadeti ve dürüstlüğü bir bütün olarak ele alan, Ahilik, ahlak sahibi olmayan bir iş adamının asla başarıya ulaşamayacağını, ulaşsa bile bu başarının uzun ömürlü olmayacağını benimser. Ahilikte meslek ahlakı her şeyin üstünde tutulur, otokontrol (kendi kendini kontrol) sistemi mükemmel bir şekilde işlerdi. Bu Teşkilat zamanla birtakım değişikliklerle varlığını sürdürdü.

Osmanlı Devleti döneminde esnaf teşkilatı bir eğitim kurumu olarak kabul edilirdi. Ahilik Osmanlı'da lonca teşkilatı adıyla ve birkaç değişiklikle varlığını sürdürdü. Ahilikten farklı olarak lonca teşkilatına alınanlar, meslek eğitimlerini tamamlayarak “çırak”, “kalfa” ve “usta” kademelerini alırlardı. “Ustalık Belgesi” ne, “icazet” denirdi ve icazet alanlar, iş yeri açabilirdi. Loncalar, 1912 yılında çıkarılan bir yasaya kadar varlığını sürdürmüştür.

Resim 2.1: İstanbul Kapalıçarşı (Lonca teşkilatı)

Cumhuriyetin kurulması ile birlikte;

- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile odalar ve borsalar, 15/3/1950 tarihli ve 7457 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 5590 sayılı Kanun ile kurulmuştur (TOBB, özel sektörün Türkiye’de mesleki üst kuruluşu ve yasal temsilcisidir. TOBB 81 il 160 ilçeye yayılmış 365 oda ve borsanın (Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret ve Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odası ve Ticaret Borsası) üst kuruluşudur.).
- Esnaf ve sanatkârların örgütlenmesinin başlangıcı olan 5373 sayılı Esnaf Dernekleri ve Esnaf Birlikleri Kanunu çıkarılmıştır.

- 1964 yılında yürürlüğe konulan 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu ile de esnaf ve sanatkarlar teşkilatı bugünkü yapısına kavuşmuştur. Bu teşkilat, 21 Haziran 2005'te yürürlüğe giren 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu hükümleri doğrultusunda teşkilat, mensuplarına hizmet vermektedir.

Esnaf ve Sanatkarlar Odası; Kültür Bakanlığı, mülki amirler ve yerel yönetimlerin de katkısıyla Ahilik Kültürü Haftası Kutlamaları Yönetmeliği kapsamında her yıl Ahilik Kutlamaları yapılmaktadır. Ahilik Haftası aynı zamanda ülke genelinde Esnaf Bayramı olarak da kutlanmaktadır. Kutlama programları çerçevesinde illerde Ahilikle ilgili panel ve konferanslar düzenlenmekte, şenlikler yapılmakta, sergiler, fuarlar açılmaktadır. İllerden seçilen mesleğinde başarılı ve mesleğinin gerektirdiği ahlaki ilkelere sahip en genç, en yaşlı (kadın/erkek) esnaf ve sanatkarlarımıza çeşitli belge ile armağanlar verilmektedir. Konfederasyon ayrıca Ahiliğin merkezi kabul edilen Kırşehir'de, esnaf ve sanatkar kuruluşları yöneticileri ile birlikte gerçekleştirilen Türkiye çapındaki büyük toplantıya da öncülük etmekte ve destek sağlamaktadır.

Resim 2.2: Ahilik Haftası kutlamaları

Esnaf ve sanatkarların tarihinde önemli bir yer tutan Ahilik, gerek öz ve gerekse kurumları ile günümüzde hâlen yaşatılmaktadır. Bugün esnaf ve sanatkarlar açısından büyük öneme sahip olan Halk Bankası, Esnaf Kefalet Kooperatifleri, Bağ-Kur gibi kuruluşların kökeni Ahilik Teşkilatına dayanmaktadır. Bu nedenle esnaf ve sanatkarlar ve buna bağlı bağlantılı teşkilatlarda 38 yıldan beri “Esnaf Bayramı” kutlamaları büyük bir coşkuyla gerçekleştirilmektedir.

ETKİNLİK 2.1: Aşağıda ahi duasının bir bölümü verilmiştir. Duada hangi değerlere yer verilmiştir? Bulduğunuz değerlerin altını çiziniz.

AHİ DUASI

YA RABBİ,

Cümlemizi darlıktan, bereketsizlikten, aldanmaktan ve aldatmaktan, hak yemekten, kul hakkına tecavüz etmekten muhafaza eyle! Bizleri açlık, yokluk, kıtlık, kuraklık, arazi ve semâvî musibetlerden korusun! Kanaat etmeyi, gönü zengin, gözü tok olabilmeyi, hayırda yarışmayı, veren el olmayı nasip eyle! Rızığımız gökte ise yere indir, yer altındaysa yeryüzüne çıkar, uzakta ise yakınlaştır, zorsa kolaylaştır. Rızığımızı temiz ve helâl eyle Allah'ım!

EY ALLAHIM,

Esnafımızı alırken satanı gözetin, satarken alanı gözetin, eksik ölçüp, yanlış tartmayan, doğru ve güvenilir kimselerden eyle! İsrraftan, cimrilikten, azgınlıktan, korkaklıktan, acizlikten, tembellikten, ahlaksızlıktan, haddi aşmaktan sana sığınırız Ya Rabbi! Bizleri nefesine uyararak kötülük işleyenlerden eyleme, kesata uğratma!

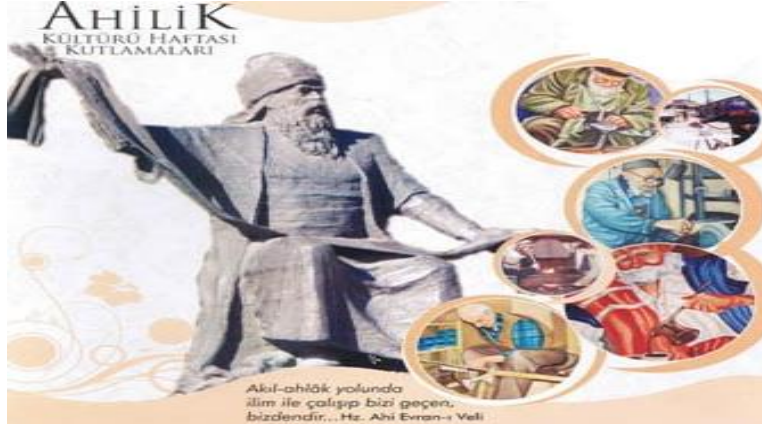
Ey kâinata yön veren YÜCE RABBİMİZ,

Milletimizi ve vatanımızı her türlü afet ve musibetten korusun. Devletimize ve milletimize birlik, dirlik ve düzen bahşeyin! Hastalara şifa, dertlilere deva, borçlulara eda nasip eyle Ya Rabbi!

2.2. Ahiliğin Tarihsel Gelişimi

Ahiliğin İslam'ın ilk asırlarında ortaya çıkan genç sanatkâr ve zanaatkârların bir araya gelmesiyle oluşmuş olan “fütüvvet” anlayışının bir devamı olduğuna dair görüşler vardır. Fütüvvet, İslamiyet'in etkisiyle aşiret hayatından yerleşik hayata geçiş sürecinde Arap toplumunda “misafirperverlik”, “cömertlik”, “yiğitlik” gibi anlamlara karşılık gelir. Türklerin yerleşik hayata geçmelerinde özellikle esnaflar arasında bir örgütlenme biçimi olarak fütüvvet benimsenmiş ve bu da “Ahilik” olarak ortaya çıkmıştır.

13. yüzyılda Anadolu'da kurumsallaşmaya başlayan Ahilik, İslam inancıyla Türk örf ve adetlerinin sentezi sonucu oluşan bir düşünce sistemidir. Ahilik, 13. yüzyıldan itibaren Asya'dan Anadolu'ya gelip yerleşen Müslüman Türklerin yeni topraklarda hayatlarını devam ettirebilmeleri için gerekli maddi ve manevi ortamı oluşturabilmeleri için fütüvvet teşkilatını yeniden canlandırmalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Resim 2.3: Ahilik Haftası Kutlamaları

Bazı araştırmalar Ahiliğin, Kırşehir’de filizlendiğini göstermektedir. Başka bir kaynağa göre ise Bağdat’ta büyük üstatlardan ders alan Ahi Evran, Arapların kurduğu Fütüvvet Teşkilatı’ndan etkilenerak 1205’te Anadolu’ya gelmiş ve kısa bir süre sonra da Kayseri’de Ahilik Teşkilatı’nı kurmuştur.

Ahilikte ekonomi bir araç olarak görülmüş, bu aracın amaç hâline getirilmesine izin verilmemiştir. Bu nedenle mal, servet ve kazanç için çalışmak hiçbir zaman kendi başına bir anlam taşımamıştır. Ahi kültüründe kişilerin kendi emekleri ile geçinmeleri ve kimseye muhtaç olmamaları esastır. Ahi çalışmayı da ibadet sayar. Bu nedenle ekmek teknesi kutsal bir alan olarak kabul edilir. Ahinin işyeri hak kapısıdır. Bu kapıdan hürmetle girilir, saygı ve dürüstlükle çalışılır, helalinden kazanılır, helal yerlere ve kararınca harcanır. Ahilik; malına değerinden fazla fiyat isteme, zenginleşme hırısıyla ticaret yapma gibi haram yollara müsaade etmez.

şekil 2.1: Ahilik Haftası Etkinlikleri

*“Kırma dostun kalbini,
Onaracak ustası yok.
Soldurma gönül çiçeğini,
Sulamaya ibrik yok.”*

Yunus Emre (13. yy ahisi ve mutasavvıfı)

ETKİNLİK: Aşağıdaki hikâyeyi okuyarak hikâyeye uygun başlık bulunuz.

Osmanlı medeniyetinin doğruluk ve adalet ışığını cihana saçtığı günlerde, Hollanda Ticaret Odasında bir karar alınırken oyların eşit çıkması hâlinde Oda reisi, Türklerle alışveriş eden olup olmadığını sorar, şayet böyle biri varsa onun oyunu imtiyazlı iki oy olarak kabul ederdi ve ona göre kararını verirdi. Türklerle alışverişte bulunan kişi, Avrupa’da aynı bir itibar ve güvene sahip olmaktaydı ve gittiği yerde imtiyazlı konuma gelmekteydi. Çünkü Osmanlı’da ticaretin her alanında dürüstlük ve ahlak en önemli değerdi.

Yabancı bir kumaş tacirinin Osmanlı ülkesine gelerek bir kumaş imalathanesinin mallarını beğenip hepsini almak istedikten sonra mal sahibinin kumaş toplarını denkleken bir top kumaşı ayırdığını görüp bu hareketinin sebebini sorması üzerine, Osmanlı esnafı:

“Onu sana veremem, kusurludur.” cevabını verir.

Yabancı tacir:

“Zıyanı yok, önemli değil.” dese de Osmanlı esnafı kumaş topunu vermemekte direterek:

“Ben malımın kusurlu olduğunu söyledim fakat siz onu kendi memleketinizde satarken alıcılarınız orada benim bunları size söylediğimi bilmeyeceklerdir. Bu nedenle müşterilerinize kusurlu mal satmış olacağım. Neticede Osmanlı’nın gururu şeref ve haysiyeti rencide olacak, bizi de hilekâr sanacaklardır. Onun için bu sakat topu asla size veremem.” diyerek kumaşı vermeyişinin sebebini izah etti.

Ahilik ve lonca teşkilatı arasındaki farklar

Ahi teşkilatı bağımsızdır.	Lonca teşkilatı devlet kontrollüdedir.
Müslüman olma şartı vardır.	Lonca teşkilatı tüm dinlere açıktır.
Dayanışma örgütüdür.	Zamanla kişisel menfaatler ön plana çıkmıştır.

➤ Hz. Muhammed (SAV) ve Ahilik

Hz. Muhammed (SAV) Ahilik geleneğinde tüccarların piri olarak kabul edilirdi. 12 Rebiyülevvel (20 Nisan 571)'de Mekke'de doğdu. Hem baba hem de anne tarafından Kureyş kabilesine mensuptur. Babası Abdullah, annesi Âmine, dedesi ise Abdülmuttalib'tir. Babası, o henüz dünyaya gelmeden vefat etti. Dört yaşına kadar sütannesi Halime'nin yanında kaldı. Altı yaşında annesini, sekiz yaşında da dedesini kaybetti. Dedesinin vefatı üzerine yirmi beş yaşına kadar ona, bir tüccar olan amcası Ebu Tâlib baktı. Dokuz veya on iki yaşında iken ticaret maksadıyla amcasıyla birlikte Suriye'ye gitti. On dört yirmi yaşları arasında kabilesiyle birlikte Ficâr savaşlarına, hemen ardından da büyük ölçüde bu savaşlar nedeniyle bozulan düzeni yeniden tesis etmek amacıyla kurulan Hilfü'l-fudûl cemiyetine katıldı. Hz. Muhammed (SAV), kumaş ve tahıl ticareti yapan Ebû Tâlib'e yardım ederek ticarete başladı. Amcasının yaşlandığı yıllarda da bu faaliyetlerini sürdürdü ve Mekkeli bir kişiyle ortak oldu. Bu dönemde ticaret amacıyla seyahatler etti. Böylece Arabistan'ın çeşitli yerlerinde yaşayan insanları yakından tanıma, onların dil ve lehçelerini, dinî, siyasi ve sosyal durumlarını öğrenme imkânını elde etti. Çevresinde iffeti, mertliği, merhameti ve hak severliğinin yanı sıra ticaret hayatında güvenilirliği sebebiyle "Muhammedü'l-emîn" unvanıyla anıldı. Ticari seyahatlere katılma teklifleri almaya başladığı sıralarda Hz. Hatice ile evlendi. Hz. Peygamber (SAV), amcası Ebu Talib ile gittiği Busra seferinden sonra peygamberliğine kadar geçen dönemde ticaretle uğraştı. Ancak hiçbir zaman doğruluk ve dürüstlükten ayrılmadı. Peygamberlikten sonra da ticari hayatın içinde yer aldı. Yerini bizzat tespit ettiği Medine Pazarı'nda ticari faaliyetin meşru sınırlar içinde gerçekleşmesi için gerekli tedbirleri aldı. Ticaretle ilgilenmesinin sebebi geçimini sağlamaktı. Zenginlik ve servet biriktirmek gibi bir amacı yoktu.

Hz. Muhammed (SAV), 632 yılının hac mevsiminde 120.000'ni aşkın Müslüman'ın katıldığı veda haccında, hac ibadetini uygulamalı olarak yerine getirdi. İslam dininin tamamlandığına dair ayet de bu hac esnasında indi. Hz. Peygamber (SAV) burada, mesajının özeti mahiyetinde olan; tevhid, Allah'a itaatin gerekliliği, emanete riayet, faizin yasaklanması, can, mal ve ırz güvenliği, kan davalarının kaldırılması, eşlerin birbirleri üzerindeki hakları, müminlerin kardeş oldukları ve iç çekişmelerden sakınmaları gibi konulara değinmiştir. Veda haccından sonra Medine'ye döndü.

➤ Selçuklularda Ahilik Teşkilatı

Anadolu'da Selçuklu döneminden beri sanayi ve iç ticaret kesimleri fütüvvet ve ahilik ilkelerine dayalı esnaf birlikleri tarafından teşkilatlanmıştır. Bununla birlikte bu geleneğin tarım ve kırsal kesimde etkili olduğu bilinmektedir.

Büyük Selçukluların ele geçirdikleri veya gelip geçtikleri şehirlerde fütüvvet birliklerinin etkili olduğu biliniyor. Şehir teşkilatı yeniden kurulurken fütüvvet-esnaf birlikleri de oluşuyordu. Oysa Bizans Anadolu'sunda bu türden bir kurum yoktu.

Ahi zümreleri şehirlerde olduğu kadar köylerde ve uçlarda da büyük bir nüfuza sahipti. Özellikle XIII. yüzyılın ikinci yarısında Moğol istilasından sonra devlet otoritesinin zayıfladığı dönemlerde bu teşkilat varlığını hissettirmiş, şehir hayatında aktif bir rol oynamış, siyasi bir etken olarak görülmüştür.

Ahi zümreleri büyük şehirlerde çeşitli gruplar hâlinde teşkilatlanırdı ve her zümrenin ayrı bir zaviyesi vardır. Eğer bir sanat erbabı büyük şehirlerde bir zaviyeye sığmayacak kadar kalabalık olursa şehrin çeşitli yerlerinde zaviyeler açarlardı.

Resim 2.4: Caca Bey Medresesi

Büyük şehir erbabının belirli yerlerde kapalı veya açık çarşıları vardı. Esnaf buralardaki dükkânlarda çalışırdı. Esnaf teşkilatı üretim faaliyetlerinin yanında devletle esnaf arasındaki ilişkileri de düzenlemekteydi. Ücretlerin tayini; mal cinslerinin standartlarının ve fiyatlarının tespiti de hep esnaf birliğine aitti.

İslâm esnaf birliklerinde, daha geniş olarak fütüvvet ve ahi birliklerinde iç disiplin fütüvvetname dediğimiz dinî-tasavvufî ilkelere dayalı yönetmeliklerle belirlenmiştir. Bunun yanında devletin hisbe kurumu vasıtasıyla daha çok tüketicinin korunmasına yönelik bir denetimi vardır.

XIII. yüzyılın ikinci yarısından XIV. yüzyılın başlarına kadar büyük devlet adamlarının, kadıların, müderrislerin, tarikat şeyhlerinin, büyük tacirlerin ahi teşkilatına girdiklerini görüyoruz. Bu durum bize ahiliğin bu geçiş döneminde sosyal itibarı çok yüksek bir kurum olduğunu göstermektedir.

Fütüvvet ilke ve kurumlarıyla yakın ilgisi olan ahiler Selçuklu ve Osmanlı sanayi ve iç ticaret kesimlerini oluşturan esnaf birlikleri hâlinde devam etmişlerdir. Bu birliklerde küçük ölçekli fakat yaygın bir sanayi sistemi oluşturmuşlar ve sınıf geleneğinin oluşmasına imkân vermemişlerdir.

➤ **Osmanlıda Ahilik Teşkilatı**

Ahi teşkilatı Osmanlı Devleti'nin ve toplumunun oluşmasında büyük bir yere sahiptir. Ahiler, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda gaziler, abdallar ve bacılarla birlikte önemli bir rol oynamışlardır. O kadar ki ilk Osmanlı sultanları, Fatih dâhil, ahi önderleriydi. İlk Osmanlı vezirlerinin birçoğu da ahi idi. Hatta ilk Osmanlı yeniçeri birliklerinin ahilerden oluştuğu ileri sürülmüştür.

Anadolu gazileri daha çok cihat ve gaza ile meşgul olan, kırsal kesimde yerleşik alp ve alperen denen gruplardır. Anadolu abdalları Anadolu'nun Türkleşmesinde ve İslamlaşmasında büyük rol oynayan, genellikle gezgin sofi ve dervişlerdir.

Anadolu bacıları ise ahi teşkilatının bir yan kuruluşu olan silahlı kadın birlikleridir. Bütün bunlar Moğol istilası ve Selçuklu Devleti'nin yıkılışı ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde Anadolu'nun savunulmasında ve sosyal düzenin devamında görev almışlardır.

XIV. yüzyılın ortalarında, Sultan Orhan zamanında Anadolu ve Ortadoğu'yu dolaşan Kuzey Afrikalı gezgin İbn-i Battuta'nın bize ahiler hakkında verdiği bilgiler, bunların fütüvvet ilkeleriyle, tasavvufî hayatla ve esnaflıkla yakın ilgilerini belirtmekte, ahi birliklerinin hem şehirlerde hem de köylerde örgütlenen zanaatçı ve ziraatçı zümreler olduğunu söylemektedir.

Ahi teşkilatlarının devlet otoritesinin zayıfladığı bir dönemde, Anadolu'nun her yerinde siyasi ve idari alanda etkili oldukları ve devletin işlevlerini gördükleri bilinmektedir. Osmanlı Devleti'nin kurulmasından sonra ahilik siyasi ve idari işlevlerini sadece esnaf birlikleri içerisinde sürdürmüştür.

Osmanlı sanayi ve iç ticaret kesimleri esnaf birlikleri hâlinde teşkilatlanmıştı. Devlet, esnaf düzenini fütüvvet ve ahilik geleneğine bağlı olarak korumak isterdi. Esnafın bu yolla kendi iç denetimini sağlaması devletin işini kolaylaştırıyordu.

Esnaflık sistemi, kalite kontrol ve standardizasyonu ile fiyat istikrarını sağlayıcı, haksız rekabeti, aşırı üretimi ve işsizliği önleyici bir anlayışa dayanıyordu. Sistem yarı özerk yapısıyla devletin uyguladığı fiyatlandırma politikasının en önemli yürütme ve denetim organıydı.

Teşkilata ilk katılanlar işyerini, diğer çırak ve kalfalardan öğreninceye ve tanıyınca kadar küçük hizmetlerde bulunurlardı. Bunları öğrendikten sonra dükkânda çalışmaya başlar, bu arada “haftalık” alırdı. İşinde ilerledikçe aldığı para da artar, yetiştikten sonra kalfalık imtihanına girer ve başarırsa kalfa olurlardı. Asgari üç sene olan kalfalık süresi, kalfanın usta olabilecek maharete ulaşmasıyla sona ererdi.

Resim 2.5: Osmanlı döneminde arzuhalci

Osmanlı sisteminde burjuva değil, toplum yararını kendi çıkarından üstün tutan, kanaatkâr fakat girişimci insan tipi idealize edilmiştir. Anadolu'da ekonomik hayatı örgütleyen ahiler bu tipin somut örnekleri olmuşlardır. Sistem içerisinde toplum çıkarını kendi çıkarından üstün tutan insan tipi, zaman içerisinde zayıflasa da varlığını sürdürmüştür.

Osmanlı ekonomisi kendine has bir piyasa mekanizması oluşturmuştur. Bu sistemde bir yandan mümkün olduğu kadar tam rekabet şartları gerçekleştirilmeye çalışılırken bir yandan da rekabetin rekabeti öldürmesi engellenmek istenmiştir. Bunun için etkili bir piyasa denetimi sağlanmış ve tekellerle mücadele edilmiştir. Fiyat düzenlemesi sosyal refah için önemli görülmüştür. Yine bu amaçla üretim, dağıtım ve tüketim kapsamlı olarak planlanmıştır.

Osmanlı ekonomi sistemi talep yönlü değil, arz yönlüdür. Sistem küçük üreticiliğe dayanmaktadır. Bu yolla ekonomi kendine yeterli hâle gelmişti. Bu, hem insan hem de ekonomi için böyledir. Klasik Osmanlı zihniyetinde insan alıcı değil, verici olmalıdır. Yani bencil değil, diğerkâm bir insan tipi ön plandadır.

Osmanlı ekonomisi içinde sanayi ve ticari kesimin teşkilatlanıp esnaf birlikleri oluşturması, ahiliğin özellikle iktisadi bir kurum hâline dönüşmesine yol açmıştır. Bu kurumun zayıflamasına yol açan sebepler arasında ticaret yollarının Okyanuslara kayması sanıldığı kadar etkili olmamıştır.

Osmanlılar kapitülasyon gibi etkili politikalarla ticareti büyük ölçüde Akdeniz havzasında tutmayı başarmışlardır. Savaşlar zaman zaman Doğu ticaretiyle transit ticarete darbeler vurmuştur. Asıl önemlisi XVIII. yüzyıl sonlarındaki Sanayi Devrimi'dir. Bu yüzden iş hacmi daralmış ve geçim imkânlarını zorlaştırmıştır.

Yine esnaf birlikleri özerk ve “demokratik” kuruluşlardı. Yani iç işlerinde büyük bir serbestliğe sahiptiler. Zanaat ve ticareti düzenlemeden anlaşmazlıkların giderilmesine kadar öncelik birliklere aitti. Esnaf teşkilatının zanaat ve ticareti düzenlemekte etkin rolü vardı. Özellikle fiyat ve kalite denetimi ile standardizasyonun sağlanması demek olan “narh” sistemini bu teşkilat denetlerdi.

Bir şehirdeki esnaf birlikleri birbirleriyle temasta buldukları gibi ayrı şehirlerdeki birlikler de birbirleriyle temas etmişlerdir. Kısaca bu birlikler ayrı ayrı çalışan fakat aralarında sosyal bir birlik bulunan kurumlardı.

Esnaf birliklerinde çalışanları ustalar, kalfalar ve çıraklar oluştururdu. Yükselbilmek için ehliyet ve liyakat esastı. Bu yolda her şey sıralıdır, teşkilatın en büyüğü bile keyfi hareket edemezdi. Esnaflığa giren genç, mesleğinde uzmanlaşmadıkça ve zamanı gelmedikçe yükselmez ve ayrı dükkân açamazdı.

Esnaf birliklerinde meslekteki maharete ve eskiliğe dayanan bir kademeleşme mevcuttu. Fakat aynı dönemin Batı esnaf birliklerinde görülen tabakalaşma söz konusu değildi. Batı'nın sınıflı toplum yapısının sonucu olan bu durum Avrupa sendikacılığına yansımıştır.

Osmanlı esnaf birliklerinde ise sadece ahlaki ve mesleki üstünlükler ilerleme ve yükselme sebebidir. Zaten bunlara sahip olamayanlar esnaf arasında varlığını sürdüremezlerdi. İşyerlerinde aile ortamı ile saygı ve sevgi esastı.

Resim 2.6: Osmanlı döneminde bir bakka

Klasik dönem Osmanlı esnaf teşkilatı birçok meslek işletmesinden oluşuyor ve üst yönetici olarak Kadı'nın idaresi altında bulunuyordu. Bu olgu devlet denetiminin derecesini gösterirdi. Üretilen ve piyasaya sürülen ürünler Kadı'nın bilgisi dâhilindeydi. Aracıların ortaya çıkışı önlenmiş, ürünlerin üreticiden tüketiciye en kısa yoldan ve en elverişli fiyatlarla ulaşması hedeflenmişti.

Alım ve satımda öncelikler, esnaf düzeninin en önemli özelliklerindendi. Bu öncelikler, esnafa fiyatları istedikleri gibi ayarlama imkânı vermiyor aksine devletin üretimi, değişimi ve fiyatları etkin bir şekilde denetlemesini sağlıyordu. Bu durum işbölümü ve disiplini de oluşturmuştu. Esnafın birbirlerinin üretim ve satış alanlarına girmeleri yasaktı. Esnafın işleyeceği ham maddenin temin edilmesinde güçlük çekmemesi için tahsis politikası izleniyordu. Yani belli ham maddeler belli esnafa tahsis edilmişti.

Sefer zamanlarında ordunun ihtiyaç duyduğu esnaf (kasap, ekmekçi, bakkal, berber, saraç, demirci, arabacı, nalbant, aşçı gibi) seferlere katılırdı. Bunlara orducu esnaf denirdi. Orducu esnaf ordugâhta dükkân açıp askerlerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılardı. Bu faaliyetler için gerekli olan işletme kredisi bağlı olunan esnaf birliği tarafından sağlanıyor ve buna ordu akçesi deniyordu.

Esnaf birliklerinin manevi merkezi Kırşehir'di. Debbağların ve hatta bütün esnafın piri sayılan Ahi Evren'in halefleri asırlar boyu Osmanlı esnafının birliğini sembolize etmişlerdir. Bunlar zaman zaman bütün Osmanlı ülkelerini dolaşırlar hatta Bosna-Hersek ve Kırım gibi uzak bölgelere gidip oralarda kalfalık, ustalık imtihanları yaparlar ve peştamal kuşatırlardı.

Osmanlı esnaf birliklerinin mali, adli, idari ve iktisadi özerklikleri, Türk toplumunun 'demokratik' özelliklerini yansıtmaktadır.

Osmanlı sanayi ve ticaret kesimlerinin çerçevesini oluşturan esnaf birlikleri rekabete değil; iş birliği, karşılıklı kontrol, imtiyaz ve tahsis ilkelerine dayandığı gibi bu ilkeler çalışma hayatının da esasının temelini oluşturmaktaydı.

Şehirli halkın önemli bir kesimini oluşturan esnaf, temelinde kahramanlık, cömertlik, namusluluk, hizmet, sosyal dayanışma ve fedakârlık bulunan fütüvvet ve ahilik geleneğine bağlıdır.

Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinde küçük sanayi, rekabete değil; dayanışmaya dayanır. Burada sosyal güvenlik kurumu olarak esnaf sandığı önemlidir. Esnaf sandıkları kethüda, yiğitbaşı gibi esnaf ileri gelenlerinin nezareti altında, vakıf statüsü altında çalışırlardı. Sandığın sermayesi esnafın bağışları ile çıraklıktan kalfalığa ve kalfalıktan ustalığa yükselenler için ustaları tarafından verilen paralardan ve aidatlardan oluşurdu.

Tanzimat döneminde ortaya çıkan ve devletin nezareti altında olan sandıklar bugünkü Sosyal Güvenlik Kurumunun temellerini oluşturur.

Esnaf teşkilatı küçük ve orta işletmecilik ve buna bağlı olarak kendiliğinden istihdam sistemini yüzyıllar boyunca başarıyla uygulamıştır. Bu sistem büyümeyle değil, kaliteyle gücünü korumuştur.

Sermaye birikimi her şeyden önce Batı'nın gerçekleştirdiği tarihî bir olaydır. Yani Batı'da iç ve dış sömürü olmasaydı belki sermaye birikimi ve bunun sonucu olan sanayi devrimi de görülmeyecekti. Oysa Osmanlılar geleneksel olarak sermayenin belli ellerde toplanmasını engelleyerek ve gereğinde el koyarak böyle bir iç oluşuma imkân tanımak istememişlerdir.

Fütüvvet ilke ve kurumlarıyla yakın ilgisi olan ahiler Selçuklu ve Osmanlı sanayi ve iç ticaret kesimlerini oluşturan esnaf birlikleri hâlinde devam etmişlerdir. Sanayi devrimiyle esnaf birlikleri Avrupa ülkelerinde ortadan kalkarken Osmanlılarda kendini yeni şartlara uydurarak varlığını sürdürmüştür.

Ahide Olması Gereken Meziyet: Sözünde ve özünde adaletli olma

GÖREV BİLİNCİ

Osmanlıların ilk Şeyhülislamı Molla Fenari (1350-1431) Şeyhülislam olmadan önce Bursa kadısı idi. Onun kadılığı sırasında bir adam pazardan at satın alır. Fakat alışverişin hemen arkasından atın hasta olduğunu fark eder. Atı geri vermek ister ama satın aldığı adam zorluk çıkarır, atın hastalığını kabul etmez diye önce kadıya gidip resmî kanaldan işi sağlama bağlamak ister. Mahkemeye gittiğinde Kadı Molla Fenari'yi yerinde bulamaz. İşini ertesi güne bırakır. Fakat at, o gece ölür. Adam ertesi gün olanları kadıya anlatır, mağdur olduğunu, ne yapması gerektiğini sorar. Molla Fenari:

"Senin zararını ben ödeyeceğim." der. Adam hayretle kadıya bakar:

"Niçin siz ödeyeceksiniz? Konuyla hiçbir ilginiz ve suçunuz yok ki..."

Molla Fenari:

"Evet, öyle görünüyor ama aslında benim de suçum büyük. Eğer sen dün makamıma geldiğinde ben yerimde olsaydım, olaya müdahale eder, atı geri veririr, parayı iade ettirirdim. At da sahibinin elinde ölmüş olurdu. Bu imkân şimdi yok oldu. Senin zararına benim makamımda bulunmayışım sebep olduğu için zararını ben ödeyeceğim." der ve zararı öder.

➤ **İbn-i Battuta Seyahatnamesinde Ahilik**

Ortaçağ'ın en büyük müslüman seyyahı olan ve seyahatnamesinde 14. yüzyılda Anadolu'daki Ahiler ile ilgili önemli bilgiler veren İbn-i Battûta (1304-1368) Fas'ın Tanca şehrinde doğdu. 28 yıl süren gezileri boyunca Mısır, Arap Yarımadası, Irak, İran, Anadolu, Deşt-i Kıpçak, Bizans (İstanbul), Orta Asya, Hindistan, Maldivler, Çin ve Endülüs'ü gezen İbn-i Battuta devlet ve toplum yapıları, inanç ve adetleri, doğal özellik ve ürünleriyle tanıttığı bu ülke ve şehirlerin 700 yıl önceki durumlarını başarıyla yansıtır.

Seyyah İbn-i Battuta, “dünyada bir eşi daha bulunmayan bir cemiyet” olarak nitelendirdiği Ahilerin, Türkmenlerin yaşadıkları her yerde bulunduğunu, bekâr ve sanat sahibi gençlerden oluştuğunu söyler. Ahilerin birbirleriyle çok sıkı bir dayanışma içerisinde ve her birinin halk içinde itibarlı bir mesleği olduğunu söyleyen Battuta, ayrıca Ahilerin memleketlerine gelen yabancılara yakın ilgi gösterdiklerini, onların yiyecek ve içeceklerini temin ettiklerini ve misafirlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için ellerinden geleni yaptıklarını söylemektedir. Battuta, Şiraz ve İsfahan halkının hareketlerine benzese de Ahilerin memleketlerine gelen ve giden yolculara yakın ilgi göstermek, şefkat ve iltifatta bulunmak bakımından onlardan daha ileri olduklarını söylemektedir.

Battuta, Ahilerin yaşadıkları bölgede istikrarın ve güvenliğin sağlanmasında da önemli rol oynadıklarını belirtir. Bu dönem Anadolu’unda güçlü bir merkezi iktidar olmadığından Ahiler kentlerde bir takım kamu hizmetlerini de üzerlerine almışlar ve politik bir güç olmuşlardır. Battuta “Ahiler yaşadıkları yerlerdeki zorbaları yola getirir, herhangi bir sebeple bunlara iltihak edenleri tek tek ortadan kaldırır.” demiştir.

İbn-i Battuta Anadolu’da her gittiği yerde rastladığı Ahilerin günlük olağan yaşam tarzlarını şu şekilde tasvir eder: “Ahilerin bir araya gelerek oluşturduğu bu cemiyete Fütüvve (Gençlik) adı verilir. Reis seçilen kimse bir zaviye yaptırarak içini halı, kilim, kandil ve diğer lüzumlu eşyalarla donatır.

Arkadaşları gündüz çalışarak kazandıklarını ikindiden sonra reise getirirler. Bu para ile yiyecek içecek ve zaviyede sarf olunan diğer ihtiyaç maddelerini satın alırlar. O gün yörelerine bir misafir gelirse onu zaviyelerinde ağırlar ve ortak sermayeleriyle aldıkları bu yiyeceklerle kendisine güzel bir ziyafet çekerler. O kimse yöreden gidinceye kadar onların misafiri olur.”

Resim 2.7: İbn Battuta

Ahilerin yaşam tarzları karşısında hayretler içerisinde kalan Battuta, başından geçen ilginç bir olayı şu şekilde anlatır:

“Antalya’ya geleli henüz iki gün olmuştu ki bu ahilerden biri Şeyh Bedreddin-i Hamavi’nin yanına gelerek onunla Türkçe konuştu. O zaman hiç Türkçe bilmiyordum. Üzerinde eski ve yıpranmış bir elbise, başında da keçe külah vardı. Şeyh bana, ‘Bu adamın ne dediğini biliyor musun?’ diye sordu. ‘Ne sorduğunu anlayamadım.’ dedim. ‘Seni ve arkadaşlarını yemeğe davet ediyor.’ demesiyle hayrete düştüm ama o an için teklifi kabul etmek zorunda kaldım. Ahi çıkıp gittikten sonra Şeyhe, ‘Görünen o ki bu adam fakirdir. Bizi ağırlamaya gücü yetmez. Kendisini rahatsız etmek istemeyiz.’ dedim.

Bunun üzerine şeyh tebessüm etti ve ‘Bu konuda tereddüt etmene hiç gerek yok. Seni davet eden kişi Ahilerin reislerinden biridir. Kendisi kunduracıdır ve cömertliğiyle tanınmıştır. Yöredeki sanat sahiplerinden aşağı yukarı iki yüz arkadaşı vardır. Bunlar onu reis seçtiler ve bir zaviye inşa ettiler. Şimdi gündüz kazandıklarını gece sarf etmektedirler.’ cevabını verdi.”

Ahilerin husule getirdikleri mekanizmanın henüz farkında olmayan Battuta, Ahilerin başı konumundaki bir şahsın böylesine mütevazı bir hayat yaşadığını görünce şaşkınlığını gizleyememiştir. Nitekim Battuta, “Ahilerin yabancılara yönelik bu dostane tutum ve davranışları, bana yönelik içten ikramları beni hayretler içinde bırakmıştı.” demektedir.

İbn-i Battuta, Anadolu gezisinin her safhasında Ahilere rastlamış ve onlardan övgüyle bahsetmiştir. Gölhisar’da gittiği Ahi zaviyesinde de aynı konukseverliğin gösterildiğini belirten Battuta, buradan Lâdik (Denizli)’e geçmiş ve burada Ahi gruplarının misafirlerini karşılamak amacıyla birbirleriyle nasıl yarıştıklarına bizzat kendisi şahit olmuştur.

Resim 2.8: Beyşehir bedesteni

➤ **Türk ve İslam Kültürünün Ahiliğe Etkileri**

Türklerin İslamiyet ile ilk tanışması 8. yüzyılda Maverâünnehir ve Horasan bölgesinde başlamıştır. Türklerin daha önceki dinleri tek tanrı inancına dayanıyordu. “Tengri” diye anılan Tanrı’nın dokuz kat göğün üstünde bulunduğu, cennet ve cehenneme, kaza ve kadere, “Tanrıya kurban etme” gibi inançlara sahiptiler. Türkler İslamiyet ile karşılaştığında kendi inançları ile birçok benzerliği olan İslam dinini fazla direnç göstermeden kabul ettiler.

Kitap gönderilen diğer semavi dinlerinde de ” Tek Tanrı” inancı vardı ancak Türkler kendi inançlarına en yakın olan İslâm dinini seçmişlerdir. İslâm dini ve onun meydana getirdiği İslâm medeniyeti Arabistan’ın Hicaz bölgesinde doğmuştur. İslam medeniyetinin kaynağını Müslümanların mukaddes kitabı Kur’an-ı Kerim oluşturmaktadır.

Medine ve Mekke İslamiyet’ten önce birbirine düşman kabilelerin yaşadığı birer ticaret şehriydi. Bu bölgede yaşayan halk dinsizdi, bazıları Ay’a, Güneş’e, yıldızlara tapıyorlardı. Mekke şehri yöneticileri diğer şehirlerdeki insanları buraya çekmek için Kâbe’nin bulunduğu yere putlar yerleştirmişlerdi. Mekke şehri önemli bir ticaret merkezi olmasına rağmen burada asayişin temin etmek son derece güçtü. Her şeyden önce buralara

konulan putlara bile inanan kalmamıştı. Her türlü ahlaksızlığın kol gezdiği şehirlerde kervan soymak, deve çalmak, çocuk ve kadın kaçırmak vb. Arabistan'ın İslamiyet'ten biraz önceki sosyal hayatını göstermektedir. Cahiliye devri dediğimiz bu devirde akla gelmedik birçok kötülükler olmaktadır.

İslamiyet, insanlığa, Allah tarafından ve onun elçisi peygamberlerin sonuncusu Hz. Muhammed (SAV) aracılığı ile gönderilmişti. Allah'ın insanlığa gönderdiği ilk emri "Oku" dur. Hz. Muhammed insanlığa iletilmek üzere Allah tarafından buyurulan emirleri tebliğ ile görevlendirilmiştir. Allah'ın iyiliğe, güzelliğe, ahlaka, akla, bilme, çalışmaya, adalet ve fazilete ait birçok emri insanlığa Hz. Muhammed'in elçiliği ile gönderilmiştir.

Allah'ın insanlığa gönderdiği buyruklar daha sonra (bir kitapta) Kur'an-ı Kerim'de toplanmıştır. İslam'da ilim ve bilgiye önem verilmiştir. İlimle uğraşanlar ibadet etmiş sayılmışlardır. İlimle uğraşmanın önemi Kur'an-ı Kerim'de şöyle bildirilmiştir: "Bilenler ile bilmeyenler hiç bir olur mu?" Aynı ayetin devamında "...Doğrusu ancak akıl sahipleri bunları hakkı ile düşünür.

" Kur'an-ı Kerim'deki birçok ayette insanların varlık ve mutluluk içinde yaşaması için dünyanın ve evrenin zenginliklerle donatılarak yaratıldığı, insana da akıl verildiği bildirilmiş, insanların akıllarını ve akıllarıyla edinecekleri bilgileri, ilimleri kullanarak çalışmak suretiyle "Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın birliğine ve yüceliğine sığınarak, yalnız ondan koruma ve yardım dileyerek bol mal ve hizmet üreterek, bolluk, huzur ve mutluluk içerisinde bol yemeleri, içmeleri, en güzel elbiseleri giymeleri, fakat israftan kaçınmaları, başkalarına yardım etmeleri öğütlenmiştir. Kur'an'daki bu emirler, Ahi Evran'ın geliştirdiği çalışma, üretim ve ahlaka ait düşüncelerinin kaynağını oluşturmuştur.

Ahide Olması Gereken Meziyet: Çalışmanın da bir ibadet olduğunu unutmama

ALLAH DER ÇALIŞIRIZ

Birkaç derviş Konya'da Hz. Mevlânâ'nın yanına giderler ve:

"Siz Mevleviler ne yaparsınız yâ Hz. Mevlânâ?" diye sorarlar. Mevlânâ "sema" yaptıklarına işaretle:

"Allah der, döneriz." der.

Dervişler Konya'dan Sulucakarahöyük'e gelerek Hacı Bektaş-ı Veli'ye, Mevlânâ'ya sordukları soruyu ve Mevlânâ'nın cevabını hatırlatarak:

"Peki, siz ne yaparsınız?" diye sorunca Hünkâr:

"Biz bir kere "Allah" deyince bir daha dönmeyiz." diyerek kinayeli bir cevap verir.

Oradan Kırşehir'e geçen dervişler Ahi Evran sultanı bulurlar. Ona da Mevlânâ ve Hacı Bektaş'la olan konuşmalarını anlattıktan sonra aynı soruyu yöneltirler. Ahi Evran şöyle der:

"Biz, 'Allah' deyip çalışırız."

ETKİNLİK 2.2: Aşağıdaki numaralandırılmış kavramları sözlük anlamlarıyla eşleştiriniz.

Hisbe (1)	Tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle temel ihtiyaç maddeleri için resmî makamlarca belirlenen ve her yerde geçerli olan fiyat (a)
Özerk (2)	Bir ülkede yurttaşların zararına olarak yabancılara verilen ayrıcalık hakları (b)
Kadı (3)	İnsanların maddeye dayanan gereksinimlerini karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren iş (c)
Kapitülasyon (4)	Mahkeme başkanı, hâkim (ç)
Narh (5)	Sosyal statüsünü ve gücünü, eğitiminden, işveren konumundan ve zenginliğinden alan kentli kişi (d)
Teşkilat (6)	Kamu düzenini korumak ve denetlemekle görevli teşkilât (e)
Burjuva (7)	Bir üst organa bağlı olmakla beraber ayrı bir yasayla kendini yönetme yetkisi olan (f)
Zanaat (8)	Ortak bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik (g)

2.2.1. Ahiliğin Ahlakî ve Meslekî Temelleri

Ahilikte meslek ahlakî her şeyden önce gelmekteydi. Her birimin kendi denetleme organları mevcuttu ancak herkesin kendi kendine vicdani kontrolünün en doğru yol olduğu olgusu daha ağır basmaktaydı.

Çalışanlar arasında yamaklık, çıraklık, kalfalık, ustalık, yiğitbaşılık gibi evreler vardı. Bu evrelerin geçilmesinde çırak, kalfa ve ustalık ilişkisi, bir tür baba-evlat şeklinde saygı ve sevgiye dayalıydı. Her ahi bir “pir”e bağlanmak ve sanatın geleneksel büyükleri hakkında sözlü kültürü öğrenmek, hâl ve hareketlerini onlara uydurmak zorundaydı. Bu pirler maneviyatları güçlü, üstün insan ve örnek ahlak sahibi kimselerdi.

Ahilik mensuplarının, pirlere gönülden ve manen bağlanmaları işlerinde en küçük bir ihmâl ve kusura yer vermemelerini sağlamıştır. Aksi durumda bağlı olduğu pirin ona karşı sevgisinin azalacağı veya yok olacağına inanırlardı. Bu da kişinin işine yoğunlaşmasında dikkatli ve özenli olmasını sağlardı.

2.2.2. Ahilerin Eğitim ve Dayanışmaya Verdikleri Önem

Halkın bakış açısına göre ahi zaviyeleri her taraftan gelip giden misafirlerin dolup taşıdığı ve ağırlandığı, büyük kutlamaların tertiplendiği, birbirinden değişik törenlerin yapıldığı mekânlardı. Yapılan faaliyetler ve uygulanan prensiplerin hepsinde birer eğitici yön olduğu gerçeği de herkesin ortak fikriydi. Ahi birliğine mensup olanların severek yaptıkları ve hayatlarının sonuna kadar her kuralına titizlikle uydukları bu prensipler, yaptıkları işten sıkılmak yerine kendileriyle barışık bir hâlde hayatlarında mutlu olmalarını amaçlamaktaydı. Temeli yüksek ahlak olan bu binanın üzerine dayanışma ve yardımlaşma bina edilmişti.

ETKİNLİK 2.3:Aşağıda Ahilik felsefesine uygun atasözleri verilmiştir: Bu sözlerden herhangi birini seçiniz. Verilen alana seçtiğiniz sözle ilgili düşüncelerinizi yazınız. Arkadaşlarınızla bu düşüncelerinizi paylaşınız.

- Birlikten kuvvet doğar.
- Bir elin nesi var, iki elin sesi var.
- İyiliğe iyilik her kişinin kârı, kötülüğe iyilik er kişinin kârı.
- Tek kanatla kuş uçmaz.

.....
.....
.....
.....

2.2.3. Ahilik İlkeleri

Bir Ahinin, bu kuruma kabul edilebilmesi için birtakım şartları kabul etmesi gerekirdi. Bu şartlarla yaşaması, bu kuralların dışına çıkmaması gerekirdi. Hemen hemen bütün fütüvvetnâmelerde yer alan “Ahinin açık ve kapalı olması gereken” özellikleri şunlardır:

➤ **Açık olanlar**

- Ahinin eli açık (cömert),
- Kapısı açık (konuk sever),
- Sofrası açık olmalıdır (İkramdan kaçınmamalıdır.).

➤ **Kapalı olanlar**

- Ahinin gözü kapalı (Kimseye kötü gözle bakmamalı, kimsenin ayıbını araştırmamalıdır.),
- Beli kapalı [Kimsenin ırzına, namusuna, haysiyet ve şerefine tasallut (saldırgan) etmemelidir.],
- Dili kapalı olmalıdır (Kimseye kötü söz söylememelidir.).

Resim 2.9: Kapalı ve açık olanlar

➤ **Bunun dışında ahinin uyması gereken başka kurallar da vardır:**

- Ana babaya iyilik ve ihsanda (iyilik, bağışlama) bulunup yakın akrabayı ihmal etmemek,
- Arkadaşlarına ve komşularına iyi davranmak,
- Riyayı (ikiyüzlülük) terk etmek,
- Büyüklere karşı hürmetli olmak,
- Suçları affetmek,
- Kendisinden aşağıda bulunanlara şefkatli davranmak,
- Sözünde ve içinde adaletli olmak,
- Hüsnüzan (iyi niyet) etmek,
- İyi huylu ve güzel ahlâklı olmak,
- İşinde ve hayatında doğru, güvenilir olmak,
- Sözünde ve sevgisinde vefalı olmak, sözünü bilmek,
- Hizmette ve vermede ayırım yapmamak,
- Yaptığı iyilikten karşılık beklememek,
- Güler yüzlü ve tatlı dilli olmak,
- Hataları yüze vurmamak,
- Dostluğa önem vermek,
- Kötülük edenlere iyilikte bulunmak,
- Hiç kimseyi azarlamamak, dedikoduyu terk etmek,
- Komşularına iyilik etmek,
- Daima samimi davranmak,

- Başkasının malına hıyanet etmemek,
- Sabır ehli olmak,
- Cömert, ikram ve kerem sahibi olmak,
- Daima hakkı gözetmek,
- Öfkesine hâkim olmak,
- Suçluya yumuşak davranmak,
- Sır saklamak, gelmeyene gitmek,
- Dost ve akrabayı ziyaret etmek,
- İçi, dışı, özü, sözü bir olmak,
- Kötü söz ve hareketlerden sakınmak,
- Maiyetindekileri korumak ve gözetmek,
- Makam ve mevki sahibi iken mütevazı olmak, güçlü ve kuvvetli olunca affetmek,
- İkranda ve iyilikte bulununca başa kakmamaktır.

Resim 2.10: Ahilik

Ahide Olması Gereken Meziyet: Güven verme / Sözünden dönmeme

EBU HANİFE'NİN TİCARETTEKİ DÜRÜSTLÜĞÜ

Büyük bir ilim adamı olan Ebu Hanife aynı zamanda kumaş ticaretiyle uğraşan esnaftır. Bir akşamüstü dükkânına iki müşteri gelir. Kumaş toplarından birini beğenirler fakat kumaşları ancak sabah alabileceklerini, parasını da sabah ödeyeceklerini söyleyerek oradan ayrılırlar. Sabah olunca dükkâna erkenden gelen başka bir müşteri tezgâhın üzerindeki kumaşı beğenir ve almak ister. Ebu Hanife:

"Bu kumaş satıldı. Siz başka bir kumaşa bakın." diyerek adamın isteğini geri çevirir.

Ancak adam o kumaşa iki kat para vereceğini, almak istediğini söyler. Ebu Hanife, tekrar "Bu kumaş satıldı." diyerek teklifi reddeder. Müşteri ısrarcıdır ve bu defa kumaş için değerinin üç katı para teklif eder. Bunun üzerine Ebu Hanife:

"İsterseniz değerinin yüz katını verin, yine de bu kumaşı size veremem. Çünkü ben bu kumaşı başka müşteriye sattım, sözümünden dönemem." diyerek adamın isteğini geri çevirir.

"Tüccarlar kıyamet günü günahkâr olacaklardır. Ancak dürüst ve doğrulukta bulunanlar müstesna (hariç)..."

2.2.4. Ahiliğin Görgü Kuralları

Ahilik kurumundaki eğitiminin asıl amaçlarından biri de ferdi sosyalleştirerek şahsiyetli ve üstün insan hâline getirmektir. Bireyin sosyalleşmesi için gerekli kabul edilen ve "görgü kuralları" olarak ifade edilen bütün kuralları, Ahi zaviyelerinde, Ahi örgütü üyelerine kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu kuralların bireye benimsetilmesi için cumartesi akşamları zaviyelerde dersler verilmiş ve uygulanması mümkün olanlar uygulanmıştır. Fütüvvetin ancak bu kurallarla tamam olabileceği beyan edilmiş ve "Nefs terbiyesi ders terbiyesinden hayırlıdır." hadisi esas alınarak kurallar benimsetilmeye çalışılmıştır.

Aslında görgü kuralları yürürken hasta ziyaret ederken, pazardaki, misafirlikteki, eve girerkenki edep vb. 700'den fazladır ve tek tek sayılarak ahîye öğretilmeğe çalışılmıştır. Ahilik eğitimi, ferdin bütün gün (24 saat) yapacağı işleri ve yerine getirmesi gereken davranışları kapsamayı hedeflemiştir. Böylece birey, düzenli bir eğitimle, yaratılış amacına uygun şekilde hareket eden uygun bir kişiliğe kavuşturulmuş olacaktır.

Ahilikte bireyin tavır ve davranışları hâline getirilmek istenen görgü kuralları şu şekilde sıralanabilir:

- **Su içmekle ilgili edepler**
 - Bardağı (tası) iki eli ile tutmak
 - Dinlene dinlene içmek ve bitirmek
 - Dökmemek
- **Evden çıkmaktaki edepler**
 - Çıkarken sol ayakla çıkmak
 - Neşeli çıkmak
 - Endişeli çıkmamak
 - Çıkarken yukarıya bakmamak
- **Söz söylemekteki edepler**
 - Sert konuşmamak (ağızdan bir şey sıçramaması için)

- Konuşurken sağa sola bakmamak
- Sen, ben değil de siz, biz olarak hitap etmek
- El kol hareketleri ile bir şeyi ifade etmemek

➤ **Mahallede**

- İşi olmadıkça mahallede gezmek
- Karşıdan gelene yakın olmak
- Açık kapı ve pencerelerden bakmamak
- Çocuklara uymamak

2.2.5. Ahilikte Eğitim Sistemi

Ahilik kültürü; iktisadi ve ticari hatta toplumsal hayatın bütün alanlarını da kapsayan bir kültürdür. Ahi birliklerinin kendi gayelerine ve İslam prensiplerine uygun olarak kurdukları ve geliştirdikleri eğitim sistemlerinin karakteristik özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- İş başında yapılan eğitim, iş dışında yapılan eğitimle bütünleşir.
- Eğitim, ömür boyu süren bir süreçtir.
- Köylere kadar varan geniş bir teşkilât kurulmuştur.
- Sistem, ahilik prensiplerine uymayı taahhüt eden herkese açıktır.
- Derslerin yetkili kişiler tarafından verilmesi esastır.
- Eğitimden herkes ücretsiz olarak faydalanır.

Mesleki eğitim, iş başında, kalfalar ve ustalar tarafından verilirdi. Modern dünyada sorunlara çözüm olarak Türk-İslam medeniyetlerinde var olan Ahilik kurumundan yararlanılabilir. Bu kurum, Anadolu Selçuklu Devleti zamanında ortaya çıkmış, Osmanlı Devleti'nin kurulma ve yükselme devrinde toplumda bütünleştirici, dayanışmacı, iş birliği içinde olan yapısıyla devletin büyümesine en büyük katkıyı sağlamıştır.

2.2.6. Ahilikte Törenler (Sınıf Geçme)

Resim 2.11: Şed Töreni

Ahi ocağında hiyerarşi (ast-üst ilişkisi) birtakım törenlerle resmileşirdi. Bu törenler aşağıdaki sırayla gerçekleşirdi, bir nevi sınıf geçme töreniydi:

- **Yol atası ve yol kardeşliği töreni:** Ahiliğe girmek isteyen gençlerin, birliğe kabul edilmesi bu törenle (merasim) gerçekleşirdi, zamanla çırak kabul etme töreni hâlini almıştır.
- **Yol sahibi olma töreni:** Çıraklık süresini tamamlayanların kalfalığa yükseltilmesi için yapılan törendir.
- **Ustalık (İcazet)/ Şed kuşanma töreni:** Kalfalık süresini tamamlayıp ustalık becerilerine sahip olmuş kişilerin kabulü için gerçekleştirilen törendir. Ustasının rızasını alarak **şed kuşanan** bir esnaf veya sanatkâr usta olarak iş yeri açma hakkına sahip olacak; başka bir deyişle tam bir “Ahi” olacaktır. Şed, (aslî şedd) “kuvvetlendirmek”, “sağlamlaştırmak”, “sıkı sıkı bağlamak” anlamlarına gelen Arapça bir kelimedir. Bu anlamından kinayeye Ahiler arasında tören esnasında bele dolanan kuşağa ad olarak verilmiştir. Şed, iki-üç santim eninde pamuktan dokunmuş uzunca bir bez parçasıdır. Şed bağlamak, “vefa” ve “teslimiyet” sembolüdür. Bir kalfa, fütüvvetin aradığı bütün özellikleri nefsinde taşıyorsa ve üstadının işlediği sanatı tüm incelikleriyle öğrendiyse icazet talebinde bulunurdu. Ahilikte icazet almak, şed kuşanmak yoluyla olurdu. Bir kalfa ancak ustası kendisinden razı ise şed kuşanma talebinde bulunabilirdi. Üstat rızası almak bu işin ilk şartıydı.

Günümüzde “Ahilik” konulu drama ve senaryo yarışmaları düzenlenmekte Ahi Baba ve Ahilik ilkeleri yaşatılmaya, gelecek kuşaklara aktarılmaya çalışılmaktadır. Mutlu, başarılı ve sağlıklı bir toplum Ahilik kurallarını bilen, yaşatan ve gelecek kuşaklara bu kuralları miras bırakan bir gençlikle sağlanacaktır.

Resim 2.12: Ahilik Haftası Drama Etkinliği

ETKİNLİK 2.4: Ahilik ilkelerinden hareketle ve öğretmeninizden yardım alarak “Ben Bir Ahiyim” konulu drama hazırlayınız.

- ‘Şed kuşanma’ töreni hakkında bilgi toplayınız.
- Aranızda rol paylaşımı yapınız.
- Drama etkinliğini sınıf veya okul ortamında gerçekleştiriniz.

2.2.7. Ahilikte Yardımlaşma

Ahi Birliklerinde "Hariciler ve Dâhililer" olmak üzere iki grup üye bulunurdu.

- **Hariciler:** Emekliler, düşkünler, sakatlar ve fiilen çalışmayanlardı.
 - **Emekliler:** Bunlar, çalışamayacak kadar yaşlı ustalar olup işe gidip gelemeyecek durumda olan kimselerdi. Bunların iş yerleri kapatılmayıp daha önce yetiştirdikleri ustalardan biri tarafından işletilirdi. Bu gruptakilere sandıktan herhangi bir para ödenmediği gibi bunlar sandık aidatlarını ödemeye devam ederlerdi.
 - **Düşkünler:** Bunlar da çalışamayacak kadar yaşlı olan ustalardı. Lakin bunların iş yerleri ve herhangi bir gelirleri olmadığı için aralarında sıkıntıya düşenler çıkabilirdi. İhtiyarlığında böyle güç duruma düşen ustaya sandıktan yardım yapılırdı.
 - **Sakatlar ve hastalar:** bunlar birliğin daimi üyesiiken bir kaza sonucu sakat kalıp çalışamaz durumda olanlar veya herhangi bir hastalığa yakalanarak iş göremez hâle gelenlerdi. Bunlar da Orta Sandığın yardım fonundan yararlanırlardı.
- **Dâhililer:** İş yerlerinde fiili olarak çalışan çırak, kalfa, ustalardan oluşmuş olup birliğe gelir getiren grubu oluşturlardı.

Ahide Olması Gereken Meziyet: Komşularına iyilik etme

BUĞDAY

Her yıl yapılan “en iyi buğday” yarışmasını yine aynı çiftçi kazanmıştı. Çiftçiye bu işin sırrı soruldu.

Çiftçi:

“Benim sırrımın cevabı, kendi buğday tohumlarımı komşularımla paylaşmakta yatıyor.” der.

“Elinizdeki kaliteli tohumları rakiplerinizle mi paylaşıyorsunuz? Ama neden böyle bir şeye ihtiyaç duyuyorsunuz?” diye sorulduğunda:

“Neden olmasın?” dedi çiftçi.

“Bilmediğiniz bir şey var; rüzgâr olgunlaşmakta olan buğdaydan poleni alır ve tarladan tarlaya taşır. Bu nedenle komşularımın kötü buğday yetiştirmesi demek, benim ürünümün kalitesinin de düşük olması demektir. Eğer en iyi buğdayı yetiştirmek istiyorsam komşularımın da iyi buğdaylar yetiştirmesine yardımcı olmam gerekiyor.

2.2.8. Ahiliğin Günümüze Yansımaları

Ahilik sisteminde para amaç değil, araçtı. Bu bakımdan iş yerlerinde imal edilen herhangi bir ürünün fiyatı, o üründe kullanılan ham maddenin ve işçilik değerlerinin toplamından ibaretti. İşçiliğe, iş yerinde yapılan masraflar ve çalışanların ücretleri dâhil edilirdi. Tüketicinin temel ihtiyaçları olan birçok ürün, aracı kullanılmadan doğrudan doğruya üretim yapan iş yerinde pazarlanırdı.

İş yerleri, aynı sanat dallarında faaliyet gösteren esnafın bir yerde toplandığı “arasta” veya çarşılardı. Tüketici ihtiyaç duyduğu ürünü buralarda daha çabuk bulmakta hem de aynı cins veya kalitedeki ürünleri aynı fiyatla gönül rahatlığı içerisinde alabilmekteydi.

Dayanıklı tüketim malları cinsinden çeşitli demir, bakır gibi madeni eşyalar üzerine üreticinin bir işareti kazanırdı. Bu amblem o ürünün adeta kalite belgesiydi. Çünkü bu ürün, onu yapan ustanın, çalışanların ve iş yerinin övünç kaynağı ve şerefiydi.

Üretim esnasında çırağın veya kalfanın herhangi bir hatası derhal ustasına bildirilir ve yapılan hata düzeltilirdi. Üretim esnasında sıkı bir oto kontrol sistemi geliştirilmişti. Ahilikte kaliteli ve standart üretim elde edebilmek için geliştirilen kurallar, bugünkü Toplam Kalite Yönetimi ve oto kontrol sisteminin ilk hayata geçirilişidir. Bu bakımdan TSE (Türk Standartları Enstitüsü) Kurumunun, o tarihlerdeki ilk uygulanaşdır. İş yerinde çalışanlar ve çalıştırılanlar iş ahlaki kurallarına riayet etmeye mecbur tutulmuş, aksini yapanlar önce ikaz edilmiş sonra ufak para cezasına çarptırılmıştır.

Bu cezalara rağmen kurallara uymayan iş sahibinin pabucu iş yeri damına atılmak suretiyle meslekten ihraç cezası verilmiştir. İkaz, teşhir, para ve kapatma cezası kuralları bugün “4077 sayılı Tüketicuyu Koruma Kanunu” kapsamına alınarak ilk defa ahilik geleneği Türk Ticaret Kanununa girmiştir.

Resim 2.13: Türk Standartları Enstitüsü

Ahi üretim birliklerinde meslektaşların ürünlerini taklit etmek, kötölemek şöyle dursun, “Ben siftah ettim, komşum siftah etmedi.” diyerek müşterisini rakibine gönderen bir dayanışma örneği sergilenmiştir.

İş yerlerinde çalışan usta ve çıraklar arasında baba oğul ilişkisi mevcuttu. Çırak iş yerini kendi babasının iş yeriymiş gibi temiz tutar, ham madde ve malzemeyi ölçülü kullanırdı. İş yeri sahibi olan usta, çırak ve kalfasının ihtiyaçlarını şefkatle karşılar ve onların diğer sıkıntılarının çözümünde yardımcı olurdu. Çırakların ve kalfaların yetişmesi için sanatla alakalı tüm bildiklerini onlara öğretirdi. Kalfalıktan ustalığa geçişte tüm masrafları ödeyerek tören yapılmasına, eğer ihtiyaç varsa o iş dalında dükkân açmasına da yardımcı olunurdu.

İş yerindeki iş disiplini ve iş ahlakı çırak, kalfa, usta arasındaki sıcak ilişkiler, üretimde sanatın ön planda tutulması, ürüne yansırı. Bu yolla tüketiciler kendiliğinden korunurdu. Müşteriye kibar davranmak, onu velinimet saymak, bin yıl sonra bugün gelinen noktada “müşteri memnuniyeti” olarak tanımlanmaktadır.

2.2.9. Ahilik ve Demokrasi

Demokratik toplum örgütlü toplum demektir. Demokrasi katılımcılıktır. Demokratik toplum bilinçli bireylerden, tüketici hakları korunan insanlardan, en önemlisi sivil hayatın güçlenmesinden geçer. Buna göre:

- Ahilik kurumları devlet kontrolünde olan ya da devlet eliyle tesis edilen yapılar değildir. Buna karşın Ahilik, toplum hayatının düzenlenmesinde etkili ve katılımcı bir kurum özelliği taşır.
- Toplumun tüm fertlerini içine almaktadır. Herkesin çalışma hayatında yer alması, çalışmayacak durumda olanların ise Ahilik fonundan yararlandırılması öngörülmektedir. Ustaları çırak yetiştirmeye zorlamaktadır.
- Ahilikte bilinçli insan yetiştirmeye özel bir önem verilmekteydi. Ahiler, gündüzleri çalışır, geceleri ise büyüklerden birinin kurduğu konukevinde toplanıp ilim-irfan ve biraz da eğlence içeren sohbetlere katılırlardı. Ahilikte, çalışmak, öğrenmek ve iyi insan olmak için çaba gösterilmiş ve birinin diğeri olmadan olamayacağı öğretilmiştir. İş, ahlak ve bilgi birlikte düşünülmüştür.

İçinde bulunduğumuz yüzyılın en önemli değerlerinden biri olan yerel demokrasi ve yönetime katılımın çok daha gelişmiş örneğine bin yıl önce Ahilik kurumunda rastlamaktayız.

Ahiliği, yüzyıllarca bu topraklarda yaşayan, doğruluğu ve isabetliliği asırlarca kanıtlanmış bir ahlak okulu, bir sanat ve üretim birliği, toplum refahını ve sosyal barışı sağlayan bir model, toplumsal sorunlarını tedavi edebilecek bir reçete ve en önemlisi evrenselleşmemizin kaynağı olarak kabul edebiliriz.

Ahide Olması Gereken Meziyet: İşinde ve hayatında doğru ve güvenilir olma

EKMEĞE 5 PARA BİLE ZAM YOK

1899 Haziran ayında buğday fiyatlarında meydana gelen artış dolayısıyla ekmeğe de zam yapılması söz konusu olunca Sultan II. Abdülhamid Han duruma müdahale ederek özel kalem müdürüne şu emirleri verdi:

Derhal komisyon kurulsun ve ekmek fiyatlarının artmasını önleyecek tedbirler alınsın.” Bunun üzerine kurulan komisyon meseleyi görüşür ve gerekli önlemleri alır.

Aynı senenin Eylül ayında, ekmeğe zam yapamayan bazı fırıncılar, bu sefer ekmek üretimini azaltırlar. Maksatları bu yolla ekmeği karaborsaya düşürüp zam yapmaktır. Fakat Sultan buna da hemen müdahale eder ve askerî fırınlarda, İstanbul halkı için ekmek pişirtir ve fırıncılar pes ederek normal üretimlerine başlarlar.

1907 senesinde de et fiyatlarında suni bir artış görülür. Sultan Abdülhamid Han hemen emir verir ve askerinin ihtiyacı için et temin eden müteahhitlerden (tedarikçi) fazlaca et alınır. Alınan bu etler, Belediye marifetiyle ucuz fiyatla halka satılır. Kasaplar bu beklemedikleri durum karşısında geri adım atarlar ve et fiyatlarını ucuzlatmak zorunda kalırlar.

Aynı sene ekmek fiyatları yeniden gündeme gelir ve et fiyatlarında suni bir artış görülür. Buna sebep olarak mahsulün az olması gösterilmiştir. Padişah, hemen tahkikat yaptırır ve şu emri verir:

“Bu sene mahsulün az olduğu şeklinde söylentiler var ise de yaptırdığımız tahkikatta İstanbul’a gelen zahirenin geçen senelerden daha az olmadığı tespit edilmiştir. Anlaşıldığına göre bazı tüccarlar mevcut zahireyi toplayıp stok yapmaktadırlar. Bunların maksatlarının, ellerindeki zahireyi yüksek fiyatla satmak olduğu aşikârdır.” Devletin görevi ise halkın ihtiyaçlarının temini için gerekli tedbirleri almaktır. Bu sebeple fiyatların artmasını önleyecek tedbirlerin alınması irade olunmuştur.” Bundan sonra dışarıdan buğday temin edilerek ucuz fiyatla fırıncılara verilmiş, bu suretle ihtikâr (vurgun) yapanların ellerindeki buğdayı pahalıya satmalarının önüne geçilmiştir.

2.2.10. Ahilikte Kişisel Gelişim

Çalışma yaşamındaki tarihsel dönüşüm sürecine bakıldığında sanayi devrimi sonrasındaki insan dışı çalışma ortamı, insanın psikolojik ve sosyolojik yönünün ihmal edilmesine sebep olmuştur. Günümüzde ortaya çıkan rekabetçi ortam ve yoğun iş temposu çalışanların stres yaşamalarına neden olmakta ve buna bağlı olarak da çatışma, iş tatminsizliği vb. sorunlar da kendini göstermektedir. Bununla birlikte, duygusal açıdan yıpranan iş görenin motivasyonu düşmekte, verimsiz hâle gelmektedir.

Kişisel gelişim açısından bakıldığında içerdiği yöntem ve tekniklerin aslında yeni şeyler olmadığı, kendi kültürümüze ait değerlerin farklı bir dille ifade edildiği görülmektedir. Dolayısıyla çalışma yaşamında yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri sunan bu yöntem ve tekniklerin çoğunun Ahilik müessesinin ortaya koyduğu değerlerin özeti olduğu görülmektedir. Öyle ki çoğu eserde ortak olan hayata pozitif bakmak, bardağın dolu tarafını görmek, insanlara güler yüz göstermek, çevremizdekileri sevmek, saymak vb. ifadeler sanki yeni keşfedilmiş gibi sunulmaktadır. Aslında bu ve benzeri değerler yüzyıllardır Türk toplumunda Ahilik müessesesi ile kökleşmiş ve günümüze kadar gelmiştir. **Ahiliğin, çalışma hayatındaki psikolojik problemlere çözüm olacak bireysel davranış temelli değerler şunlardır:**

- **Sabır gösterme:** Sabır, başarıya giden yolun anahtarı durumundadır ve çalışma hayatında yaşanan sorunların birçoğu da sabırsızlık nedeniyle olmaktadır. Öyle ki bireyler çalışma yaşamında hemen yükselmek ve çok para kazanmak istemektedirler. Bu durum, bireyler üzerinde gereğinden fazla strese neden olduğundan işlerinden tatmin olmaları mümkün olmamaktadır. Özellikle günümüzde “kısa zamanda köşeyi dönmek” amacıyla hareket edilmekte ve yemek pişmeden yenilmeye çalışılmaktadır. Ancak Ahilik anlayışına göre insanların olgunlaşma süreleri vardır. Bu süreler dikkate alınarak terfiler yapılmakta ya da ödüller verilmektedir. Maalesef günümüzde sabretmenin miskinlik, kayıtsız kalma, çaba sarf etmeme gibi değişik anlamlara çekilmesi de önemli bir sorundur.
- **Sevgi gösterme:** Ahilik; birbirini seven, birbirine saygı duyan, yardım eden, fakiri gözeten, yoksulu barındıran, işi kutsal, çalışmayı ibadet sayan bir esnaf ve sanatkâr teşkilatıdır. Dolayısıyla bu bakış açısında olan manevi olarak yaşamaktan zevk alacak ve stres de yaşamayacaktır.
- **Sır tutma:** Günümüz örgütlerinde güven ortamını zedeleyen, insanları birbirine düşürüp düşman eden en olumsuz unsurların başında dedikodu gelmektedir. Dedikoduya insanların olumlu yönlerinden çok hata, eksik ya da kusurlu yönlerinden bahsetmek, onları birbirlerinden uzaklaştırıp düşmanca duygular beslemelerinden başka bir işe yaramamaktadır. Ahilikte sır tutmak önemlidir. Sır tutmayı bilen dedikodu etmez ve ettirmez. Ahilik teşkilatında dedikoduculuğun cezası loncadan ihraç edilmeye kadar uzanırdı.
- **Samimiyet ve içtenlikte bulunma:** Ahi kendisine güvenilen, sözüne inanılan kişidir. Davranışlarında yapmacılık, dilinde yalan, yüzünde maske yoktur. Çıkar sevdasında olmadığından kimseye boyun eğmez. Başkalarının hakkını kendi hakkı gibi korurdu.
- **Güler yüzlü olma:** Ahilikte güler yüzlü olmak esastır. Ahi, bir umut kaynağıdır. Yanına her kim düşünceli, kaygılı ve üzüntülü gelse oradan rahatlayarak çıkacaktır. Dolayısıyla Ahilikte, başkasının psikolojik sorunlarını çözme yönünde bir çaba vardır. Günümüzde de çalışma ortamında böyle kişilere ihtiyaç vardır.
- **Güven verme:** Ahilikte güven kazanmak oldukça önemlidir. Hem müşteriye hem de çalışma ortamındaki diğer bireylere güven vermek Ahiliğin önemli bir özelliğidir. Güven, çalışma ortamındaki psikolojik atmosferi önemli ölçüde etkilemektedir.

- **Kanaat etme:** Ahi, hırsının esiri olmayan elindeki ile kanaat etmeyi bilen kişidir. Günümüzde de çalışma yaşamında hırsa kapılıp kanaatkârlık göstermeyenler daha fazla stres yaşamaktadır.
- **Sadakat:** Sabır gibi sadakat de bir ahide olması gereken temel değerlerdendir. Sadakat, öğrenmeye ve başarıya giden yolun temel unsurlarındandır. Sadakat olmaksızın uzun soluklu çalışma sağlanamaz.
- **Affedici olma:** Ahilik kültürünün temel prensiplerinden biri de affedici olmaktır. Yaşam koşullarının ağırlığı ile günlük iş yoğunluğu ve iş hayatında başarılı olma zorunluluğuna bağlı artan stres, ruhsal ve sosyal açıdan sağlıklı ve dengeli bir yaşamı hem tehdit etmekte, hem de bunu günümüz insanı için kaçınılmaz kılmaktadır. Dolayısıyla yapılan hataları büyütme hem çalışanları hem de yöneticileri üzecek ve strese sokacaktır. İşletmelerin en önemli kaynağı olan insanın hiç hata yapması düşünülemez. Önemli olan bu hataları görebilmek ve ondan ders almaktır. Onun için Ahilikte ceza verilse de kin sürdürülmez. Affedicilik esastır. Öyle ki kin, nefret ve kıskançlık gibi duygular var olmaya devam ettiği sürece bunlar hem bireyi hem de grubu olumsuz etkileyecektir. İş gören tatmini, motivasyon ve bağlılığına tehdit anlamına gelen bu duyguların temelinde affedici olmamak vardır. Ayrıca, bireylerin, birbirinin kusurunu arayarak ayıplarını ve eksikliklerini ortaya çıkarıp ifşa etmesi, rakibini yok etmeye çalışması, iş hayatımızın en önemli problemlerinin başında gelmektedir. Ahilikte, esnafın birbirine köstek olma yerine destek olma esası benimsenmiş ve olumsuz davranış sergileyenler sürekli kınanmış ve lanetlenmiştir. Düşmanlık ve kin beslemek, Ahilikte yoktur. Öyle ki Ahiliğin beslendiği **İslam ahlak sisteminde, kişinin kendisine gelmeyene gitmesi, kendine zulüm edeni affetmesi, kendisine vermeyene vermesi ve kendisine kötülük yapana iyilik yapması tavsiye edilir.**
- Öfkelenmeme:** Ne günlük yaşamada, ne de iş hayatında öfkeden yarar görmüş birine rastlamak olanaksızdır. Öfkelenmenin verdiği zarar sadece bireyin sağlığıyla sınırlı değildir. Öfkeli çalışanın müşteri üzerinde bırakacağı etki kadar çevresine yayacağı negatif enerji de diğer çalışanların motivasyon ve verimliliği açısından önemlidir. Öfkeli bireyin sağlığında oluşacak düşüş ya da kesintilerle birlikte örgüt içinde sebep olduğu genel moral, motivasyon kaybı gerçekten üzerinde düşünmeye değerdir. Günümüzde, tıbbi açıdan bilinmektedir ki öfkelenmek strese neden olmakta bu da kalp krizi vb. hastalıkları tetiklemektedir. Öfkelenmek, sürekli bir çatışma ortamı doğurmaktadır. Ahilikte ise çatışmacı bir anlayış söz konusu değildir. Öyle ki Ahilikte, uzlaşmadan ziyade bireyin diğer insanları düşünerek ölçülü ve dengeli davranışlar göstermesi söz konusudur. Bu yaklaşımda ferdin taviz vermesi değil, gönüllü katkısı esas olduğundan sonucunda burukluk yaşanmaz, aksine iç huzur duyulur.
- **Doğruluktan ayrılmama:** Ahi, doğruluk ve dürüstlüğünden emin olunan kişidir. “Eli eksik tartmaz, hak olmayana uzanmaz.” “Yalan bilmez, iftira etmez.” Ahilikte doğruluktan asla taviz verilmemiş, aksi davranışlar cezalandırılmıştır. Örneğin, kalitesi bozuk mal üretmek, tüketiciyi aldatmak, yüksek fiyatla mal satmak Ahilikte en büyük suçlar arasında sayılmış ve cezası birlikten çıkarılma olarak uygulanmıştır.

Ahilik Kurumu, tarih boyunca sahip çıktığı değerler doğrultusunda var olmuş ve aynı zamanda bu değerleri gelecek nesillere aktarma gayreti göstermiştir. Bu doğrultuda, günümüz çalışma hayatındaki problemlerin çözümünde bu değerlere sahip çıkma gereği apaçık ortadadır. Çünkü zaten bu değerler, Batı dünyasındaki gelişmeler paralelinde dolaylı olarak bizlere aktarılmaktadır. Önemli olan da bu değerleri Batı değerleri olarak değil, kendi öz değerlerimiz olarak kabullenmek ve hayata geçirmektir. İlgili değerlere sahip çıkan ve uygulayan hiçbir toplum, bundan zarar görmemiştir. Dolayısıyla yozlaşan ve insani değerlerin kaybolduğu günümüz toplumsal yaşamımız, doğruluk, dürüstlük, ahlak ve kalite kavramlarının tekrar içlerinin doldurulması ile hayat bulacak, çalışma yaşamı da bu süreçten olumlu etkilenecektir.

Ahide Olması Gereken Meziyet: Hayata olumlu tarafından bakıp sabırlı olma

TUZ ve SU

Yaşlı usta, çırağının her şeyden sürekli şikâyet etmesinden bıkmıştır. Bir gün çırağını tuz almaya gönderir. Hayatındaki her şeyden mutsuz olan çırak döndüğünde yaşlı usta ona, bir avuç tuzu, bir bardak suya atıp içmesini söyler. Çırak, yaşlı adamın söylediğini yapar ama içer içmez ağzındakileri tükürmeye başlar.

"Tadı nasıl?" diye soran yaşlı adama öfkeyle:

"Acı." diye yanıt verir.

Usta kıkırdayarak çırağını kolundan tutar ve dışarı çıkarır. Sessizce az ilerideki gölün kıyısına götürür ve çırağına bu kez de bir avuç tuzu göle atıp gölden su içmesini söyler. Söylenen yapan çırak, ağzının kenarlarından akan suyu koluyla silerken aynı soruyu sorar:

"Tadı nasıl?"

"Ferahlatıcı" diye yanıt verir genç çırak.

"Tuzun tadını aldın mı?"

"Hayır" diye yanıtlar çırak.

Bunun üzerine yaşlı adam, suyun yanına diz çökmüş olan çırağının yanına oturur ve:

"Hayattaki acılar tuz gibidir, ne az ne de çoktur. Acının miktarı hep aynıdır. Ancak bu acının acılığı, neyin içine konulduğuna bağlıdır. Acın olduğunda yapman gereken tek şey, acı veren şeyle ilgili duygularını genişletmektir. Onun için sen de artık bardak olmayı bırak, göl olmaya çalış."

2.2.11. Anadolu Kadınlar Birliği

Ahi örgüt yapısı içinde kadınların sosyal ve ekonomik hayatta önemli bir yeri vardı. Kadınların teşkilatlanıp gelişmesi için Ahi Evran'ın eşi Fatma Bacı, dünyanın ilk kadın teşkilatı olan Anadolu Kadınlar Birliği'ni kurmuş ve kadın gücünü iktisadi hayata dâhil etmiştir. Nitekim kadınların ürettiklerini sattıkları pazarlar oluşmuş ve bunlara bedestenlerde özel yer verilmiştir. Örneğin Kayseri'de Ahiler tarafından kurulan Sanayi Sitesi içinde hanımlara mahsus çalışma yerleri de bulunurdu. Bu yerlere de "Kadınlar Pazarı" denmiştir.

Anadolu Kadınları Birliği aynı zamanda; Ahilerin kadınlar kolu olarak yetim, kimsesiz genç kızları himayesine almış, onların eğitimlerinden ev bark sahibi olmalarına kadar her türlü konuda sorumlu olmuşlardır. Bunun dışında kadınlar kolu, zaviyeye gelen misafirlere yemek hazırlamada, savaş zamanlarında ordunun ihtiyacı olan elbise ve savaş malzemelerinin bakımında ve onarımında yardımcı olmuşlardır. Anadolu Kadınları Birliği, üyelerine şu telkinde bulunurlardı. "İşine, aşına, eşine sahip ol." Bu söz ahi kadın teşkilatının ana ilkesi olmuştur. "**İşine sahip ol.**": Bilge ve becerikli ol ki evinin düzenini koruyabilesin. "**Tasarruf et.**": Fazla savurgan olma ki, ocağın devamlı tütsün. "**Eşine sahip ol.**": Evine bağlı kalsın.

2.2.12. Ahiliğın Siyasi İşlevi

Ahi birlikleri Anadolu'ya göçlerin olduğu yıllarda, göçenlerin uyum sağlamalarına yardım etmiştir. Bu dönemlerde devletin savunma ve bayındırlık gibi konulardaki hizmetlerine destek olmuşlardı. Ahiler, üyelerine mesleki ve sanatsal eğitimin yanı sıra askerî eğitim vermiş, şehirlerini savunmuşlardır. Moğollar ve Bizanslılarla verilen mücadelelerde aktif rol oynamışlardır. Güçlü devlet sistemine geçildiğinde orduya Sipahi yetiştirmekle kalmışlardır. Politik faaliyetleri zaman içinde sadece uzlaştırıcılık olmuştur.

Devlet yapısının her zaman yanında yer almışlar, devletle çelişkiye girerek yapılarını ve varlıklarını tehlikeye atmaktan kaçınmışlardır.

Ahiler, 1290 yılında Karamanoğulları'nın desteği ile Ankara'da 64 yıl ömürlü bir devlette kurmuşlardır.

2.2.13. Ahi Birliklerinin Etkinliğini Kaybetmesi

Ahi Birliklerinin etkinliğini kaybetmesinin nedenleri birkaç başlık altında toplanabilir:

- Genel olarak toplumsal ahlakın, özel olarak da iş ahlakının bozulmasıdır. İnsanı şekillendiren kültür ve medeniyetin etkinliğini kaybetmeye başlaması ve iş ahlakının bozulmasıyla birlikte esnafın halkın gözünde itibar kaybetmeye başlamasıdır.
- Osmanlı İmparatorluğu'nda genel olarak devletin, özel olarak da dış siyasetin zayıflamasıdır. Devletin gücünün zayıflamasıyla birlikte Ahi Birlikleri de zayıflamaya başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun duraklama ve gerileme sürecine girmesiyle birlikte savaşlardan elde edilen ganimet gelirleri kesilmiş

ve savaşların çok yüksek olan maliyetleri esnafa konan vergilerle karşılanmaya çalışılmıştır.

- Kanuni döneminden itibaren başlayan kapitülasyonlar ile yerli üreticilerin ve bunların ürettiği malların yerini yavaş yavaş yabancı malların almaya başlamasıdır. Özellikle Ahiliğin sanayi devrimine ayak uyduramaması ve makineli üretime geçememesi en önemli gerileme nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Batının makineli üretimle sağladığı sermaye yoğun ve daha ucuz üretim karşısında Ahilik, hem emek hem de paha açısından ürünlerle rekabet edemez konuma gelmiştir.
- Sermaye birikiminin yetersiz oluşudur. Belirli bir sanat dalında faaliyet gösterenlerin zaman içerisinde hizmet alanlarını ve üretim kapasitelerini kendi iradeleri ile genişletmeleri mesela, bir tezgâhı olanın dilediği takdirde bunun yanına üç beş tezgâh daha eklemesi ve daha fazla mal üretmesi mümkün değildi. Dolayısıyla esnafın üretim yoluyla zenginleşmesi, diğer bir deyişle sermaye birikimi de söz konusu olmuyordu. Ancak bir süre sonra değişen dünya şartlarıyla birlikte amaç; sermayeyi artırmak, çok ve daha seri mal üretmek, pazarlara hâkim olmak ve böylece daha fazla kazanmak olunca ticari faaliyetler karşısında, Ahi Birlikleri rekabeti kaybetti. Ahi Birlikleri yeterince nitelikli işgücüne sahip olmalarına karşın, Batı'daki üretim düzeyine ulaşabilmek için gerekli sermaye birikimine sahip olamadıklarından gerilemeye başlamıştır.
- Köyden şehre göçün artmasıdır. Devlet, göç edenlerden “çift bozan akçesi” adında bir ceza almaşa da göçlere engel olunamamıştır. Bu durum gerekli niteliklere sahip olmayan kimselerin esnaflar arasına katılmasıyla esnafın ürettiği malların kalitesinin düşmesine ve standartların bozulmasına neden olmuştur. Özellikle 18. ve 19. yüzyıllarda devletin bütün kurumlarının gerilemesiyle beraber bazı yeniçerilerin esnaflığa, bazı esnafların da yeniçeriliğe geçmeye başlaması Ahi teşkilatını olumsuz etkilemiştir. Böylece ehil olmayan kimselerin sisteme dâhil olması, kalitesiz ürünleri ve ahlaki bozulmayı artırarak Ahilik teşkilatının çözülmesini hızlandırmıştır.
- Mustafa Reşit Pasa tarafından 1838'de imzalanan Osmanlı-İngiliz Serbest Ticaret Antlaşması'dır. Bu antlaşma ile ülkemiz Avrupa'nın açık pazarı hâline gelmiş, Türk esnaf ve sanatkârları çok zor durumda kalmış ve Ahilik teşkilatının çöküşü hızlanmıştır.

2.3. Geçmiş ve Günümüzün Mesleki Değerleri

Değerlerimizin unutulmaya yüz tutması günümüzün iş dünyasını da fazlasıyla etkilenmiştir. Para kazanma ve tüketimin öncül amaç hâline gelmesi, mesleki değerlerimizin de yavaş yavaş yitirilmesine dolayısıyla maneviyattan uzaklaşılmasına neden olmuştur. Bunun göstergesi olabilecek davranışlar; aşırı hırs, bencil olma, açgözlü, plansız, yasalara ve kurallara aykırı davranma, maddi ve manevi tatminsizlik vb. olarak özetlenebilir. Bu olumsuzlukların yaşanması, meslek ahlakına daha fazla önem verilmesini gerektirmektedir.

Ahilik Teşkilatında “kestirmeden iş yapma”, “köşe dönmece” düşünce, gayri ahlaki çözümlerden faydalanma gibi yaklaşımlar hiçbir zaman yer edinmemiştir. Ahilik Teşkilatında afet olarak kabul edilen ahlak bozuklukları, aynı zamanda toplum düzenini de sarsan hatta toplumların yok olmasına neden olan hastalıklardır. Aşağıda Ahilik teşkilatına kabul edilmesi kesinlikle yasaklanmış kişilerin özellikleri verilmiştir. Bu özellikleri taşıyan kişilerin toplumda dışlanması Ahiliğin uzun yıllar sosyal yapısını korumasını da sağlamıştır:

- **Kimler Ahilik Teşkilatına kabul edilmez?**
 - Münafıklar
 - Müneccimler
 - İçki içenler
 - Tellallar (yalan söyleyen reklamcılar)
 - Pişekârlar (sözünde durmayanlar)
 - Zalimler
 - Gaddarlar
 - Sayyadlar (keyfi avcılar)
 - Muhtekirler (karaborsacılar)
 - Kem gözlüler
 - Ayıp arayanlar
 - Cimriler
 - Gıybet edenler
 - Bühtan kılanlar (iftiracılar, yalancılar)

ETKİNLİK 2.5:” Püf Noktası “ adlı hikâyeyi okuyunuz. Usta-çırak ilişkisi açısından geçmişle bugünü karşılaştırınız. Altı çizili deyimimin ne anlama geldiğini araştırarak hikâyenin altındaki alana anlamını yazınız.

PÜF NOKTASI

Ahi Evran zamanında çırak ustasından icazet (onay) alınca ancak o zaman ustasından ayrılarak dükkânını açabilirdi. Orta Anadolu’da bir camcı ustası vardı. Ahilik yapar, zamanı gelen eski çıraklara “Sen oldun.” der, el verir, uğurlardı. Böylece eski çırak, yeni usta olurdu.

Günlerden bir gün çıraklardan biri, ustanın icazetini beklemeden ayrılmak ister. Ustası ise ona henüz usta olacak yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadığını söyler. Çırak nesinin olmadığını ustasına sorar. Usta:

_İşin en önemli kısmını yani işin püf noktasını bilmiyorsun der.

Çırak dinlemez başka bir şehre gider ve dükkân açar. Dikiş tutturamaz. Yaptığı bütün cam işleri, biblolar, her şey bir süre sonra çatlar. Esnaf ve halk tarafından ayıplanan çırak, bir yıl içinde iflas etmiş olarak ustasının yanına döner. Ustasının elini öper ve:

-Ben ettim, sen etme der.

Yeterli olgunluğa erişene kadar çalışması gerektiğini söyler. Sonunda bir gün usta, çırağına müjdeyi verir. Yeterli olgunluğa eriştiğini, ona el vereceğini söyler. Dediklerini yapar da ancak gitmeden önce onu karanlık bir odaya götürür -izin almadan giremediği için- bu odayı ilk defa görmüştür. Yeni bitmiş sıcak ürünler odanın bir kenarında durmaktadır. Tavandan toplu iğne deliği kadar bir yerden ışık huzmesi odanın ortasına düşmektedir. Usta sıcak parçalardan birini alır, ışığa tutar, evirir çevirir. Bakar ki camın bir yerinde gözle görülemeyecek kadar küçük bir hava kabarcığı vardır. Kabarcığın üzerine üfler ve kabarcık kaybolur. Parçayı çırağına uzatır ve ayrı bir yere koymasını söyler. Daha sonra çırağına bunu nasıl yapacağını öğretir. Sonunda çırak anlar ki ürünlerdeki çatlamaya bu kabarcık neden olmaktadır. Çırak, ustası ile helalleşir, ona bunu kendisine öğrettiği için hayır dua eder ve yanından ayrılır.

El vermek:.....

.....

ETKİNLİK 2.6: Aşağıdaki davranışları meslek ahlakı açısından irdeleyiniz.

- Manavdan aldığınız bir kilo elma ya da portakalı eksik tartan manavın bu davranışı hangi değeri unuttuğunu gösterir?
- Pazarda “Seçmek yok!” deyip çürük domatesleri düzgün domateslerle birlikte tartıp satan kişi hangi değeri yok saymaktadır?
- Sattığı ayıplı malı daha sonra “Satılan mal değiştirilmez!” deyip değiştirmek istemeyen mağaza sahibinin bu davranışı doğru mudur? Bu tutum içindeki kişiye karşı haklılığımızı anlatan birkaç cümleyi aşağıda ayrılmış bölüme yazınız.

.....
.....

- Bir su tamircisinin kötü malzeme kullanıp iyi ve pahalı malzeme kullandığını söylemesi onun nasıl bir davranış içinde olduğunu gösterir. Bu davranışın maddi ve manevi sonuçları neler olabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.
- Osmanlı ve daha öncesi dönemlerde tacirlerin verdiği “söz” akit yani sözleşme yerine geçerdi. Bugünkü ticari anlaşmalarda “söz” sözleşme yerine geçer mi? Neden?

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarına dikkat ederek Ahilik hakkında sunum ve drama etkinlikleri yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Geçmişten günümüze Türk toplumunun meslek kuruluşlarını açıklayınız.	➤ Öğrenme faaliyeti başında araştırma yaptığınız sözcüklerden yararlanabilirsiniz.
➤ Ahilik ilkelerini ve ahide bulunması gereken özellikleri sıralayınız.	➤ Ahilik ilkeleri ve ahinin özelliklerini arkadaşlarınızla hazırlayacağınız panoya yazabilirsiniz.
➤ Geçmiş ve günümüzdeki mesleki değerleri karşılaştırınız.	➤ Geçmiş ve günümüz mesleki değerlerine yönelik karşılaştırma tablosu oluşturabilirsiniz.
➤ Arkadaşlarınızla ahilik üzerine sunum ve drama etkinliği yapınız.	➤ Sunum ve drama etkinliğini ayrı ayrı gruplar halinde yapabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

- A. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.**
1. Aşağıdakilerden hangisi Türk toplumundaki meslek kuruluşlarından biri değildir?
A) Ahilik Teşkilatı
B) Lonca Teşkilatı
C) Esnaf ve Sanatkârlar Odası
D) Yıldız Teşkilatı
 2. Aşağıdakilerden hangisi “söz söylemekle ilgili edeplerden” biri değildir?
A) El kol hareketleriyle bir şey ifade etmemek
B) Sert konuşmamak
C) Sen, ben değil de biz olarak hitap etmek
D) Çıkarken yukarı bakmamak
 3. Aşağıdakilerden hangisi ahi törenlerinden biri değildir?
A) Yiğitbaşlık töreni
B) Yol Sahibi Olma töreni
C) Yol Kardeşliği töreni
D) Şed Kuşanma töreni
 4. Aşağıdakilerden hangisi Ahilikte eğitim sisteminin özelliklerinden biridir?
A) Derslerin yetkili kişiler tarafından verilmesi esastır.
B) İş başı eğitimiyle iş dışı eğitim bağımsızdır.
C) Eğitimin süresi sınırlıdır.
D) Eğitim ücretlidir.
 5. Aşağıdakilerden hangisi Ahilik kültürünün oluşmasında en önemli payı içerir?
A) Eleman eksikliği
B) Ahlaklı ve nitelikli personel ihtiyacı
C) Kazancın önemi
D) Dini temeller
 - 6) Aşağıdakilerden hangisi Ahilerin toplandığı, büyük kutlamaların yapıldığı ve değişik törenlerin gerçekleştiği yere verilen isimdir?
A) Ahilik dergâhı
B) Ahilik odası
C) Ahi törenleri
D) Ahi zaviyeleri

- 7) Aşağıdakilerden hangisi kökeni Ahilik teşkilatına dayanan günümüz kurumlarından biri değildir?
- A) Bağ - Kur
B) Esnaf Kefalet Kooperatifleri
C) Halk Bankası
D) Barolar Birliği
- 8) Aşağıdakilerden sözlerden/hadislerden hangisi ahi zaviyelerinde görgü kuralları dersleri verilirken esas alınmıştır?
- A) “Nefs terbiyesi ders terbiyesinden hayırlıdır.”
B) “Eline, diline beline sahip ol. Kalbini kapını, alınını tut.
C) “Her insanın kıymeti ahlakının güzelliği kadardır.”
D) “Sizin en hayırlınız ahlakı en güzel olanınızdır. ”
- 9) Aşağıdakilerden hangisi Ahilik eğitim sisteminde yer almaz?
- A) Eğitim, ömür boyu süren bir süreçtir.
B) İş başında yapılan eğitim, iş dışında yapılan eğitimle bütünleşir
C) Yaygın eğitim amaçlanmıştır.
D) Derslerin yetkili kişiler tarafından verilmesi esastır.
- 10) Aşağıdakilerden hangisi Ahi Birliklerindeki ‘Dâhililer’ grubundandır?
- A) Emekliler
B) Düşkünler
C) Hastalar
D) Çıraklar
- 11) Aşağıdakilerden hangisi Ahilik sisteminin günümüze yansısıyla oluşmuş bir kurum değildir?
- A) Türk Standartları Enstitüsü
B) Türk Tarih Kurumu
C) Tüketicuyu Koruma Kanunu
D) Toplam Kalite Yönetimi
- 12) Ahiliğin bir sivil toplum kuruluşu olması aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ilişkilidir?
- A) İnsan Hakları
B) Adalet
C) Demokrasi
D) Sevgi
- 13) Aşağıdakilerden hangisi Ahiliğin kişisel gelişimine katkılarından biri değildir?
- A) Sabırlı olma
B) Güler yüzlü olma
C) Emeğin kutsallığı
D) Öfkelenmeme

- 14) Ahi birliklerinin uzlaştırıcılık faaliyetleri Ahiliğin hangi fonksiyonunu göstermektedir?
A) Siyasi fonksiyon
B) Sosyal fonksiyon
C) Ekonomik fonksiyon
D) Eğitim fonksiyonu
- 15) Aşağıdakilerden hangisi Ahi birliklerinin etkinliğini kaybetmesinin nedenlerinde biri değildir?
A) Siyasal zayıflama
B) Kaliteden ödün vermeme
C) Kapitülasyonlar
D) Sermaye birikiminin yetersizliği
- 16) Osmanlı döneminde Esnaf Birliklerinin manevi merkezi neresiydi?
A) Kayseri
B) Nevşehir
C) Kırşehir
D) Yozgat
- 17) Hz. Muhammed (SAV) Ahilik geleneğinde hangi mesleğin piri olarak kabul edilir?
A) Terzi
B) Tüccar
C) Demirci
D) Çiftçi

B. Aşağıdaki cümleleri dikkatlice okuyarak boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

1. Ahilik yy da Anadolu'da kurulmuş bir meslek teşkilatıdır.
2. Ahiliğin kuralları adlı eserde yazılı olarak belirtilmiştir.
3. Ahilik Osmanlı Döneminde adı altında varlığını sürdürmüştür.
4. Ahilik 'ü aşkın kuralla iş ve sosyal hayatı düzenlemeye çalışan bir teşkilattir.
5. Ahinin gözünün ve olmasını gerektiren kurallar vardır.
6. Bir ahinin usta olabilmesi için ustasından alması gerekir.
7. Ahilikte "yol atası ve yol kardeşliği, yol sahibi olma ve kuşanma "törenleri vardı.
8. Ahiliğin kurucusu olan 1205 yılında 'de Ahilik Teşkilatını kurmuştur.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

ÖĞRENME KAZANIMI

Bu faaliyet sonunda millî, manevi, ahlaki tüm değerlere yönelik sunum ve drama etkinlikleri yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Toplumumuzun millî, manevi ve insani değerlerini araştırınız.
- Ahilik kültürünün, toplumsal düzendeki yeri ve önemini tartışınız.
- Ahilik ilkelerinin meslek hayatındaki etkilerini araştırınız.

3. TÜRK TOPLUMUNUN DEĞERLERİ VE AHİLİK KÜLTÜRÜNÜN TÜRK TOPLUMUNDAKİ YERİ

3.1. Değer Kavramı

Değerler, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlar bütünüdür.

Değerler ile ahlak arasında güçlü bir ilişki vardır. Ahlaklılık dini ve toplumsal kökleri olan ama kaynağını öncelikle akıldan alan iyi ve doğru davranışlar bütünüdür.

Her milletin kendine özgü değerleri vardır. Bazı kültürlerde büyüklere saygı önemli bir yer tutarken bazı kültürlerde bunun pek önemi yoktur. Değerler ait olduğu toplumlar tarafından korunmalıdır. Değerler korunmadığı takdirde zamanla bozularak başka milletlerin kültürel kuşatmalarına maruz kalabilir.

3.2. Millî ve Manevi Değerlerimiz

Millî ve kültürel değerler, ülkeyi biçimlendirir. Bir ülkenin yaşam kalitesi değiştirilmek isteniyorsa çok sayıda insanın değer yargılarını etkilemekten başka çare yoktur. Ayrıca ülkelerin kalkınması ile toplumun değerleri arasında çok yakın bir ilişki vardır. Japonya ve Almanya'nın dünyanın kalkınmış ülkeleri arasında yer almasında kültürel değerlerinin rolü inkâr edilemez. Çünkü bu milletler, kendilerinin dünyanın en güçlü milleti olmaları gerektiği konusunda çok güçlü bir inanca sahiptir.

Şekil 3.1: Değerlerimiz

Güçlü binalar nasıl ki sağlam temeller üzerine inşa ediliyor, kökleri toprağın derinliklerine kadar varan ağaçların kendileri sağlam, meyveleri de bereketli oluyorsa millî ve manevi değerler üzerine kurulan toplumlar ve milletler de o kadar sağlam ve güçlü olurlar.

Toplum olarak tarihimizden devraldığımız, bizi ayakta tutan kültürel birikime sahibiz. Bu değerler bizi biz yapan değerlerdir. Medeniyetimiz barış, adalet gibi vazgeçilmez değerlerden oluşur.

ETKİNLİK 3.1: Değerlerle Yaşadığınız Bir Olayın İlişkilendirilmesi

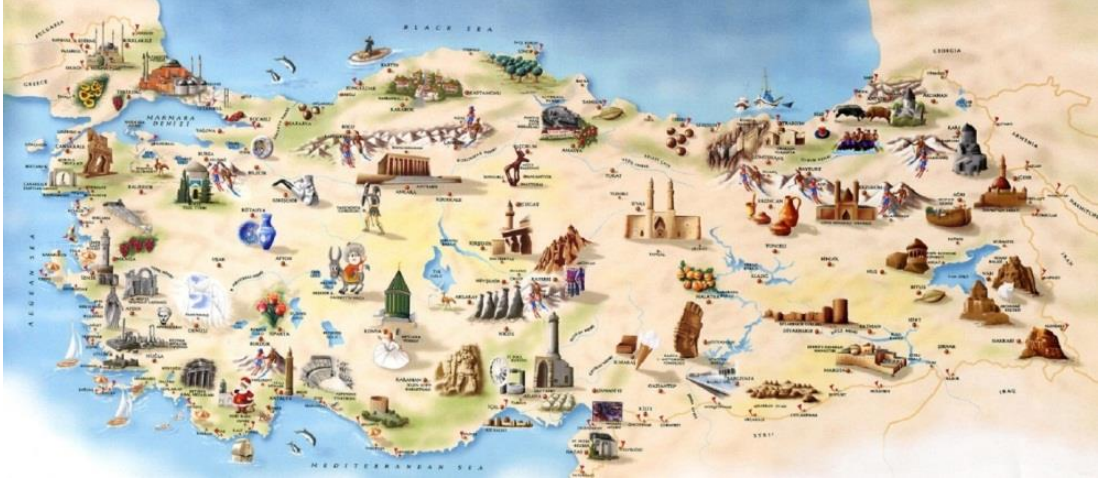

Millî ve manevi değerlerimiz tarihten günümüze gelen ortak kültür ve tarih, dil, din, vatan, aile birliği, bayrak ve İstiklal Marşı'mız yani bizi biz yapan unsurlar olarak sıralanabilir.

➤ **Kültürüne ve tarihine sahip çıkma**

Kültür, bir milletin tarih boyunca geçirdiği yaşantılar sonucunda oluşturduğu maddi ve manevi birikimdir. Daha farklı bir ifadeyle kültür bir toplumun yaşam biçimidir.

Bir milletin maddi ve manevi değerleri o milletin kültürüdür. Sanat, mimari ve edebiyat eserleri, köprüler, kervansaraylar, camiler, müzik aletleri ve eserleri, destanlar maddi; dil, ahlak kuralları, din, estetik anlayışlar örf ve adetler, gelenek ve görenekler, düşünce eserleri, tarih bilinci gibi unsurlar ise manevi unsurları oluşturur.

Resim 3.2: Türkiye Kültür Varlıkları

Türkiye Cumhuriyeti Devletinde yaşayan bizlerin ortak kültürünün adı Türk kültürüdür ki bizim geçmişten bugüne getirdiğimiz vatan ve dil birliği, bayrak sevgisi, İstiklal Marşı gibi öğeler bu kültürün simgeleridir.

Bütün bu kültür öğeleri Türkiye Cumhuriyeti Devletinin koruması altındadır. Her Türk vatandaşının bu değerlere sahip çıkması gerekir. Kültürel değerlerine sahip çıkmayan milletler özgürlüklerini korumada sıkıntıya düşerler.

➤ **Dini inanç**

Din, kültürü oluşturan önemli bir öğedir. Din, diğer kültür öğelerinden daha farklı bir etkiye sahiptir. Her kültür, inanılan dinin izlerini taşır. Dil, ahlak kuralları, sanat, edebiyat, tarih vb. bütün kültür öğeleri dinden etkilenmiştir. Hepsinin içeriğinde inanılan dinin izleri vardır. Bu nedendir ki din, diğer kültür öğelerinden daha farklı bir etkiye sahiptir. Dinin bu etkin özelliği bize şunu göstermektedir: Bir toplumu tanımak için yaşayan bütün öğelerinin yanında din öğesini de iyi tanımak gerekir.

Resim 3.3: Sultan Ahmet Camii

Türk milletinin %99'u Müslüman olduğundan İslamiyet'i anlamak Türk kültürünü tanımakta inkâr edilemez bir yere sahip olacaktır ayrıca İslam dininin dilimiz, edebiyatımız, örf ve adetlerimiz, sanatımız, musikimiz ve mimarimiz üzerinde derin etkileri mevcuttur. Bu etkileri bazen anlayarak bazen de farkında olmaksızın yaşarız oysa bu etkilerin neler olduğunu bilirsek daha bilinçli vatandaşlar olabiliriz.

Resim 3.4: Kur'an-ı Kerim

➤ **Dil sevgisi**

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli kaynaktır. Dil, canlıdır; doğar, yaşar ve ölür. Kültürün kuşaklara aktarılmasında birincil bir öneme sahiptir. Kültürel kimliğin ve eğitimin oluşmasında vazgeçilmez bir aktördür. Yazılı ya da sözlü olarak çeşitli öğeler, dil yoluyla önce çağdaş topluma daha sonra gelecek nesillere aktarılır. Buna bağlı olarak her millet ilköğretim çağına gelmiş olan genç kuşaklarına öncelikle ana dil eğitimi verir.

Her milletin dili, kendi millî kimliğinin özelliğini taşır. Bu sebeple dil, şahıslara ve nesillere millî kültürü aktarır; geçmiş, gelecek ve bugün arasında köprü görevi görür. Millet-devlet-kültür üçlemesinin ayakta kalmasını sağlar. Kültürün en önemli taşıyıcısı olan dil; gelecek nesillere kendi değerlerini devretmekte, aşılacaktır.

Nesiller arası kültür aktarımının en önemli unsuru toplumun ortak değeri olan ana dildir. Kültürel kimliğin oluşmasında önemli olan ve sosyal değerlerin aktarılmasını sağlayan ana dil, içerisinden doğduğu milletin özelliklerini bünyesinde barındırır. Bu bağlamda, Türkiye'nin ana dili olan Türkçe Anayasal olarak güvence altına alınmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 3. Maddesi "**Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir.**" şeklinde düzenlenmiştir. Millet olmanın olmazsa olmazlarından olan dil, insan topluluğunu millet yapan önemli bir olgudur.

➤ **Aile birliği**

Aile, tarih boyunca her toplumda varlığını devam ettirmiş en önemli sosyal kurumlardan bir diğeridir. İşlevleri bakımından çeşitli şekillerde tanımlanabilir. Genel bir tanımla aile; aralarında kan bağı ve akrabalık bulunan kadın, erkek, çocuklar ve yakın akrabalarından oluşan, toplumun en küçük sosyoekonomik birimidir diyebiliriz.

Aile; kültürel ve toplumsal kodları taşır, toplumsal yapının temelidir, çocuğun ilk ve en önemli toplumsallaşma yeri görevini üstlenir. İşte bu üç sebepten aileyi toplumsal ve sosyolojik bir yapı olarak görmek mümkündür. Bir toplumun varlığını devam ettirebilmesi, çocukların toplumun inanç ve değerleri doğrultusunda yetiştirilmesine doğrudan bağlı olduğu için aile, önemli rolleri yerine getiren bir kurumdur.

Ailede köklere bağlılık önem taşır bu bağlılığın gereği olan karşılıklı sevgi üstün bir değerdir. Türk ailesi büyüğe saygının yanında düşküne, fakire, kimsesize, garibe, yolcuya, büyük yardım ve ilgi gösterir. Türk ailesinde gelen misafiri en iyi şekilde ağırlamak ona saygı göstermek ve onu memnun bir şekilde uğurlamak önemlidir. Türk aile ahlakında yardımlaşma ve dayanışma da önemlidir. Aileler ve akrabalar tüm acı ve tatlı günlerinde birbirlerinin yanındadır.

Bizim toplumumuzda iki tip aile vardır: Büyük ve küçük aile. Büyük (geleneksel) tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlayan, akrabalık, bağları kuvvetli, aile adının önem ifade ettiği, erkeklerin karar almada ön planda olduğu, yaşlı erkeklerin ya da erkeklerin aile sorumluluğunu üstlendiği, geleneklere bağlı bir aile tipidir. Modern hayat ve iş dünyasının yoğun temposu, öğrenim ihtiyaçları vb. sebepler yüzünden bu tip ailenin her geçen gün çekirdek aileye dönüştüğü düşünülmektedir.

Resim 3.5: Çekirdek aile

Küçük (çekirdek) aile; anne, baba ve çocuklardan oluşan, ailenin çekirdek hâlidir. Bu aile tipi geçmişten günümüze sürekli var olmuştur.

Aile, Türk toplumu için başat bir kurumdur, bu yüzden büyük bir öneme sahiptir. Bizim toplumumuzda ailenin bizzat kendisi bir değer olarak görülmektedir. Aile ilişkileri ve aile değerleri de aynı şekilde toplum tarafından önemsenmektedir. Toplumsal değişimin hızına rağmen aile, Türk toplumunda başat bir kurum olarak varlığını sürdürmektedir. Bir toplumsal değer alanı olarak ailenin, güçlü ve etkili bir kurum olduğu gözlenmektedir. Aynı şekilde aile değerleri de toplum tarafından belirgin bir hassasiyetle benimsenmektedir.

➤ **Bayrak sevgisi**

Cumhurbaşkanlığı Forsu'nda 16 yıldız bulunur. Her yıldız tarihimizde kurulmuş devletleri sembolize eder. Bu yıldızlar, üç kıtayı ayak sesleriyle inleyen Türk milletinin unutulmadığının, unutulmayacağına simgesidir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bağımsızlık sembolü, rengini şehitlerimizin kanından alan ay yıldızlı bayrağımızdır. O, bizim; onurumuzun, değerlerimizin, geçmişimizin ve geleceğimizin bekçisidir. Bizler ancak ve yalnız onun gölgesinde rahat nefes alabilir, yarını planlayabiliriz. Bayrağımız, özgürlüğümüzün; özgürlüğümüz, mutluluğumuzun; mutluluğumuzsa bu vatanın tek bir millet olarak var olduğumuzun göstergesidir. O, bizlere geçmişimizi, tarihimizi, bu vatan uğruna verilen mücadeleleri hatırlatır, hatırlatmalıdır.

İstiklâl Marşı'mızın;

“O benim milletimin yıldızıdır parlayacak,

O benimdir, o benim milletimindir ancak.” ve

“Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet.”

dizeleri milletimizin bayrağına verdiği önemi ve gücü gösterir.

Bu ülkeyi sevmek, bayrağını sevmektir. Bu bayrağı sevmek, bağımsızlığımızın ne kadar önemli olduğunu bilmektir öyleyse onun göklerde her zaman dalgalanması, varlığını tehdit eden unsurların bertaraf edilmesi bu topraklar üzerinde yaşayan herkesin boynun borcudur.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!

Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.

Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:

Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;

Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Mehmet Akif ERSOY

Resim 3.6: Mithat Cemal Kuntay'ın Dizeleri

ETKİNLİK 3.4: Aşağıdaki şiirde vurgulanan millî ve manevi değerleri belirleyiniz.

BAYRAK

*Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü,
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,
Işık ışıık, dalga dalga bayrağım!
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.
Sana benim gözümle bakmayanın
Mezarını kazacağım.
Seni selamlamadan uçan kuşun
Yuvasını bozacağım.
Dalgalandığın yerde ne korku ne keder...
Gölgende bana da bana da yer ver.
Sabah olmasın, günler doğmasın ne çıkar:
Yurda ay yıldızının ışığı yeter.
Savaş bizi karlı dağlara götürdüğü gün,
Kızılığında ısındık.
Dağlardan çöllere düştüğümüz gün,
Gölgene sığındık.
Ey şimdi süzgün, rüzgârlarda dalgalı;
Barışın güvercini, savaşın kartalı,
Yüksek yerlerde açan çiçeğim.
Senin altında doğdum.
Senin dibinde öleceğim.
Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim.
Yeryüzünde yer beğen!
Nereye dikilmek istersen,
Söyle, seni oraya dikeyim!*

Arif Nihat ASYA

➤ **İstiklâl Marşı sevgisi**

Milleti millet yapan en önemli unsurlardan biri de o milletin yetiştirdiği evlatlardır. Millet bu evlatlarla soluk alır, yaşar, geleceğe onların bıraktığı mirasla yürür. Yetiştirilen bu büyük evlatlar, milletin yolunu aydınlatır, karanlığın inmesine bu evlatların ruhlarının ışığı engel olur. Bu vatan evlatlarından biri de İstiklâl Marşı'mızın yazarı Mehmet Akif Ersoy'dur. O inandığı gibi yaşayan bir kişilik abidesidir. Batı'nın bilimini almayı savunmuş, medeniyet ve kültürüne karşı çıkmış şuurlu bir vatanseverdir. Akif dinin ilme engel olmadığını aksine bilgiyi ve ilerlemeyi emrettiğini söylemiştir.

İstiklâl Marşı bizi tarihten silmek isteyen milletlere verilen en güzel cevaptır. Millî birlik ve beraberliğin bir milleti bir araya getirdiğinin, bununla kalmayıp o milleti ayağa kaldırdığının bir belgesi, destanıdır İstiklâl Marşı'mız. Bu nedenle her Türk genci, İstiklâl Marşı'nı duyduğunda milletimizin tarihinin nasıl yazıldığını hatırlamalı, bunu geleceğe taşımak için Marşı'mızın ilk kelimesini ruhuna kazımalıdır: Korkma!

Resim 3.7: Mehmet Akif Ersoy

ETKİNLİK 3.5: Aşağıdaki değerleri, uygun olan veciz sözlerin karşısına arkadaşlarınızla tartışarak yazınız. Seçtiğiniz bir veciz söz veya değer ile ilgili duygu ve düşüncelerinizi anlatan birkaç cümle yazınız.

Kültüre ve tarihe sahip çıkma	Aile birliği
Vatan sevgisi	İstiklal Marşı sevgisi
Bayrak Sevgisi	Türkçeyi sevme
Dinine Bağlılık	

VECİZ SÖZLER		MİLLÎ VE MANEVÎ DEĞERLER
1	"Vatan sevgisi imandandır." Hz. Muhammed (SAV)	
2	Sizin en hayırlılarınız, hanımlarına en iyi davrananlarınızdır. Hz. Muhammed (SAV)	
3	Kim: 'Rab olarak Allah'ı, din olarak İslâm'ı, Resûl olarak Hz. Muhammed'i seçtim (Ve onlardan memnun kaldım.) derse cennet ona vâcip olur. Hz. Muhammed (SAV)	
4	Din lüzumlu bir müessesedir. Dinsiz milletlerin devamına imkân yoktur. Mustafa Kemal Atatürk	
5	Memleketimizi, toplumumuzu gerçek hedefe, mutluluğa eriştirmek için iki orduya ihtiyaç vardır; biri vatanın hayatını kurtaran asker ordusu, diğeri milletin geleceğini yoğuran kültür ordusu. Mustafa Kemal Atatürk	
6	İnsanı dil kıymetlendirir ve insan onunla saadet bulur. İnsanı, dil kıymetten düşürür ve insanın dili yüzünden başı gider. Yusuf Has Hacib	
7	Dilini kaybeden bir millet, her şeyini kaybetmiş demektir. Peyami Safa	
8	Dil gönlü yüzdüren gemidir, toplumun da gönlü var; toplumun gönlünün adı da kültürdür." Oktay Sinanoğlu	
9	Türk dili, yücelikler hazinesidir. Onun incileri yıldızdan parlak, onun gülistanları ve gülleri güneş gibi ışıldar. Ali Şir Nevai	
10	İnsan vatanını sever, çünkü hürriyeti, rahatı, hakkı vatan sayesinde kaimdir. Namık Kemal	
11	Kültürün ilk basamağı, anadilini iyi konuşmak ve iyi yazmaktır. Peyami Safa	

OKUMA PARÇASI

SEYİT ONBAŞI (1889-1939)

Seyit Onbaşı, 1889 yılının Eylül ayında Havran İlçesi Çamlık (Manastr) köyünde dünyaya geldi. Babasının adı Abdurrahman, annesinin Emine idi. Seyit, 1909 yılının Nisan ayı başlarında askere alındı. 1912’de Balkan Savaşları’na katıldı. Savaş bittiğinde terhis edilmedi ve topçu eri olarak Çanakkale Cephesi’nde görev aldı. Çanakkale Savaşları’nda gösterdiği kahramanlıkla adını Türk tarihine yazdırdı. 18 Mart Çanakkale Deniz Savaşı sırasında, Rumeli Mecidiye Tabyası’nda ayakta kalabilen tek top vardı ve onun da mermi kaldıran vinci bozulmuştu. Seyit Onbaşı büyük bir güçle 215 okkalık mermiyi üç kez kaldırarak namlunun ucuna sürmüş ve Ocean gemisine büyük bir hasar vermişti. Bu kahramanlığı ile anılan Seyit Onbaşı 1918 sonbaharında köyüne döndü. Sanatı olan ormancılık ve kömürcülüğe devam etti. 1934 tarihinde yürürlüğe konan soyadı yasasıyla “Çabuk” soyadını aldı. 1939 yılında akciğerlerindeki rahatsızlık nedeniyle vefat etti.

➤ **Vatan sevgisi**

Bir kimsenin doğup büyüdüğü; bir milletin hâkim olarak üzerinde yaşadığı, barındığı, gerekirse uğruna canını vereceği toprak bütününe vatan denilmektedir. Üzerinde doğup büyüdüğü ve hayatını geçirdiği topraklar için gerektiğinde hayatını feda edebilme, tüm sosyal ve ekonomik haklarından feragat edebilme duygusunu **vatan sevgisi** olarak tanımlayabiliriz. Vatan sevgisi, en asil, en yüce sevgilerden biridir.

Gerektiğinde vatan için savaşmak vatan sevgisinin bir sonucudur. Bizler vatan uğruna kanlarıyla destanlar yazan, şehitler ve gazilerle dolu bir milletin çocuklarıyız. Atalarımızın bu vatan topraklarını bizlere emanet ettiğinin bilinci içerisindeyiz. Vatan, uğruna her fedakârlığı göstereceğimiz en değerli varlığımızdır.

Türk milletinin vatanına olan sevgisi ve bağlılığı tarihsel bir gerçektir ve milletimizi diğer milletler arasında üstün kılan en asil özelliklerden biridir. Bununla birlikte her Türk, milletin menfaatlerini kendi menfaatlerinden, milletin geleceğini kendi geleceğinden üstün tutan bir anlayışa, derin bir millet sevgisine sahiptir.

Türklerin, diğer tüm milletlere örnek olması gereken vatan ve millet sevgisi, bize şanlı tarihimizin en önemli miraslarından. Vatan ve millet Türk milleti için en kutsal iki değerdir.

KINALI HASAN

Yüzbaşı Sırrı Bey, ikindi vakti yeni gelen eradı teftiş ederken içlerinden birinin saçının kınalanmış olduğunu görür ve takılır:

-Hiç erkek kınalanır mı?

Mehmetçik:

-Buraya gelmeden evvel, anam kınalamıştı komutanım, der ve sebebini bilmediğini söyler. Komutanın isteği üzerine anasına haber salar:

-Niye benim saçımı kınaladın?

Gelen mektupta şunlar yazar:

“Ey gözümün nuru Hasan’ım,

Köyümüzde rahat rahat oturalım mı? Vatan sevgisi içimizde alev alev yanıyor. Sen ecdadından, babandan aşağı kalamazsın. Ben, senin anan isem beni ve seni Allah yarattı, vatan büyüttü. Allah, bu vatan için seni besledi. Bu vatanın ekmeği iliklerinde duruyor. Sen bu ailenin seçilmiş kurbanısın.

Hasan’ım, söyle zabıt efendiye. Bizim köyde kurbanlık ayrılan koyunlar kınalanır. Ben de seni evlatlarımdan arasından vatana kurban adadım. Onun için saçımı kınalamıştım. Allah, seni İsmail Peygamber’in yolundan ayırmasın.

Seni melekler şimdiden rahmetle anacaktır. Gözlerinden öperim.

Anan Hatice

Vatan, bir milletin bağımsız olarak üzerinde yaşadığı, sınırları belli olan toprak parçasına denir. Millî ve manevî değerlerimizi özgürce yaşayabildiğimiz bir yerdir vatan. **Millet** aynı topraklar üzerinde hayat süren, birbirlerine ortak değerlerle bağlı olan insan topluluğudur. İnsanlar; yeme, içme ve barınma gibi ihtiyaçlarını karşılamak için birlikte yaşar. Hayatlarını, dayanışma içinde ve beraberce sürdürürler. İnsanların bir arada yaşama arzu ve iradesi, birtakım ortak değerlerde birleşerek “millet” olma düşüncesini doğurmuştur. Bir milleti oluşturan ortak değerlerin başında dil, tarih, vatan ve inanç birliği gelir. Bunlar, örf ve âdetlerden de beslenerek zamanla toplumun acı ve tatlı günlerinde paylaştığı ortak değerlere dönüşür. Milletleri ayakta tutan, ülkelerin bağımsızlığının temelinde yer alan bu ortak değerler; birlik ve beraberliğe katkı sağlar. Toplumların yaşamında bir vatana sahip olmanın değeri oldukça büyüktür. Vatan sevgisi, bir ülkeye sahip olmanın ve onu korumanın en önemli sebebidir.

Her insan, rahat ve güven içinde özgürce hayatını sürdürmek ister. En çok rahat edeceğimiz ve huzur içinde yaşayacağımız yer, vatanımızdır. İnsan için yakınlarının ve dostlarının yanında bulunmak, mutluluk sebebidir. Bu mutluluk, birlik ve beraberlik içinde, ancak bağımsız bir vatan üzerinde sürdürülebilir.

Milletleri ayakta tutan ve bireyleri arasındaki birliği sağlayan en önemli duygulardan biri, vatan sevgisidir. Bu nedenle yurdumuzun her karış toprağı bizim için çok değerlidir.

Resim 3.8: 15 Temmuz şehitlerimiz

Güzel Türkiye'miz; atalarımızın canları, yürekleri ve akıllarıyla kurdukları vatanımız, bizler için huzurlu ve onurlu bir yaşam güvencesidir. Sadece bizim için de değil, başka ülkelerde yaşayan vatandaşlarımız anavatanına bağlı olmanın muhafazasını yaşarlar. Böylesine bir güvenceye uzanacak hain eller mutlaka zincire vurulacaktır. Ne yazık ki tarihimiz boyunca birçok badire yaşadık ve yine ne yazık ki çok yakın bir zamanda hain bir el, canımıza, malımıza hiç düşünmeden kast etti. Türk halkının nasıl bir anda tek yumruk olduğunu göz ardı eden bu hainler, tarihte birçok kereler olduğu gibi yine hezimete uğradı. 15 Temmuz'u, 16 Temmuz'a bağlayan gecede Türk halkı tek yumruk, tek yürek şaha kalktı.

3.3. 15 TEMMUZ 2016

15 Temmuz 2016 bundan böyle Türkiye Cumhuriyeti tarihinde kanlı bir gün olarak anılacaktır. Bu tarih, Türk halkının hafızasında Türk Silahlı Kuvvetlerinin içine sızmış Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PDY) mensubu askerlerin başlattığı darbe girişimi olarak yer bulacaktır. FETÖ yapılanması darbe girişimiyle Cumhurbaşkanı'mız Recep Tayyip Erdoğan'a suikast düzenlemeyi, Anayasal düzeni ve Parlamenter sistemi yıkararak bir cunta hükümeti kurmayı amaçlıyordu.

Resim 3.9: Tanklara etten duvar

15 Temmuz gecesi, saat 22.00'da başlayan darbe girişimi, Cumhurbaşkanı'mızın ulusal medyadan yaptığı ve halkı demokrasiyi korumak üzere meydanlara çağırdığı konuşması sonrası seyir değiştirmiş ve 22 saat sonra bertaraf edilmiştir. On binlerce insan, bu çağrıya kulak vererek darbecilerin silahlarının karşısına dikilmiştir. Darbeye karşı böylesine bir direnişin dünyada bir örneği daha yoktur.

Askerî helikopterler, tanklar, F-16 jetleri hatta silahlı yüzlerce asker, sadece canlarını ortaya koyan vatansever halkın karşısında hezimete uğramıştır. FETÖ'cü teröristler; Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, polis karargâhları ile Millî İstihbarat Teşkilatının binalarına saldırmış; Boğaz Köprüsü'nde çatışmalar yaşanmıştır. Bilanço 248 şehit, 2193 gazi...

Tarihinde birçok badireler atlatan ülkemiz, tarihinin en kapsamlı terör saldırısına maruz kalmıştır.

➤ CUMHURBAŞKANI'MIZIN HALKA ÇAĞRISI

Tarih: 16.07.2016 Cumartesi

Saat : 00.31

Cumhurbaşkanı'mız 16 Temmuz gecesi, saatler gece yarısını geçtiğinde ulusal bir televizyon kuruluşuna görüntülü bağlanarak şöyle konuştu:

Resim 3.10: Cumhurbaşkanı'mızın halkı meydanlara çağırdığı an

“Bu gelişme gerçekten silahlı kuvvetlerimizin içindeki bir azınlığın kalkışma hareketidir. Bu, malum yapıya ait, paralel yapıya ait üst akıl olarak onların hareketidir. Milletın birliğine, beraberliğine yönelik hareket, gerekli cevabı alacaktır.

*Milletin olanaklarıyla yapılan helikopterlerle, tankla milletin üzerine gitmişlerdir ve bunun bedelini çok ağır ödeyeceklerdir. Farklı şekillerde bunun bedelini ödeyeceklerdir. Dik durmak suretiyle bunun adımlarını atacağız. **Meydanları da onlara bırakamayız.** Yaptıkları işgali çok kısa zamanda ortadan kaldıracığımızı inanıyoruz. Kararlılığımızı test etmesinler.*

Tüm milletimizi illerimizin meydanlarına davet ediyorum. Milletçe meydanlara toplanalım. Toplarıyla, tanklarıyla ne yapacaklarsa yapsınlar. Halkın üzerinde bir güç tanımadım ben, bundan sonra tanımam da mümkün değil.

*Emir komuta zinciri çalışmamaktadır, tamamen askıya alınmıştır. **Cumhurun başı olarak başkomutanım. Başkomutan olarak benim haberimin olmadığı bir olaya yargı gereğini yaptı, yapacaktır.***

Cumhurbaşkanımızın bu tarihî çağrısından sonra Türk bayrağını eline alan halk illerin meydanlarında, ortalama bir ay ve sabaha kadar süren demokrasi nöbetleri tutmuş ve bu darbe girişimine son noktayı koymuştur. Kaç milletin tarihinde böylesine bir darbeyi halkın püskürtmesine şahit olunmuştur ki?

Resim 3.11: Demokrasi Nöbetleri

OKUMA PARÇASI

O KARANLIK GECE

Şehadet emrettim:

_ Başüstüne, dedi.

15 Temmuz kanlı darbe girişiminin kırılma anlarından birinin yaşandığı Özel Kuvvetler Komutanlığındaki tarihî olayı Tümgeneral(...) gözyaşları içinde anlattı:

Özel Kuvvetler Komutan yardımcısı Tuğgeneral(...), görev gereği Silopi'deydi. 15 Temmuz sabahı Tümgeneral(...)’i ısrarla aradı:

_ Kayınpederimin durumu kritik, Ankara’ya gelmek istiyorum, dedi.

Tümgeneral(...), normal zamanlarda makul karşılayacağı bu talepten şüphelendi çünkü aynı gün darbeci Tuğgeneral(...)’in eşi de bir bahane ile Tümgeneral(...)’in eşini arayıp ikna etmeye çalışmıştı.

Tümgeneral(...) için tuhaf gelen başka olaylar da vardı. Terörle cansiperane mücadele eden Tümgeneral(...), sürekli arazide idi. O günü yakın arkadaşlarına şöyle anlattı:

Ben son bir yıldır düğüne, bayrama gitmiyorum ancak kanser tedavisi gören bir arkadaşımızın düğünü vardı. Bana da görev verdiler.

_ Komutanım sizden başka üst rütbeli kimse yok. Genel Kurmay adına hediyeyi siz takdim eder misini? Dediler.

Doğrusu tuhaftı çünkü Ankara’da benden başka çok sayıda kıdemli komutan vardı. Düğün salonuna girince şüphelerim daha da arttı. Hem kıdemli komutanlar vardı hem de salonda bulunmaması gereken kişiler düğüne gelmişlerdi. Hızlıca protokol görevimi yapıp çıktım.

Tümgeneral(...)’in makam aracı, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’ne giden yolda üç araç tarafından sıkıştırıldı. Tümgeneral zaten gergindi ve yakın ekibini önceden uyarılmıştı. Darbecileri atlattılar.

Tümgeneral(...) o gece kalkışma olduğunu öğrenir öğrenmez hemen en güvendiği adamlarını aradı ayrıca Karargâhtaki nöbetçi subaylara ulaşmaya çalıştı. Aynı anda Özel Kuvvetler Komutanlığından en sadık adamlarına da silahlarını alarak Komutanlığın önüne gelmeleri emrini verdi. Komutanlığı aradığında şok bir cevapla karşılaştı çünkü darbeci general:

_ Ben oraya geliyorum. Kışlanın emniyetini sağlayın, içeriye komutanlardan kimseyi almayın, gerekirse ateş edin, emrini vermişti.

Tümgeneral(...)

_ Siz görevden alındınız, artık Tuğgeneral(...)’in emirlerini dinliyoruz, diyen albaya;

_ Emrimi dinlemiyorsun, FETÖ’cülerin emrini dinliyorsun, sen paralelcisin, diye bağırdı.

İşte o andan itibaren yaşananları Tümgeneral(...) gözyaşları içinde şöyle anlattı:

_ Başçavuş Ömer Halisdemir’i aradım. Ömer benim koruma astsubayımdır. Ömer’e:

_ Sana vatanımız ve milletimiz adına tarihî bir görev veriyorum. Tuğgeneral(...) vatan hainidir, isyancıdır. Onu Karargâha girmeden durdur. Bunun sonunda şehadet var. Biliyorsun seninle 20 yıllık bir beraberliğimiz var. Hakkını helal et, dedim.

Ömer Başçavuş sonu ölüme varan emir üzerine vakur bir sesle:

_ Başüstüne komutanım, hakkım helal olsun, siz de helal edin dedi...

Okan MÜDERRİSOĞLU

(Sabah Gazetesi, 27 Temmuz 2016)

Resim 3. 12: ÖMER HALİSDEMİR (İlk kurşun, İlk kahraman)

➤ DÜNYADAN TEPKİLER

15 darbe girişimi dünya liderlerinin ve uluslararası bazı kuruluşların temsilcilerinin de tepkisine neden olmuştur. Bu görüş ve düşüncelerin ortak noktası **seçilmiş lider ve demokrasiden yana olmalarıdır.**

AZERBAYCAN CUMHURBAŞKANI HAYDAR ALİYEV: <i>Silahlı kalkışmayı sert şekilde kınıyorum, bunu Türk milletinin ulusal çıkarlarına, ülkenin demokratik yapısına ve hukukun egemenliğine darbe olarak değerlendiriyorum.</i>	RUSYA FEDERASYONU DEVLET BAŞKANI VLADİMİR PUTİN: <i>Devletlere karşı anayasal olmayan, şiddet içeren yöntemlere başvurulmasını kategorik olarak reddediyoruz. Can kayıpları için taziyelerimizi sunuyor, Türkiye'deki anayasal düzenin ve istikrarın yeniden tesis edilmesini diliyoruz.</i>
AVUSTRALYA BAŞBAKANI MALCOLM TURNBULL: <i>Avustralya demokratik olarak seçilen sivil Türk hükümetini destekliyor ve herkesi Türkiye'nin demokratik kurumlarına saygı göstermeye davet ediyor.</i>	AVRUPA KONSEYİ GENEL SEKRETERİ THORBJORN JAGLAND: <i>Darbe girişimi nereden bakılırsa bakılsın kabul edilemeyecek bir şey. TBMM gibi ülkenin demokratik kurum ve kuruluşlarına saldırılar ve bombardımanlar gerçekleştirildi. Bu darbe girişimi en ağır şekilde kınanmalı.</i>
KATAR EMİRİ ŞEYH TEMİM BİN HAMMAD AL SANİ: <i>Katar; anayasal meşruiyetin korunması, hukukun uygulanması, güven ve istikrarın muhafazası için alınacak her türlü önlemlerde Türkiye'nin yanındır.</i>	

Avrupa Birliği, AGİT, Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler, İslam İş Birliği Teşkilatı, NATO olmak üzere altı uluslararası kuruluş ve 111 ülke, yaşanan darbe girişimini kınamış ve Türkiye'nin anayasal düzeni sağlamasında desteklerini esirgemeyeceklerini belirtmişlerdir. Ayrıca çeşitli ülkelerde yaşayan Türk vatandaşları, darbe girişimini meydanlarda protesto etmişlerdir. Darbe girişiminin protesto edildiği ülkeler ve şehirlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

Resim 3. 13: Halkın zaferi

Resim 3.14: O karanlık gece

ABD (Boston, Chicago, Pensilvanya), **Almanya** (Berlin, Köln), **Azerbaycan** (Bakü), **Avustralya** (Melbourne), **Avusturya** (Viyana), **Belçika** (Bürüksel), **Bosna Hersek** (Saraybosna), **İsveç** (Stockholm), **İsviçre** (Cenevre, Zürih), **Kanada** (Toronto), **Libya** (Trablus), **Ürdün** (Amman) **Fas**, **Makedonya** (Üsküp), **Macaristan** (Budapeşte) vb.

➤ 16 TEMMUZ 2016 GAZETE MANŞETLERİ

Sabah Gazetesi

“FETÖ’CÜ DARBEYE MİLLÎ İRADE TOKADI”

Ordu içindeki küçük bir FETÖ cuntasının alçakça girişimine millî iradeden ağır tokat geldi. Tüm yurttta sokağa çıkan vatandaşlar güçlü bir şekilde demokrasiye sahip çıktı.

Star Gazetesi

“DEMOKRASIYE MİLLET SAHİP ÇIKTI”

Türkiye demokrasisi kara bir gün yaşadı. TSK içindeki askerî cunta, millete ait silahların namlusunu yine millete doğrulttu.

Hürriyet Gazetesi

“DARBEYE GEÇİT YOK”

Bir grup asker darbe yapmak istedi, halk izin vermedi.

Haber Türk Gazetesi

“HALKIN GÜCÜNÜN ÜSTÜNDE GÜÇ YOKTUR”

Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan dün akşam yaşananların ardından gece yarısı Atatürk Havalimanı’na geldi. Yaşananlarla ilgili şunları söyledi:

“Halkın gücünün üstünde güç yoktur.”

Milliyet Gazetesi

“OLAĞANÜSTÜ GECE”

Ankara’da jetler uçtu. İstanbul’da tanklar, havaalanı ve köprüleri kapattı. Genelkurmay, MİT ve Ankara Emniyet’te çatışmalar yaşandı.

Vatan Gazetesi

“BEDELİNİ ÖDEYECEKLER”

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan:

“Hadlerini bildireceğiz. Bu ayaklanma girişimini yapanlar cezasını çekecek.”

Takvim Gazetesi

“BAŞKOMUTAN ERDOĞAN, FETÖ’NÜN ALÇAK DARBE GİRİŞİMİNE MEYDAN OKUDU” Milletime çağrı yapıyorum:

“Meydanlara çıkın. Türkiye bu tür ayaklanmalarla ucuza satılacak bir ülke değildir ve Pensilvanya’dan da yönetilecek bir ülke değildir.

➤ **TEK YÜREK**

Üzerine defalarca bomba yağdırılan TBMM’de darbe girişimine sessiz kalmamış, 18 Temmuz 2016 günü dört partinin imza koyduğu “18 Temmuz Mutabakatı” nı yayınlamıştır. Medya kuruluşları ve halkın tepkisine Türkiye’nin kalbinden de destek gelmiş; Türk milleti tek yürek olmuş; bu beladan beklenenin aksine eskisinden çok daha güçlenerek çıkmıştır.

➤ **ORTAK TEPKİ ORTAK HAREKET**

7 Ağustos 2016, saat 17.00’da Cumhurbaşkanı’mız Recep Tayyip Erdoğan’ın çağrısı üzerine milyonlarca insanın rekor katılımıyla İstanbul Yenikapı’da “Demokrasi ve Şehitler Mitingi” düzenlendi. Mitingte Cumhurbaşkanı’mız Recep Tayyip Erdoğan, TBMM Başkanı, Başbakan ve muhalefet liderleri, askerî erkân, sanatçılar, sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin yanı sıra kanaat önderleri ile 5 milyon vatandaşımız da hazır bulundu.

ETKİNLİK

Demokrasi kavramı hakkında düşündüklerinizi anlatan bir paragraf oluşturarak metninize bir başlık bulunuz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ETKİNLİK 3.2: Çanakkale Şehitlerine şiirinden alınan aşağıdaki bölümlerden hareketle;

- Altı çizili dizeden ne anladığınızı birkaç cümleyle verilen alana yazınız.
- “Ecdâd”, “Tevhid”, “Bedir” “makber” sözcüklerinin size çağrıştırdıklarını yazınız.
- “Allah bu millete bir daha İstiklâl Marşı yazdırmasın.” sözü kime aittir? Bu söz hakkındaki düşüncelerinizi ayrılan bölüme yazınız.

“Vurulmuş tertemiz alnından, uzanmış yatıyor,

Bir hilâl uğruna Ya Rab ne güneşler batıyor.

Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş asker!

Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer.

Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor Tevhîd’i

Bedr’in aslanları ancak, bu kadar şanlı idi.

Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?

“Gömelim gel seni tarihe” desem, sığmazsın.”

Mehmet Akif ERSOY(Çanakkale Şehitlerine Destanı)

-
.....
.....
.....
- Ecdâd :.....
Tevhîd:
Bedir:
Makber:
-
.....
.....
.....
.....

ETKİNLİK 3.3: Aşağıdaki Nene Hatun'a ait okuma parçasında yer alan değerleri arkadaşlarınızla tartışınız.

NENE HATUN

Üç aylık bebeğini emzirmiş, “Seni bana Allah verdi. Bende ona emanet ediyorum.” diyerek vedalaştıktan sonra birkaç saat önce ağabeyinin kasaturasını alıp sokağa fırlamıştı.

1857 yılında Erzurum’da doğan Nene Hatun tarihimizde 93 Harbi diye bilinen 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı sırasında Aziziye Tabyasının müdafaasına katıldı. Mücadeleye küçük yaşta olan oğlu ile kızını evde bırakarak katıldığı sırada henüz yirmi yaşında genç bir gelindi. Kasım 1877 gününün gece yarısında, bölge halkından olan Ermeni çeteleri Erzurum’un Aziziye Tabyasına girmişlerdi. Bu çeteler Tabyayı koruyan Türk askerlerini öldürdüler. Arkadan gelen Rus askerleri, hiçbir mukavemetle karşılaşmaksızın Tabyayı ele geçirdiler. Baskından yaralı kurtulmayı başaran bir er, şehir merkezine ulaşip kara haberi Erzurumlulara ulaştırdı. Sabah ezanından hemen sonra minarelerden şehir halkına “Rus askeri Aziziye Tabyasını ele geçirdi.” duyurusu yapıldı. Bu haber Erzurum halkı tarafından, vatan savunası için emir telakki edildi. Silahlı olan silahını, olmayanlar; balta, tırpan, kazma, kürek, sopa ve taşlarını ellerine alarak tabyaya doğru koştu. Kadın, erkek tüm Erzurum halkı yollara dökülmüştü. Koşanlar arasında, eşi cephede çarpışan bir taze gelinde vardı. Ağabeyi cepheden yaralı olarak gelmiş ve kollarında can vermişti. Üç aylık bebeğini emzirmiş, “Seni bana Allah verdi. Bende ona emanet ediyorum.” diyerek vedalaştıktan birkaç saat önce vefat eden ağabeyinin kasaturasını alıp sokağa fırlamıştı. Erzurumlular ölüme gittiklerini bildikleri hâlde Aziziye Tabyasına doğru koşuyordu. Tabyaya yerleşmiş Rus askerleri, gelenlere yayılım ateşi açtı. Ön sıradakiler o anda şehit oldu. Arkadakiler, geri çekilmek yerine daha bir kararlı ve hızlı ileri atıldılar. Demir kapılar kırılıp içeri girildi. Kıran kırana bir savaş başladı. Mükemmel silahlarla donanmış Rus ordusu, baltalı-tırpanlı-taşlı-sopalı eğitimsiz halk karşısında ancak yarım saat tutunabildi. Gazi Ahmet Paşa’nın zaferinde Nene Hatun ve onun vatan aşkını paylaşan sivil insanların da payı vardı. Nene Hatun 1955 yılında vefat etti.

3.4. Ahilik Kùltürünün Türk Toplumundaki Yeri

3.4.1. Ahilik Kùltürünün Toplum Düzenindeki Yeri

Bir milletin güçlü bir şekilde varlığını devam ettirebilmesi için kurum ve kuruluşların her yönüyle sağlam temeller üzerine oturması gerekir. İnsan, hangi yaşta makam ve mevkide olursa olsun daima eğitime ihtiyaç duyar çünkü eğitim dinamiktir. Öncelikle insan benliğindeki kötü tutku ve davranışlardan uzaklaşıp etrafındaki insanlara faydalı olması büyük bir erdem kabul edilmiştir. Bunun için bilim, insanın kendini tanımaya ve benliğindeki kötü duygulardan arınmasına hizmet etmelidir.

Her medeniyet, kendi insan tipini oluşturur. Bizim medeniyetimizin ideal insan tiplerinden biri de “Ahi” tipidir. Ahiliğin ahlaki eğitiminin hedefi iyi insan yetiştirmektir. İyi insan olmanın yolu; bilmek ve bildiğini uygulamaktan geçer. İnsan, fikrini, zihnini, duygularını ve organlarını yaratılış amacına uygun bir şekilde kullanmayı bilir ve bilgisini uygularsa o üstün şahsiyet kabul edilir. Türk-İslam medeniyetinin ideal insan tiplerinden birini yetiştiren Ahilik Kurumu daha çok sosyal ve ekonomik hayatta kendini göstermiştir. Toplumsal hayatı düzenlemiştir. Bireyleri kendi içinde eğiterek toplumsallaştırmış, bunu yaparken meslek ahlakını ön plana çıkararak toplumun devamlılığını sağlamıştır. Ahi Evran’ın oluşturduğu kardeşlik ve dayanışma esasına dayanan bu teşkilatla sadece Anadolu’nun Türkleşmesi, İslamlaşmasını sağlamamıştır. Aynı zamanda kurduğu zaviyelerde, yetiştirdiği bilim ve gönül insanlarıyla İslam ve Türk coğrafyasına büyük hizmet etmiştir.

Fatih Sultan Mehmet Han’ın Halkını İmtihani

Resim 3.9. Fatih Sultan Mehmet

Fatih Sultan Mehmet Han İstanbul’u fethetme plânları yapıyordu. Henüz 21 yaşında olan hükümdar, İstanbul’un fethine girişmeden önce halkını imtihan etmek istemişti. Sabahın erken saatlerinde tebdili kıyafet ederek Osmanlı’nın başşehri olan Edirne’de çarşıya çıktı.

Çarşının bir tarafından girip alışveriş yapmaya başladı. Birinci dükkâna girip bir şey aldı. İkinci bir şey istediğinde dükkân sahibi vermedi. Fatih Sultan Mehmet Han’ı tanımıyordu dükkân sahibi. Fatih Sultan Mehmet mal olduğu hâlde neden vermediğini sordu.

Adam:

— Ben sana bir şey satmakla sabah siftahımı yapmış oldum, ikinci alacağımı da karşıdaki dükkândan al çünkü o henüz siftah etmemiştir dedi.

Fatih Sultan Mehmet memnun olmuştu. Öbür dükkâna girdi, bir miktar mal aldı. İkincisini istediğinde o tüccar da malı vermeyip Fatih Sultan Mehmet'i komşu dükkâna gönderdi. Böylece Hazreti Fatih koca çarşayı baştan sona kadar dolaştı. Hepsinde de aynı muamele ile karşılaşmıştı.

Aldıkları erzakı, medresede ilim tahsil eden talebelere gönderdi, kendisi de saraya gelip Allah'a şükür secdesine kapandı ve şöyle dedi:

— Ya Rabbi sana hamdolsun. Bana böyle birbirini düşünen millet ihsan ettin. Ben bu milletimle değil Bizans'ı, dünyayı bile fethederim dedi ve İstanbul'un fetih planlarını hazırlamaya başladı.

51 gün süren muhasaradan sonra Bizans, hocası Akşemseddin'in de bizzat iştirakiyle fethedildi. İstanbul fethedildikten sonra Osmanlı İmparatorluğunun merkezi Edirne'den İstanbul'a taşındı.

3.4.2. Sosyal ve Ekonomik Hayatta Ahilik

Ahilik kurumu esnaf ve sanatkârların oluşturduğu, faaliyetleri ve prensipleri ile toplumun ekonomik yaşamını doğrudan etkileyen bir sivil toplum örgütüdür. Böyle bir kurumun uzun yıllar sosyal ve ekonomik hayata huzur, barış ve kazanç getirmesi birtakım ilkelere bağlı olmanın bir sonucu olarak kendini göstermektedir. Aşağıda Ahilik kurumunda uygulanmış olan belli başlı ilkelerden bahsedilmiştir.

➤ Mesleğe girme ve meslekte yükselme

Usta işyerinde bir çırağa ihtiyaç duyarsa çocuğu tanımak için geçici bir süre çalıştırırdı. Örneğin, dükkânın herhangi bir yerine bir madeni para bırakır, çırağın onu bulduğu zaman nasıl bir davranış sergileyeceğini gözlemlerdi. Bu kısa gözlemden sonra çocuk kabiliyetli ve ahlaklı bulunursa çirak olmaya hak kazanırdı.

➤ Aşırı disipline dayalı kişisel ve mesleki eğitim

Ahilik sisteminde usta-çirak ilişkileri, işçi-işveren ilişkisinden çok baba-oğul ilişkisine benzer. Bu nedenle çiraklara önce toplumun ahlak ve erdemleri öğretilir, daha sonraki aşamalarda ise meslek eğitimine geçilirdi. İş eğitimi teorik ve pratik olmak üzere “yaparak öğrenme” ve “beceri geliştirme” tekniğine dayanmaktaydı. Akşamları ise zaviyelerde toplanarak ahlak eğitimi, haftanın belli günlerinde de silah talimleri ve ata binme eğitimi yaptırılırdı. Yine esnaf çirakların okuyup yazmalarına itina gösterilirdi. Örneğin; Fatih tarafından yaptırılan cami yakınındaki üstü açık havuzun saraçhane yapılması, saraç çiraklarının sabahları Fatih Medreselerinde okutulan derslere devam edebilmeleri içindi. Esnaf çiraklarının asgari bir tahsil devresinden geçirilmelerine uzun süre dikkat edilmiştir.

Ailede başlayan eğitim Ahi zaviyelerinde mektep havasında sürdürülürken belli yaşa gelen çocuk, çırak olarak bir iş yerinde çalışmaya başlardı. Yaşına ve olgunluğuna göre kendisine **iki yol kardeşi** ve **bir yol atası** seçilir ve bu üçlünün terbiyesinde kalfalık ve ustalık belgesi alırdı. Uzun çarşı, bedesten ve arasta ismi verilen yerlerde zanaatlarını ve sanatlarını icra eden Ahiler, eğitimlerini ise zaviyelerde sürdürmüşlerdir.

Ahilik sisteminin eğitim sistemi bir disiplin içinde, mesleki eğitim sağlamada, meslek edindirmede ve hatta daha kapsamlı eğitimle toplumdaki insanları tanımada Ahi üyesine önemli kazanımlar sağlamaktadır. Böylece bu sistem gençlerin herhangi bir meslekte maharet edinmelerini, topluma kazandırılıp, başıboş bırakılmamalarını sağlamıştır. Bu sistemde çıraklar ustalarına, mesleklerine ve örgütsel bağlılığın prensiplerine çok güçlü bir inanç içinde olurlardı. Dolayısıyla Ahi eğitimi, “bilenin bilmeyenin elinden tutması” olarak görülebilir.

➤ **Düzen, intizam ve tedbir**

Ahilikte her esnafın bir bekçisi vardı. Bu bekçi çarşayı süpürür, akşam kapanan dükkânların kontrolünü yapar, kilitlenmeden unutulmuş olanları sahibine haber verir, geceleri çarşayı beklerdi. Her esnafın bir de duacısı vardı. Sabah namazından sonra çarşının önünde toplanan esnafa dua eder, bundan sonra herkes dükkânına dağılırdı. Örneğin; Urfa’da her sabah Ahi çarşısının, Isparta’da pazarların dua ile açılması bu geleneğin ne kadar köklü olduğu göstermektedir.

➤ **Çalışanların haklarının savunulması**

Ahilik sistemi, çalışanın alınını teri kurumadan onun emeğinin ve bilgi ve buluşunun karşılığının işveren tarafından verilmesini, güçlü bir şekilde savunmuştur. Bu çalışan ve işverenler arasında sürekli bir güvenin sağlanmasını beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda Ahilik; emeğe, insan hakkına, yeniyeye ve yenilik sahibine saygı duyan bir örgüttür. Bugün dahi dünyada mülkiyet hakları tam anlamıyla korunamazken asırlar öncesinde bir dizi malların üretiminin, buluş sahibi olanlara bırakılması oldukça dikkat çekicidir. Seccade kilimini dokuyan esnaf içinde ağır kesme dokumanın patentinin Nişo adlı bir gayrimüslime ait olması ve diğer ustaların da buna müdahalede bulunmamayı taahhüt etmeleri Ahilikte bilgi sahibine duyulan saygının en önemli göstergesidir.

➤ **Can ve mal ortaklığı**

Bu sistemde Ahi, kazancının ihtiyacından fazlasını yoksul, işsiz ve muhtaç insanlara yardım için kullanmalıydı. Bu öyle bir ahlak kuralıydı ki kişinin ihtiyacını aşan zenginliğini biriktirmesi (iddihar), sermayenin belirli ellerde toplanmaması için engellenmiştir. Ahi birliklerinde dayanışmanın en güzel örneği **Orta Sandıklarında** görülür. Teşkilat üyesi olan esnaf ve sanatkârın kazancı şahsi olmaktan çok teşkilata ait genel sermayeyi meydana getirmektedir. Dolayısıyla Ahilik kurumunda ön plana çıkan bu düşüncenin uygulama biçimi olan **Gedik Sistemi**’nde, fakirlere yardım edilmekte, yeni işyeri açanlara sermaye verilmekte, âlet ve edevat yardımı yapılmakta, esnaf mensupları özellikle çıraklar için tertip

edilen meslek kurslarını finanse edilmekteydi. Böylece birlikler, kişiyi yalnızlıktan kurtarmış, dayanışma ortamıyla moral destek sağlamaktaydı.

Esnaf ve zanaatkârların birbirine olan güvenleri ve dayanışmaları **pusula yöntemiyle** de sağlanırdı. Bu yöntemi şöyle örneklendirebiliriz: İplikçiden ihtiyacı kadar iplik alan bir dokumacı bir miktar parayı verir, kalan borcunu adı bir kâğıt üzerine; “Fılan kişiye, şu tarihte ödemek üzere şu kadar borcum var.” şeklinde yazardı. İplikçi elinde bulunan bu kâğıdı -bir çek veya senet gibi- başka bir dokumacı ile alış veriş yaparken kullanırdı. Yine Ahi birliklerinde, hariciler ve dâhililer olarak adlandırılan iki grup üyeye, mevcut şartları dikkate alarak çeşitli yardımlarda bulunulurdu. Örneğin haricilerden sakat ve hastalara orta sandığın yardım fonundan yardımda bulunulurdu.

➤ **Üretimde kalite**

İşçi, ürettiği meta ile neredeyse özdeşleşmiş onunla kaynaşmıştır. İş alanı, üretim, insanın aynası hâline getirilmiş; kalite, üretimi yapanın namusu olarak değerlendirilmiştir. Bu anlamda kalite kontrolleri de üreticilerin denetlenmesinde ve müşteri memnuniyetinde önemsenen bir uygulama olmuştur. Örneğin; Denizli Buldan’da, çarşıda dokuma pazarının olduğu perşembe günü masalar hazırlanır, masalara dağıtılan dokumalar kooperatif tarafından görevlendirilen ve işinin erbabı olan kişiler tarafından incelenir ve damgalanırdı. Böylece kalitesiz olan malın satışı ya da dükkânlara girişi engellenirdi. Ahilik teşkilatında ustaların üretecekleri ürün standartlara bağlandığı gibi yetiştirecekleri çırak sayısı da standartlara bağlanmıştır. Kaliteden taviz vermemek için usta sadece örgütün öngördüğü kadar çırak alabilirdi. Çünkü çırakların sayısı çok olursa eğitim istenilen etkinlikte gerçekleşmeyecek ve kontrol güçleşecekti.

➤ **Ahilik iç kontrol sistemi**

Bu uygulamada esnaf ve sanatkârlar, devletin ulaşamadığı yerlerde işyeri açma ve malların üretiminde nitelik ve nicelik kontrolü yapma, çalışma ilkelerini belirleme, borçlanma, müşteri şikâyetleri gibi temel sorumluluklarını tek elden üstlenmişlerdir. Böylece haksız rekabetin önüne geçiliyor, işsizlik önleniyor ve adil paylaşım gerçekleştiriliyordu. Bu anlamda Ahî babaları, esnaf ve sanatkârlara; “Sanatınızı ilerletin, yolsuz işlere, haksız hırsılara sapmayın, hizmet ve yardım ehli olun.” şeklinde sık sık öğüt verirdi. Teşkilatın varlığını sürdürmesi konulan kurallara sıkı sıkıya bağlı olunması ile mümkündü. Ciddi bir hiyerarşik yapılanmaya sahip olan Ahilikte en üst seviyeden en alt dereceye kadar herkesin uyması gereken kurallar en ince detaylarına kadar belirlenmiştir.

➤ **Hizmette mükemmellik**

Ahilik teşkilatının vazgeçilmez temel değerlerinden “Müşteri veli nimetimdir.” ilkesi asırlarca bütün hizmet çeşitlerinde kullanılmış ve böylece standart dışı mal ve hizmet üreten esnaf uyarılmış ve uyarıları dikkate almayanlar, çeşitli cezalara çarptırılmıştır. Örneğin; Muğla Debbağ Esnaf Teşkilatında esnafın ileri gelenlerinden ve seçilmiş ustalardan meydana gelen bir İdare Kurulu herhangi bir olumsuz hareketi görülen esnafa ceza da verebilmekteydi. Muğla’daki Esnaf İdare Kurulunda üç tür ceza uygulanıyordu.

Bunlardan birincisi; “**gönül küskünlüğü cezası**” idi. Bu en hafif ceza idi ve bu cezayı alan esnafa diğer esnaflar ceza süresince selam vermezdi. Bu ceza süresi bir hafta idi. İkinci ceza “**yolsuzluk cezası**” idi. Bu cezayı alan esnaf mal satamazdı. Bu ceza da bir ay sürerdi. Ceza bitimindi Esnaf İdare Kurulu toplanarak cezalı esnafın cezasının bittiğini ilan ederdi.

Daha sonra da ceza alan esnaf, esnaf kahvehanesinde toplanan tüm esnafa çay ve kahve ikram ederdi. Üçüncü en ağır olan ceza ise; “**pabucu dama atılma cezası**” idi. Bu cezayı alan esnaf artık bu tarihten sonra bir daha esnaflık yapamazdı.

➤ **Üretimde sınırlama**

Ahilik kurumu, her fırsatta üretimi ve çalışmayı teşvik etmiştir. Fakat Ahi birlikleri, üretimi ihtiyacın bir dengesi olarak düşündükleri için onu ihtiyaca göre ayarlayıp sınırlandırmıştır. İhtiyaçların sürekli kamçılanarak tüketimin çoğalmasına ve israfın artmasına izin vermemişlerdir. Ahilik sisteminde esnafların tutumlu olması da oldukça teşvik edilen konulardan biriydi. Ahi birliklerinde ön plana çıkan bir diğer uygulama ise “**biz ruhu/duygusu**” idi. Öyle ki esnaf ve sanatkâr “Ben bugün satış yaptım. Siz komşumdan alın, o henüz siftah yapmadı ” diyecek derecede fedakâr, erdem ve fazilet sahibidir.

Ahilik sisteminde önem verilen bir diğer konu ise işbölümü ve uzmanlaşmadır. Bu bağlamda her bir ahinin tek bir işte uzmanlaşması, başka bir işte çalışmaması ve bunu en iyi bir şekilde yapması önerilmiştir. Bu bağlamda Ahilerin iş değiştirmeleri veya birden fazla işle uğraşmaları hoş karşılanan bir şey değildi.

➤ **Millî ekonomiye destek**

Ahilik Kurumu ekonomik faaliyetleri düzenlerken sadece bireysel ve toplumsal kaygılarla hareket etmemiş aynı zamanda, başta dış açık ve dış borçların azaltılması, güçlü ve bağımsız bir millî ekonominin yaratılması ve ülke kaynaklarının rasyonel bir şekilde kullanılması için Ahi Üretim Birliklerinde yerli malı üretim ve tüketime öncelik vermiştir. Böylece kendi kendine yeterli olmayı savunarak hükümetin ekonomik olarak bağımsız olmasına destek olmuştur.

➤ **Meslek ahlâkı**

Çalışmayı, ibadeti ve dürüstlüğü bir bütün olarak ele alan, Ahilik, ahlâk sahibi olmayan bir iş adamının asla başarıya ulaşamayacağını, ulaşsa bile bu başarının uzun ömürlü olmayacağını benimsemiştir. Ahilikte meslek ahlâkı her şeyin üstünde tutulmakta, oto-kontrol sistemi mükemmel bir şekilde işlemekte idi. Müşteriyi aldatmamak, malı överek yalan söylememek, hileli ölçüp tartmamak, karaborsacılık yapmamak, müşteriyi kızdırmamak Ahilik’te meslek ahlakından birkaçı olarak belirtilebilir.

Ahilik kültürü ve felsefesi; asırlardır esnaf, tüccar, sanatkâr ve çok çeşitli ticarî işletmecilik yapan insanlara daima ilham kaynağı olmuştur. Ahilik; iş birliği içinde, mutlu iş ve yaşam anlayışı; daha dürüst, daha sade, daha sakin, daha özgün tempoyla insani değerlere sahip, sabırlı bir yaklaşımdır.

Bu anlamda ahiliğin gayesi; zenginle fakir, üretici ile tüketici, emek ile sermaye, halk ile devlet arasında iyi ilişkiler kurarak sosyal adaleti gerçekleştirmek ve ahlâkî bir toplum düzeni meydana getirmek olarak ifade edilebilir.

Ahide Olması Gereken Meziyet: Doğruluktan ayrılmama

FIRINCI

Behlül Dâna bir gün Harun Reşid'den bir görev istedi. Harun Reşid, ona çarşı pazar ağalığını (denetimini) verdi. Behlül hemen işe koyuldu. İlk olarak bir fırına gitti. Birkaç ekmek tarttı hepsi normal gramajından noksan geldi. Dönüp fırıncıya sordu:

“Hayatından memnun musun, geçinebiliyor musun, çoluk çocuğunla ağzının tadı var mı?”

Adam her soruya olumsuz cevap verdi. Hayatında memnun olduğu bir şey yoktu. Behlül bir şey demeden oradan ayrıldı ve bir başka fırına gitti. Orada da birkaç ekmek tarttı ve gördü ki bütün ekmekler gramajından fazla geliyor, eksik gelmiyordu. Aynı soruları bu fırının sahibine de sordu ve her soruya olumlu cevap aldı. Bundan sonra başka bir yere uğramadan doğru Harun Reşid'in huzuruna çıktı ve yeni bir görev istedi. Harun Reşid:

“Behlül daha demin vazife verdik sana ne çabuk bıktın?” dedi.

Behlül açıkladı:

“Efendimiz çarşı pazarın ağası varmış. Benden önce ekmekleri tartmış, vicdanları tartmış, buna göre herkes hesabını ödemiş, bana ihtiyaç kalmamış.”

3.4.3. Ahilik Kültürünün Meslek Hayatına Katkıları

Ahiliğin dört temel amacı vardır:

- Ahlaklı, bilinçli, üretici ve mutlu bir orta yapı oluşturup güçlülüğünü devam ettirmek,
- Kişiyi eğitip üretici ve yararlı hâle getirmek,
- Kişiyi toplumda layık olduğu en uygun yere oturtmak,
- Yapılar arasında karşılıklı anlayış, güven, rıza duyguları ile iş bölümü ve iş birliği kurarak toplumda sosyal ve ekonomik dengeyi sağlamaktır.

Resim 3.10: Kapalı Çarşı

3.4.4. Ahilik Teşkilatının Diğer Özellikleri

Ahiliğe bir meslek, sanat ya da ticaretle ilişkisi olmayanlar katılamazlardı. Mesleğin incelikleri ve sırları öğretilirken akşamları toplanarak ahlâk eğitimi, haftanın belli günlerinde de silah talimleri ve ata binme öğretim yoluyla askerlik eğitimi yaptırılıyordu. Ahi birlikleri özellikle büyük şehirlerde teşkilatlanmışlardı. Her birliğin eğitim ve eğlence imkânlarına da sahip bir sosyal tesis özelliği taşıyan zaviyesi vardı. Bu esnaf birlikleri o mesleğe ait tüm işleri yönetir, mensupları arasındaki sorunları çözer, esnafla devlet arasındaki ilişkileri düzenlerdi.

Bu birlikler ürünlerin kalitesi, ücretler, fiyatlar, çalışma şartları konularında düzenleme yaparlardı. Ahi birlikleri esnafın sadece mesleki problemleriyle değil; tüm sorunlarıyla yakından ilgilenir, onlara yardımcı olurdu.

Tahsislere uyulması ve hammaddelerin vurgunculara verilmemesi hususunda oldukça titiz davranıyorlardı. Her çeşit esnaf bir arada belirli bir çarşıda bulunurdu. Bu alıcı ve satıcıya istediği ürünü alma veya satma konusunda seçme hakkının yanı sıra esnafların birbirini kontrol etmelerini de sağlamaktaydı.

Ahi Evran *Letâif-i Hikmet* adlı eserinde şöyle bir ifadeye yer verir:

“Toplum çeşitli sanat kollarını yürüten insanlara muhtaç olduğuna göre bu sanat kollarını yürüten çok sayıda insanın belli bir yere toplanmaları ve her birinin belli bir sanat ile meşgul olmaları gerekir ki toplumun bütün ihtiyacı görülmüş olsun.”

ŞEYH EDEBALI'NİN OSMAN BEY'E VASİYETİ

Oğul,

İnsanlar vardır, şafak vaktinde doğar, akşam ezanında ölürler.

Avun oğlum avun.

Güçlüsün, kuvvetlisin, akıllısın, kelamlısın.

Ama bunları nerede, nasıl kullanacağını bilmezsen,

Sabah rüzgârına savrulur gidersin.

Öfken ve nefsin bir olup aklını yener.

Daima sabırlı, sebatlı ve iradene sahip olarsın.

Dünya senin gözlerinin gördüğü gibi büyük değildir.

Bütün fethedilmemiş gizemler, bilinmeyenler, görülmeyenler.

Ancak senin fazilet ve erdemlerinle gün ışığına çıkacaktır.

Ananı, atanı say, bereket büyüklerle beraberdir.

Bu dünyada inancını kaybedersen yeşilken çorak olur, çöllere dönersin.

Açık sözlü ol. Her sözü üstüne alma, gördün söyleme, bildin bilme.

Sevildiğin yere sık gidip gelme, kalkar muhabbetin itibar olmaz.

Üç kişiye acı:

Cahiller arasındaki âlime,

Zenginken fakir düşene,

Hatırlı iken itibarını kaybedene.

Unutma ki! Yüksekte yer tutanlar, aşağıdakiler kadar emniyette değildir.

Haklı olduğunda mücadeleden korkma.

Bilesin ki atın iyisine doru,

Yiğidin iyisine deli derler...

Ey oğul, artık Bey'sin! Bundan sonra öfke bize, uysallık sana. Güceniklik bize gönül almak sana. Suçlamak bize, katlanmak sana. Acizlik bize hoş görmek sana, anlaşmazlıklar bize, adalet sana, haksızlık bize, bağışlamak sana. Ey oğul, sabretmesini bil, vaktinden önce çiçek açmaz. Şunu da unutma ve insanı yaşat ki devlet yaşasın. Ey oğul, işin ağır, işin çetin, gücün kıla bağlı. Allah yardımcın olsun.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarına dikkat ederek ahilik ilkelerinin toplumsal düzendeki yeri ve önemi ile ilgili bir sunum hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Ahilik ilkelerinin toplumsal düzendeki yeri ve önemini araştırınız.	➤ Araştırmayı farklı kaynaklardan yapabilirsiniz.
➤ Bulduğunuz bilgi, belge ve dokümanları derleyiniz.	➤ Bilgileri tutarlı olacak şekilde sınıflandırmalısınız.
➤ Derlenmiş belgeleri ofis programı kullanarak sunu hâline getiriniz.	➤ Sınıfta sunum yapınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilkelere ne denir?
A) Davranış
B) Değer
C) Prensip
D) Hedef
2. Aşağıdakilerden hangisi millî manevi ve insani değerlerimizden değildir?
A) Dil sevgisi
B) Kültüre ve tarihe bağlılık
C) Aile birliği
D) Mülk sevgisi
3. Aşağıdakilerden hangisi kültür kavramının manevi değerleri arasında yer alır?
A) Sanat eserleri
B) Camiler
C) Kervansaraylar
D) Gelenekler
4. Aşağıdakilerden hangisi Ahiliğin sosyal ve ekonomik hayata katkılarında biri değildir?
A) Kaliteli üretim yapma
B) Can ve mal ortaklığı
C) Sınırsız üretim
D) Millî ekonomiye destek
5. Aşağıdakilerden hangisi Ahilik kurumunda kalite mal üretmeyene verilen cezalardan değildir?
A) Gönül küskünlüğü cezası
B) Yolsuzluk cezası
C) Pabucu dama atılma cezası
D) Hapis cezası
6. Aşağıdaki özelliklerden hangisi ailenin toplumsal ve sosyolojik bir yapı olduğu göstermez?
A) Aile, duygusal bir temele dayanır.
B) Aile, kültürel ve toplumsal kodları taşır.
C) Aile, toplumsal yapının temelidir.
D) Aile, çocuğun ilk ve en önemli toplumsallaşma yeridir.

7. Aşağıdakilerden hangisi toplumları millet yapan ortak değerlerden değildir?
- A) Vatan sevgisi
 - B) Fikir birliği
 - C) Bayrak sevgisi
 - D) Örf ve adetler
8. Aşağıdakilerden hangisi Ahi birliklerinde dayanışma örneğidir?
- A) Sadaka kutuları
 - B) Emekli sandıkları
 - C) Orta sandıkları
 - D) Zekât sandıkları
9. Aşağıdakilerden hangisi Ahi teşkilatında kullanılan 'Pusula Yöntemi'nin günümüzdeki karşılığıdır?
- A) Çek veya senet
 - B) Poliçe
 - C) Nakit
 - D) Repo
10. Ahilik, emek ile sermaye arasında iyi ilişkiler kurarak aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmek istemiştir?
- A) Emeğe saygı
 - B) Sosyal adalet
 - C) Özgüven
 - D) İtibar
- A. Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.**
1. () Ahlaklılık dini ve toplumsal kökleri olan ama kaynağını öncelikle akıldan alan iyi ve doğru davranışlar bütünüdür.
 2. () Değerler toplumdan topluma değişiklik göstermez.
 3. () Kalkınma ile toplumun değerleri arasında çok yakın bir ilişki vardır.
 4. () Ahilik; toplumun huzur, refah ve bütünlüğünü sağlamak için ticari, ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi faaliyetlerde bulunan, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı esas alan bir kurumdur.
 5. () Din, bir milletin tarih boyunca geçirdiği yaşantılar sonucunda oluşturduğu maddi ve manevi birikimdir.
 6. () Ahiliğin temel amaçlarından biri kişiyi eğitip, üretici ve topluma yararlı hâle getirmektir.

7. () Meslek sahibi olmayan kişiler de Ahilik Teşkilatına katılabilir.
8. () Ahi birlikleri esnafın sadece mesleki problemleriyle değil, tüm sorunlarıyla yakından ilgilenir, yardımcı olurdu.
9. () Ahilikte standart dışı mal ve hizmet üreten esnafa verilen en hafif ceza “Gönül Kuskünlüğü” dür.
10. () Ahilik teşkilatında ustaların çok sayıda çırak yetiştirmesi amaçlanmıştır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise modül değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Bu modül kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Meslek kavramını açıklayabiliyor musunuz?		
2. Ahlakî ve ahlak felsefesinin temel kavramlarını sıralaya biliyor musunuz?		
3. Meslek ahlakını tanımlaya biliyor musunuz?		
4. Meslek ahlakının önemini açıklayabiliyor musunuz?		
5. Geçmişten günümüze meslek kuruluşlarını sıralayabiliyor musunuz?		
6. Ahiliğin tarihsel gelişimini açıklayabiliyor musunuz?		
7. Ahiliğin ilkelerini açıklayabiliyor musunuz?		
8. Bir ahide bulunması gereken özellikleri sıralayabiliyor musunuz?		
9. Geçmiş ve günümüzün mesleki değerlerini karşılaştırabiliyor musunuz?		
10. Değer kavramını açıklayabiliyor musunuz?		
11. Türk toplumunun değerlerini açıklayabiliyor musunuz?		
12. Ahilik kültürünün Türk toplumunun düzenindeki yerini açıklayabiliyor musunuz?		
13. Ahilik kültürünün meslek hayatına katkılarını açıklayabiliyor musunuz?		
14. Ahilik kültürü, meslek ahlaki, millî, manevi ve insani değerlere yönelik sunum ve drama etkinlikleri yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	C
2	C
3	D
4	B
5	A
6	A
7	D
8	B
9	D
10	C

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

A.

1	D
2	D
3	A
4	A
5	B
6	D
7	D
8	A
9	C
10	D
11	B
12	C
13	C
14	A

15	B
16	C
17	B

B.

1	13
2	Fütüvvetname
3	Lonca
4	700
5	açık-kapalı
6	İcazet
7	Şed
8	Ahi Evran- Kırşehir

ETKİNLİK 2.2' NİN CEVAP ANAHTARI

1	2	3	4	5	6	7	8
e	f	ç	b	a	g	d	c

ÖĞRENME FAALİYETİ-3'ÜN CEVAP ANAHTARI

A.

1	B
2	D
3	D
4	C
5	D
6	A
7	B
8	C
9	A
10	B

B.

1	DOĞRU
2	YANLIŞ
3	DOĞRU
4	DOĞRU
5	YANLIŞ
6	DOĞRU
7	YANLIŞ
8	DOĞRU
9	DOĞRU
10	YANLIŞ

KAYNAKÇA

- Ahilik Ansiklopedisi Cilt-2, TC Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ankara, 2016
- AKINCI, Abdulvahap, **Siyaset Ahlakı İle İş Ahlakına Teorik Bir Bakış**, İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, Nisan 2013
- ARSLANOĞLU, İbrahim, **Türk Değerleri Üzerine Bir Değerlendirme**, Küreselleşme Karşısında Değerlerimiz Sempozyumu, Felsefe Dünyası Dergisi, 3-4 Haziran 2005/41, 64-77
- BAHAR, Emel, **Meslek Etiği**, Detay Yayıncılık, Ankara, 2014
- BAYDAR, Pelin, (2009) **İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Soruların Değerlendirilmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
- BAYRAM, Selahattin, **Osmanlı Devleti'nde Ekonomik Hayatın Yerel Unsurları: Ahilik Teşkilâtı ve Esnaf Loncaları**, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2012, 21, 81-115
- BURAK, D., M., **Bireyin Toplumsallaşmasında Ahiliğin Yeri ve Önemi**, 2. Uluslararası Ahilik Sempozyumu, 2012
- DEMİR Galip, **Ahilik ve Yükselen Değerler**, Ahilik Kültürünü Araştırma ve Eğitim Vakfı, 2001
- DEMİR, Ömer, **İktisat ve Ahlâk**, Liberte Yayınları, Ankara, 2003
- DEMİREZ Ayşe, **Ahilerde Ahlak Anlayışı**, Yeni Yüksektepe Kültürel-Felsefi-Hümanist Dergi Sayı:30
- DİLMAÇ, Bülent, **Ergenlerde Değer Gelişimi**, Pegem Akademi, Ankara, 2015
- DURAK İbrahim, Atilla YÜCEL, **Ahiliğin Sosyo-Ekonomik Etkileri ve Günümüze Yansımaları**, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi C.15, S.2 s.151-168, 2010
- ERKEN, V., **Bir Sivil Örgütlenme Modeli Ahilik**, Seba Yayınları, Ankara, 2008
- GEMİCİ, Nurettin, **Ahilikten Günümüze Meslek Eğitiminde Model Arayışları ve Sonuçları**, Değerler Eğitimi Dergisi Cilt 8, No. 19,71-105, 2010

- G m ruk ve Ticaret Bakanlığı, **Ahilik Ansiklopedisi**, Atalay Matbaacılık, Ankara
- <http://ahilik.net/> (27.12.2016 11.07)
- <http://ailetoplum.aile.gov.tr>
- <http://dinibilgiler-islam.tr.gg/Dinimizin-Kulturumuz-Uzerindeki-Etkileri.htm> (31.08.2016 13.40)
- <http://golhisarmesem.meb.k12.tr>
- <http://kartepemuftulugu.gov.tr>
- <http://meb.gov.tr>
- <http://www.ayvakti.net/ayvakti-oyku/item/ibni-batutaya-goere-anadoluda-ahilik-ve-ahiler> (27.12.2016 17.06)
- <http://www.tccb.gov.tr>
- <http://www.tccb.gov.tr/haberler> (06.09.2016 23.42)
- <https://www.tccb.gov.tr/faaliyetler/15temmuz>
- <http://www.ilimrehberi.net/dini-ilimler/dini-hikayeler/1500-ebu-hanifenin-ticaretteki-durustlugu.html> (25.01.2017 16.05)
- <http://secmehikayeler.com/dini-hikayeler/behlul-danadan-guzel-ve-kisa-bir-hikaye.html> (24.01.2017 10.30)
- <http://alacasite.blogspot.com.tr/search/label/yard%C4%B1m> (24.01.2017 11.12)
- <http://www.elektrikforum.com/vb/showthread.php?3133-Usta-%C7%FDrak-Hikayeleri> (24.01.2017 17.00)
- <http://www.ehlisunnetbuyukleri.com/Menkibeler/Osmanli-Hikayeleri/Detay/EKMEGE-5-PARA-BILE-ZAM-YOK/939> (26.01.2017 9.35)
- http://www.medineweb.net/kissadan_hisse/ (24.01.2017 13.35)
- <https://kirsehirsayfasi.blogspot.com.tr/2012/12/mevlana-haci-bektas-ahievran.html> (24.01.2017 13.50)
- KARAMAN, H., **İslam'da Kadın ve Aile**, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2008
- KAVİ Ersin, **Ahilik Kurumu Ve Günümüz alışma Yaşamındaki Psikolojik Sorunlara Yönelik  z mler**, Emek ve Toplum Dergisi Cilt: 4, Yıl: 4, Sayı: 8

- MOĞUL, S., **Mehmet Akif Ersoy'un Safahat İsimli Eserinin Türkçe Eğitimi ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2012
- SOYKUT, R., **Orta Yol Ahilik**, Günel Matbaacılık T.A., Ankara, 1971
- ŞEMİN, R., **Karakter Formasyonu**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:1324, 1973
- TABAKOĞLU Ahmet, **Ahilik**, Marmara Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi
- TOKGÖZ Arzu, **Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ve Ahilik Kültürü Arasındaki İlişki**, Beykent Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012
- YÜKSEL, Büşra, **Sosyal Politika Sorunlarına Çözüm Aracı Olarak Ahilik**, International Journal of Social Sciences and Education Research, 2016
- ZAIM Halil; **İş Hayatında Erdemli İnsan**, UTESAV (Uluslararası Teknolojik Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı), Empati Matbaacılık, İstanbul, 2012